

احمد فارس شدياق
سوريہ. عالم لندن .

عقل ايلہ نقل مسئلہ سی
ميان عبد الاول الغفاری .

تورکی املا لرنی برلہ شدرو
حقندہ

نوشيروان ياوشف .

بصرہ اينسيکلوپيد يستلوری
ميرسياف .

ترك قاتونلاری

کاشم کالوا .

عبد القیوم الناصری حضرت
لری ترجمہء حالینہ عائی
محمد نجیب الکوستراماوی .

ياگلش توگل

مبارک حسنی . م . منافی .

مسلمان مطبعہ لری حقندہ
فاكتور: کلیم الله محمدی .

ابو حفص کبیر حقندہ
محمد بن عطاء الله المسلمی .

تریدہ و تعلیم :

ابتدائی مکتبلر حقندہ غی سؤال
گہ جوابلر . « استانبول مکتبلری
حقندہ بر قدر معلومات » - ف .
کریموف . معارف اشی » -
خلیل ابوالخان . « بزنگ اوقو
اشلری - محمد کمال مظفروف .

اشعار .

مراسلہ و مخابره :-
اورنبورغ، ساوینک، بوری،
اوقادن .

سؤاللر .

مطبوعات خلاصہ سی .

حوادث .

عبد الله توقایف .

بہ

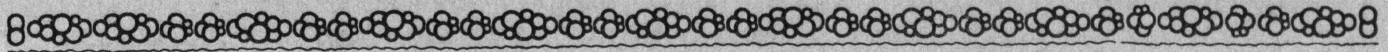
شورا

عدد ۸

آپریل ۱۵ = سنہ ۱۹۱۳

محرری : رضاء الدین بہ فتحہ الدینہ =
ناشری : «م. شاکر و م. ذاکر رامیفلر»

کتابلرنی صافلا گز!

حقتده سوزلربار» ديب تصحيح ايتو تيوشلى بولسه كيرهك. قازانلى .

III

«فتاوى قاضىخان» كتابينك ۳ نچى ، تفسير قاضينك ۲ نچى جزئن ، هدايه نك ۳ نچى جلدن آيروب ساتوچى بولسه مرحمت ايتوب اوزلرينك آدريسلرن هم كتابنك بهاسن توبانده گى آدريس برله بلگر تولىرنى اوتهمن .

آدريسم : Царицынъ, н.в.

Мездская улица, мулла А. Б. Муртазинъ

ملا احمد صفا مرتضين .

IV

۵ نچى عدد «شورا» ده سرورالدين حضرتنك «قرآن شريف و لغت عربيه» اتلى كتابينك آخزنده ساناب كورسه تكان بعض بر عرب سوزلرينك مقابلنده تور كيچه لرى بولديغن ساناب كورسه توجى «تورك اوغلو» جنابلرى «رزق» سوزن «رزق» ديه بر «ى» آرتدروب ، «مثقال» سوزن «مسقال» ديه «ث» اورينه «س» قوبوب شولرنى تور كيچه بولدى ديماچكى بولا .

بو سوز بر حضرتنك ، روسچه بلميم ديه زارلانوچى بر شاگردينه : «اوزگنى تورليچه بورغلاب سويله ساك شول ايندى روسچه بولا!» ديگان سوزينه اوخشاميمو؟ مينمچه . «رزق» نك تور كيچه سى - آزق ، طاماق ، آشاملىق سوزلرى بولورغه كيرهك . ايندى «مثقال» غه كيلسهك ، «ث» اورينه «س» فلان آلماشدروب غنه آنى تور كيچه له شدرهم ديوب كوچه نگانچى ، توغرىدن توغرى آنك مقابلنده بزده سوز يوق ديوب اعتراف ايدهرگه تيوش . يوقسه اول آلاى قيشق - ميشق سويله و بله نكنه بزك اوز ماليز بولا آلماس . «تورك اوغلو» جنابلرينه باشقه سوزلرنك مقابللرن طابووينه چن كوگلمدن آغرين اوقيم . كامل موسين .

اداره : معلم على اصغر افندى آلتونبايوف طرفندن ده بو خصوصده اوزون بر مکتوب آلتغان ايدى . ييك اوزون بولديغندن اورن يتارلك كورلمادى ، شونك ايچون اوشبو قسقه مکتوب ايله قناعت قىلدىق .

IV

علوم عربيه استاذى بولغان ، فصاحت و بلاغتى بله ن الوغ شهرت توتقان جاحظ حضرتلرينك ترجمه حالى بله ن آشنا بولورغه تله وچيلر ، ظن ايتهمن ، كوب بولور . شوگا كوره مناسب وقتى ايله امام جاحظنك ده ترجمه حياتن يازوب آنك ادبيات عربيه گه ايتكان خدمتلىرنى ، اسلوب انشا و تحريرلىرنى و بارچه اثرلرى حقتده معلومات بيرسه گز تشكر قىلور ايدك .

..... (قازان) .

اداره : شايد بر وقتى ايله يازلور .

اوقا اوبازدنى زيسكى اوبراواسى اوبازده گى خلق كىتبخانه لرينه (نارودنى يميليو تيكه لرينه) كىتابلرغه يابشدرر اوچون اوشبو مفهومده ورقه (يارلىق) تاراتقان :

«كتابتى صافلق ايله طوتكر ، قاطر غاسن كاغد ايله تور گز ، اوقوغانده كتابنى آرقلغه بوككه له مه گز . بيتلرن پچرا تاكلر ، كتابنك پوچاقلرن بوككه مه گز ، رسملرن يرطوب آلماكلر . كتاب يالغز سزك اوچونگنه توكل ، بلكه كىتبخانه نك بتون اوقوچيلرى اوچون . اوقوچيلر نك هر قايسينه تازا كتابنى اوقو كوگليلر كه . مسلمان كىتبخانه لرى اوشبوناردن اورنهك آسه لر ، كىتابلرغه احترام سزلق آزابور ايدى . جليل آشيروو . (ايسكى قوتلومت) .

اداره كه مکتوبلر

I

ياز كونلرى يتدى ، اوزاقلاماس جاى ده كيلور . مکتبلر ده گى بالالر تارالماز بورن «آق ايدل» نك ماتورلغىنى توصيف ايتكان «تل ياريسى» (بو كتاب «وقت» اداره سى طرفندن باصلغان ، هر بر كىتابچيلر ده ساتولادر . حقى ۷۵ تين) كىتابنده غى ۷۱ نچى مقاله نى «شورا» غه درج ايتسه گز ايدى . ۵ نچى «شورا» طشنده مکتوبى باصلغان بالاغده باشقه لرغه ده سونوچ بولور ايدى . زنهار «تل ياريسى» كىتابنده بردن بر گوزل بولغان شول مقاله ايله بالالرنى ، ساگردلرنى تانوشدر گز!

اداره : «تل ياريسى» هر بر مکتبنك كىتبخانه سنده بولسه كيرهك . شونك ايچون آنى «شورا» غه كوچررگه حاجت توشمى طورغاندر .

II

۵ نچى نومر «شورا» ده «خلفينلر» مقاله سنده ، شاهى آلکين حقتده سوز چقغاج ، «عبدالقيوم الناصرى نك ۱۸۸۱ نچى يلغى كاليندارينك ۳۳ صحيفه سینه مراجعت ايدلسون!» ديولگان ؛ و حال آنكه ۱۸۸۱ نچى يلغى كاليندارده آلکين حقتده بر سوزده يوق . اما عبدالقيوم الناصرى نك ۱۸۸۳ نچى يلغى كاليندارنك ۳۳ نچى صحيفه سنده شاهى آلکين حقتده بر قدر سوز بار . (۱۸۸۳ نچى يلغى كاليندار طاش باصمه خانه سنده - ليتاغرافيه ده باصلغان) . «۱۸۸۱ نچى يلغى» ديب محترم احمد زكى افندى اوزى ياگلسقان بولماسه ، بو - البته مطبعه خطاسى در . شونلقدن «عبدالقيوم الناصرى نك ۱۸۸۳ نچى يلغى كاليندارينك ۳۳ نچى صحيفه سنده . شاهى آلکين

تورا

۲۱ جمادی الاولی - ۱۳۳۱ سنه

آبریل ۱۵ - ۱۹۱۳ سنه

شهر آذربایجان و الوغ حادیر

احمد فارسی سربان (*)

اوشبونك ایچون اوزینه مارونیلر نك روحانیلری دشمن بولدیلر و کیرو اولگی مذهبه قایتارو طوغروسنده هر بر چاره لرگه کرشدیلر. اسعد اوز فکرندن دوغادی نهایت قاجعه لی صورتده اولدرلیدی. فارس ایسه اوشبو طوغمه سینی افراط درجه ده سویه و احترام قیله در ایدی. مذکور واقعه دن صوگ سوریه ده طورونی اوزینه حرام قیلوب «بیروت» شهرنده گی امریقان میسیونرلرینک مادی یاردملری ایله «مصر» غه کیتدی.

فارس، مصرده اوزی اوقودی و باشقه لرنی اوقوتدی. اوشبو حال اوزرنده علوم عربیه درس لرینی تمام قیلدی. معتبر اثرلرینی مطالعه ایتدی و الوغ عالم ایله صحبت قیلدی و بتون همتی ایله شعر سویله رگه کرشدی. خدیو حضوریه کررگه ده موفق بولدی. مشهور بر خرستیان عائله سندن خاتون آلب سلیم اسملی اوغلی دنیاغه کیلدی (سلیم فارس اسملی مشهور ذاتدر). صوگره «الوقائع المصریه» جریده سینه محرر نصب قیاندی.

۱۸۳۴ده امریقان میسیونرلرینک مدرسه لرینده درس آیتور ایچون چاقربوب «مالطه» جزیره سینه کیتدی و شونده طوتاشدن اوندورت یل طوردی. درس ایله برابر اوشبو وقتده تالیف و ترجمه ایله ده شغلنور، مطبعه لرده مصححلق خدمت لرینی ده قیلور ایدی. اوشبو جزیره نك احوالینی تعریف ایدوب عرب تلمده «الواسطة فی معرفة احوال مالطه» اسملی اثرینی ترتیب ایدوب هر نرسه نی درست و تفصیل ایله بیان ایتدی.

۱۸۴۸ده «لوندون» شهرنده گی «تورات ترجمه سی جمعیتی» چاقروینه کوره عرب تلمه تورات ترجمه قیلشور ایچون دیه

سوریه (شام) عالم لردن بولغان بو ذاتك اسمی فارس بن یوسف بن منصور و وطنی ده «لبنان» توابعندن «بیروت» که یراق توگل بر قریه ایدی. خرستیانلر نك «مارونی» اسمنده مشهور مذهبلرینه منسوب بولغان بر عائله ایچنده ۱۸۰۱ده دنیاغه کیلدی. آتاسندن صبی حالنده یتیم قالدی ایسه ده اوقو یاشینه یتدبکنده «مارونی» لرنك روحانی مکتبلرینه کروب دین اوقودی، عرب و سربان تلرینی تحصیل ایدوب اوشبو ایکی تاده کالات صاحبی بولدی. آز آز بولسه ده شعر سویله ره، فصیح عربجه سویله شورگه سویله ره، هر بر جمله و عبارتده بولغان معنلرینی آکلاب و تمام توشنوب کیتارگه طریشور ایدی.

فقیر عائله که منسوب بولدیغندن، حق برابرینه کشیلرگه یازو یازوب طوردی و اوشبو وقت اوزی ایچون ده کوب کتابلر حاضرله دی. یازو ایله کسب ایتوب تقاق طوبدرمق مشکل ایدیکنی بلسه ده یوقاری کوتارلور ایچون بردن یول باشچیلری و دیمله ب طور و چیلردن محروملک و ایکنچیدن ده هر نرسه که فقیرلک مانع ایدی. کونلر نك برنده اوزینك طوغانی اسعد، نی ایچوندر آنا آنا مذهبی بولغان «مارونی» دن پروتستان مذهبه کوچدی.

(*) بیک کوب ایسکی اسلام اثرلرینی درستله ب نشر ایتدیکندن و اوشبو اثرلر نك کوبسندن فائده لنوب طوردیغنزدن بو آدم نك ترجمه حالینی درج ایدرگه موافق کوردک. یاخشی خدمت لری ایچون آز بولسه بر مکافات بولور.

احمد فارس بتون عمرینی علم‌گه صرف ایتدی، همیشه اوقور بازار، تصحیح قیلور و چیت تلرده‌گی اثرلرنی ترجمه ایدر ایدی. سوکره مصرده سودان حادثه‌سی ظاهر بولدیغنده ۱۸۸۴ تاریخنده «الجوائب» تعطیل ایدلدی.

۱۸۸۶ده احمد فارس مصرغه کلدی. قارتایغان و بیلی بوکره‌بگان بولسه‌ده زیره‌کلیگی، سویله‌شوی همیشه اولگیجه ایدی. مصر خلقی اوزینی حرمت ایله قارشو آدیله، الوغ عالمی و وزیرلر کیلوب زیارت قیدیلر، خدیو حضورینه کردی، شرق خلقینه قیلغان خدمت‌لرینی ذکر ایدوب خدیو آنی مدح ایتدی. موندن سوک استانبول‌غه قایتوب کیتدی و وفات کونینه قدر شونده طوردی.

احمد فارس، کیره‌ک شعر سویله‌وو و کیره‌ک نژده کامل اقتدارلی بولوب، ساده و تکلف‌سز بازار، شولای بولسه‌ده تحریرلری فصیح و مرغوب بولوب چیقار ایدی. اوزون واقعه‌لر بازارغه باشلاسه چیتلرگه کروب کینار، حتی بتونله‌ی موضوعدن چیقار. سوکره بحث‌گه کپرو قایتوب کیلور؛ لکن بو اشلری شول قدر طبیعی و شول قدر تکلف‌سز بولور ایدی، که موضوعدن چیقیدنی ده، قایتوب کردیکی‌ده. آرتق دقت ایدوب بارماهلر، اوقوچیلرغه سیزلماز ایدی. (احمد فارس بو طوغوروده جاحظ‌غه اوخشیدر.) هر حالده خزینه‌سینک بای و اقتدارلی یرنده ایدیکی حقدده معاصرلری اتفاق ایتشلر.

احمد فارس اسمی چیقیدنیغده مشهور کاظم بیگ و کاظم بیگ اسمی سویله‌ندیکنده احمد فارس خاطرلرگه کیلمی قالورغه عادتده ممکن توگل. بونلرک آراسنده عجب بر مناسبت و طالع‌لرنده مشابهت بار. بونلر اوزلری بر برینی بلدیلمی، یازو ایله‌گنه بولسه‌ده معارفه کسب قیلدیلمی؛ بوکا جواب بیررگه اقتدارمنز یوق. اما ترجمه‌ حاللری بر برینک نسخه‌سی دیورلک درجه‌ده اوخشامقدده در.

شדיاق ایله کاظم بیگ هر ایکسینی آسیادن والوغ فامیلیه‌لردن ظهور ایتدیله. شدیاق، «لبنان» ده حکومت سورمش بر فامیلیه‌گه منسوب بولوب، کاظم بیگ ایسه «دریند» شهرنده شیخ الاسلام و حضرت فاطمه نسلندن الوغ بر اسلام عالینک اوغلی ایدی. هر ایکسی قلم، ادب و فضل صاحب‌لری بولوب، بتون عمرلرنی علم یولینه صرف ایتدیله، اسلام اثرلرنی تصحیح قیلدیله، شاگردلر ایچون درس کتابلری حاضرله‌دیله. هر ایکسی عربی، تورکی، انگلیزچه لسانلر ایله آشنا ایدیلر. کاظم بیگ فارسیجه بلسه آنک اورینه شدیاق فرانسزجه بلور ایدی. شدیاق، تورات ترجمه ایتدی، کاظم بیگ انجیل ترجمه قیلدی. کاظم بیگ، اوزی

«لوندون» غه کیتدی و «تورات» ترجمه‌سی تمام بولدیغندن سوک فرانسه‌غه کیلوب بایناق و قتلر طوردی. اوشبو سیاحتی حقدده «کشف الحجاب فی احوال آوروپا» اسملی اثرینی تالیف قیلدی. بو -فرنده اون یلر قدر عمرینی کچردی ایسه‌ده باشنده فس، اوستونده جبه اولوب اولگی کیومنی هیچ اوزگرتادی، انگلیز و فرانسز تلرینی اوگرندی و بر انگلیز قزی ایله نکاحلندی (اولگی خاتونی وفات ایتکان بولسه کیره‌ک) و انگلیز تبعه‌سی بولوب یازلدی.

تونس بایی احمد باشا «پاریژ» شهرینه کیلوب کیتدیکندن سوک فارس شدیاق آنی مدح ایدوب اوزون بر قصیده سویله‌دی. آندن مقدم سلطان عبدالحمید خانی مدح قیلوب ده بر قصیده سویله‌مش ایدی. هر ایکی قصیده، تیوشلی اورنلرینه ایرشوب قبولق کسب ایتدیله. مکافات قیلور ایچون فارس‌نی سلطان عبدالحمید استانبول‌غه و بای‌ده تونس‌گه چاقورمش ایتدیله. نی ایچوندر فارس، استانبول‌غه کوره تونس‌نی و سلطان‌غه کوره بای‌نی آلدو طوتوب تونس‌گه سفر ایتدی. تونس‌گه باردیغندن سوک بای‌غه یاقینلردن بولدی و تونس‌نک رسمی جریده‌سی بولغان «الرائد التونس» ده محررک ایتدی و بر آز طوردیغندن سوک، عریضه بیروب شیخ الاسلام حضورنده اسلام دینیه کردی و «فارس» اسمینه برده «احمد» سوزی قوشوب اوزینی احمد فارس دیه آنادی.

احمد فارس‌نک شهرتی دنیاغه تارالدی، شرق و غرب عالم‌لری آراسنده حرمت ایله سویله‌نورگه باشلادی و اسمی چیقیدنیغده ادب و فضل اهللری الوغلاب سویله‌رلر ایدی.

تورکیانک صدر اعظمی، بای‌غه مکتوب یازوب احمد فارس‌نی استانبول‌غه یازوونینی اوتدی. احمد فارس اوزی‌ده بوکا رضا بولدیغندن، بای ایسه احمد فارس‌نی عزت و اکرام ایله استانبول‌غه اوزاتدی.

احمد فارس استانبول‌غه کلدیکنده بر قدر یلر «مطبعة عامره» ده مصححک قیلوب طوردی و ۱۲۷۱-۱۸۶۱ نیچی یاده «الجوائب» اسمنده عربجه بر جریده چیقارغه باشلادی و اوشبو اسم ایله بر مطبعة تأسیس ایتدی.

«الجوائب» شول قدر شهرت کسب ایتدی‌که مونی بتون اسلام عالمی اوقور، تورکیا و عربستاندن باشقه آفریقا، هندستان و ایران مملکتلرینه بیگ کوب، تارالور، لوندون و پاریژ غزته‌لری بوندن سوز کوچرلر و مقاله‌لر ترجمه قیلورلر ایدی.

مطبعة‌سی، عربی حرفلرنی اصلاح قیلو و کتابلرنی گوزل ایدوب یاخشی کاغدلرگه باصو طوغوروسنده نظیرسز دیورگه لائق ایدی. «الجوائب» مطبعة‌سنده اشله‌نگان کتابلر باشقه‌لرغه کوره ممتازدر.

کبی فخریه لر بونلر قاشنده بو زمان خلقینگ ایسانلک صاولق صوراشولری و اوچراشدقلرنده بیت سیاولری قیلندن عادتلی اشلردن ایدی . انسان عادتگه ایارمک و محیطغه موافقت ایتمک اسیری بولدیغندن فیروز آبادی ده بو عادتدن چیقا آمادی غنه توگل بلکه حرمتلو آدملر مژدن برینگ : « ایندی مونسی ادبزلک بولدی » دیووی قیلندن ، قاموس دیباچه سنده گی ماقتانوی حقنده : « ایندی مونسی آرتوب کیندی ! » دیورگه یارارلقدر . شوک اوستینه فیروز آبادی : « اگرده ماقتانوگ یارامی طورغان اش ایدیکندن قورقاسم ایدی ، مین ابوالعلاء المعرینگ : « وانی وان کنت الاخیر زمانه — لات بلام تستطیعه الاوائل » دیگان بیتلی ایله تئل قیلور ایدم » دیب ینه دن ایکنچی تورلی بر اصول ایله ماقتانورغه کرشه در . ایشته احمد فارس بیگره کده شوشندی اورنرنی اتقاد قیله در . جمله معترضه قیلندن بولسه ده فیروز آبادی ترجمه سینه یازلورغه تیوشلی برسوزنی مونده یازمقی موافق کوردک . اول ایسه اوشبورد : فیروز آبادی اوز وقتده علم و فضل صاحبی الوغ عالمردن بولسه ده پادشاهلر و حکومتلر قاشنده یک حرمتلی بولدیغندن ، اوز درجه سینه مناسب صورتده دشمنلرنگ هجوملرندن محروم بولدی . فضل و کمالات صاحببری ایچون بو حال بختسزلکدر . چونکه دشمنلرنگ اذالردن ، جنالردن آغان تربیه نی آدم اوغلی هیچ بر شیخ وایشاندن آورغه موفق بولماز . ایگ حقیر دشمنلر طعنندن حاصل بولغان تربیه ، واق توپاکبری توگل ، حتی جنید ایله ابویزید تربیه سندن ارتق بولاچغنده شبهه طوتارغه یارامی . فیروز آبادی ده بولغان بو ماقتانولر ، دشمن تربیه سی کورمادیکنگ ضرریدر .

احمد فارس استانبولده وفات ایدی و اوزینگ وصیتینه کوره « لبنان » غه کوچریلوب دفن ایدلدی . وفاتی ایچون علم اهللری تأسف ایتدیله و قبرینه ده حرمت ایله اوز ایتدیله . جنازه سی استانبولدن کیتدیکنده اوز اتور ایچون سلطان طرفدن الوغ شیخلردن محمد ظافر افندی یارلمش ایدی . اوشانداق « بیروت » ده بولغان الوغ عالملر و زور مامورلر قبرینه آلوب باردیلر . حقنده سویله غش مرثیلهلر آیروم بر کتاب بولوب « هوالباقی » اسمی ایله باصلوب تارالیدی . مونده کرمی قالغان مرثیلهلرنگ ده کوب ایدیکی مرویدر . وفاتندن صوگ کتابلری ، یازولری تیکشردیکنده اوز اسمینه پادشاه لردن ، وزیرلردن یازلمش یک کوب خطلر ظاهر بولدیغی مرویدر . وفاتی ۱۳۰۵ - ۱۸۸۷ ده ایدی .

تربیه قیلغان اسلام دیندن دونوب خرستیانلق قبول ایسه ، شدیاق اوزی تربیه ایدلگان خرستیانلقنی تاشلاب اسلام دینینه کردی . هر ایکسی بر یلده طوغانلر ایدی . باشقه جهتلرده بار . احمد فارس شدیاق اثرلری کوب بولوب مشهورلری اوشبونلردر : (۱) سراللیال فی القلب والابدال — لغت فننده بر کتاب بولوب استانبولده تألیف ایدی . ۶۰۰ بیتده ۱۲۸۴ ده استانبولده طبع ایدلمشدر .

(۲) الساق علی الساق فی ماهوالفاریاق (۱) — بونده ایسه اوزینگ سیاحتی ، باشینه کیلگان واقعه لر ، روحانلرنگ تیوشسز معاملهری بیان ایدلمش ایسه ده ، بعض اورنلری یک ادبسز روشده یازدیغی مرویدر . ۸۰۰ بیتده ۱۲۷۰ هجریده « باریز » ده طبع قیلنمشدر .

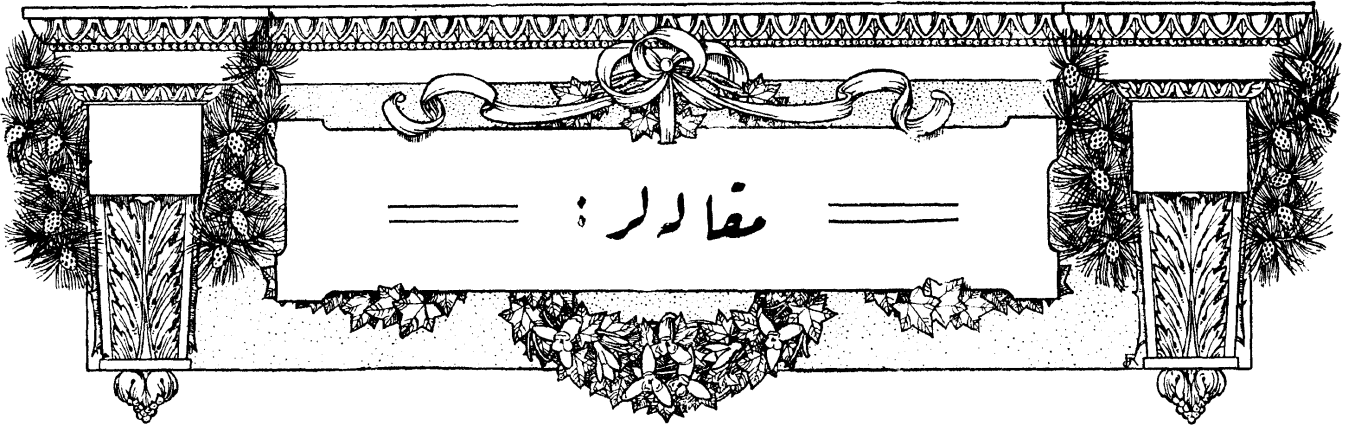
(۳) الجاسوس علی الفاموس — قاموس کتاینی و مؤانی فیروز آبادینی اتقاددن عبارت بولغان بو کتاب ۷۰۰ قدر بیتده ۱۲۹۹ هجریده استانبولده باصلمشدر .

(۴) کشف الخبا عن فنون آروپا — اوزینگ آروپاده بولغان سیاحتینی و آروپا دنیاسینی تعریف ایدوب یازغان بو کتابی ۳۶۱ بیتده ۱۲۹۹ ده استانبولده طبع ایدلمشدر . « الواسطه فی احوال مالطه » اسملی کتابی هم بونگ ایچنده در .

باصلمی قالغان کتابلری ده کوب بولوب ، آراده کوب جلدلردن عبارت « منتهی العجب فی خصائص لغة العرب » اسملی بر کتاب بارلغی ، اوشانداق « المرآة فی عکس التورات » اسملی اثری هم ده اوز عصرنده مشهور آدملر حقنده یازغان بر تراجم احوال کتابی بارلغی مرویدر .

« قاموس » کتاینی و آنک مؤانی فیروز آبادینی باشلاب اتقاد قیلوچی احمد فارس توگل ، بلکه آندن مقدمه ده یک کوب عالملر بو اثرنی اتقاد قیلدیله ، حتی جلدلر ایله کتابلر یازدیله . احمد فارس ایسه شونلرنگ اثرلردن کوب نرسه لر استفاده ایتدیکی معلوم . شولای بولسه ده یالکز اوز طرفدن اختراع ایدلگان بحث و شبهه لرده کوبدر . اسلام دنیاسنده قرون وسطاده تألیف ایدلگان اثرلرنگ مصنفلری ماقتانورغه یاراتدقلری معلوم . « قدرت به » سوزلری هم ده : « شولای یالندیله ، بولای یالندیله شول کیشلرنی محروم ایته سم کیلمادیکندن مجبور بولوب بو اثرنی یازدم » دیمک (۱) « فارس » سوزینگ باشندن و « شدیاق » سوزینگ آخرندن آغانده « فاریاق » یاساغان .

عقل ایله نقل مسئلهسی

و فن گه موافق توگل دیمک درست بولماز. احتمالکه بزنگ دیدیکمز، حقیقت حالده عقل اولمای، بلکه وهم و خیال اولا بلور. اولنگی عصر عالمیری و فیلسوفلرینک عقل و فن دیدیکلری شیلردن کوبسی بو کونگی علم و فن قوتیله ابطال ایتولوب دنیاغه قایتاسلق ایتدروب طاشلاغشدر.

بز بر وقت یر کره سینی مرکز عالم دیب، قویاش و باشقه بولدوزلر همهسی شونک نیره سنده ایله نوب یوریلر دیب اعتقاد ایتدر ایدک. اما بو کون ایسه غام مونک خلافتی اعتقاد قیلمازیمی؛ امور طبیعی و عالم هیئت حقیقه اسلام آراسنده تارالغان باطل فکرلر ایله قرآن کریم و درست حدیثلر آراسنده برده مناسبت یوقدر. اسلام، عالم هیئت حقیقه بطلمیوس فکرنی گنه قبول ایتوب ده ایگ معقول بولغان فیثاغورث فکرنی، کوبرنیکوس نظریه سینی رد ایتمه گان، بلکه بو کبی مسئله لرنی علم و فن گه طابشروب قالدیرغان. علم و فن اوزی نیچوک کیره ک بولسه شولای حکم قیله چقدر.

امام غزالی حضرتلری دیدیک کبی: شریعتلرک امور طبیعی ایله تعلق، بو عالمنک جناب الله صنعتی اولدیغنی اثبات نقطه سنده گنه در. بر کیمسه بویله ایمان ایتسه، خدای ویغمبرلرنی معتقد بولسه، طبیعتی نیچوک تصویر قیلسه ده اوزینه اختیاردر، اسلام کامل حریت یرمه شد.

قرآن کریم تمام غامیله بو کون حکم ایتمکده بولغان عقللرغه موافق دینولسه اورنی بار. زماغزده ایگ معتبر عالملر قرآن کریمده علوم و فنوندن بحث ایتکان یدی یوز قدر آیت بولدیغنی اثبات

حضرتلرنک ده خلقه عقلری مقدار یغنه سوز سویله رگه مأمور اولدیغده اونوتولماسون. «امرت ان اکلم الناس علی قدر عقولهم» کلمو الناس علی قدر عقولهم. قرآنده الله نک بارلغن اثبات مقامنده «الله نور السماوات والارض» آیت کریمه سندن باشلاب الهی هدایتی. فنار ایچونده یالقونلایوب یانغان شهم گه تشبیه کبی تمثیللر وارد اولوب «ویضرب الله الامثال للناس» آیت کریمه سی ایله تأکید ایتوله در.

اسلامیتده یوک مسئله لردن بری ده عقل ایله نقل مسئله سی اولوب، بو حقدده هر ایکی طرفغه میل ایتویچیلر بار. بو طوغروده محمد عبده: «عقل ایله ادراک اولنور شیلرده، عقل ایله نقل بر برینه قارشو کیسه لر، عقل بر تورلی و نقل ده ایکنچی تورلی خبر یروب، ایکیسی ایکی طرفغه میل قیلسه لر عقل ایله بارلور. چونکه جمال طبیعتی فکر ایتوب لذتلنور گه. محاکمه ایتار گه. نقل طرفندن عقل ایچون بیک زور حریت یرلگان» دیمشدر.

ایندی، عقل ایله بارلغان صورتده نقل طوغروسنده اوشبو ایکی یول بار: تفویض، تأویل. تفویض، نقلنی ادراک ایتودن عاجز اولمقلتنی اعتراف قیلوب ده درستلگینه تسلیم بولوغقدر. سلغله همه سی اوشبو طریقنی اختیار ایتمشلر ایدی. تأویل ایسه صاف بولغان عرب لغتینی محافظه ایله، نقلنی عقلغه موافق ایتدروب تأویل ایتمکدر. بو طوغروده بعض بر اسلام عالمیری تأویلنک واجبلغی ایله سویله رگه جسارت ایتمشلردن) لکن بزنگ فکر مزجه «تأویل» گه کوره تفویض طریقنی اختیار قیلیم هم سلامت هم موافقدر. بزنگ بلغار علماسندن ابو النصر القورصاوی مطلق نقلنی عقلدن مقدم اعتبار ایتمش، عقل احاطه ایتسه ده ایتسه ده، اهمیتی یوقدر دیب بیان قیلمشدر.

بو اورنده دخی بوگما مناسبتلی «دین اسلام معقولی توگلگی؟...» مسئله سی بار. المنار صاحبی: «اسلام دینی عقلغه موافق دیمک، آنک همه مسئله لری صرف عقل ایله ادراک اولنور دیمک توگل. بلکه آنده عقل قبول ایتازلک بر شی ده یوق دیمکدر» دیه در. قرآن کریم بعض بر صاناولیغنه اورنردده عقل ادراک ایتازلک شیلر ایله خبر یرسه ده (۱) بونک ایله گنه: قرآن عقل (۱) قرآن کریم وحدیثلرده مجاز و تمثیل یوللو سویله غش سوزلرنک بیک کوب اولووی ده خاطرندن چیقارلاماسون. شولایوق نبی اسلام

و ما خلق الله من شيء ، «ومن آياته خلق السماوات والارض» .
قرآن کریم ، خدایتک طبیعتده ظاهر بولغان اثرلرینی اجمالی
بر صورتده، عبرتی آرتدرو و نعمتی ایسکه توشرو همده فکرنی
آچو ایچون ذکر ایتهدر. قرآنده غنی جمال طبیعت و نظام کائنات
آیتلری طبیعتک قاعده لرن تقریر ایتک یا خود طبیعتی بر توری
اعتقاد ایله تصویر ایتک، ایسکی یونان فلسفه سی شیکلمی ، یرنی
تیکر و کولارنیده قه لر صورتده اعتقاد کبی شیلرگه الزام قیلو
ایچون توگلدردر. بلکه یالکرت فکر، تدبر و تعقل ایتارگه دیغله و
ایچون ذکر قیلوغشلدردر» دیهدر.

بو دینده هر بر ملت خیال و خرافات ایله مبتلی اولمش
و هر وقت حقیقت پرده آستنده قالب کلمشدر. ابوالعلاء المعری
حضرتلری: «وتخالف الرؤسا یشهد مقسماً - ان المعاصر ما اهتدت
اصوابها» دیهدر. بیوک آدملر و داهیلرنگ اختلافلرندن آب
آچیق معلومدرکه، آدم بالالری حقیقتی تابا آلماشلدردر.

هر ملتده بولغان خیال و خرافات، باطل فیکرلر، دینلرینه
نسبت بیرلمازگه تیوشلیدر. چونکه دینلرنگ هر بیرنگ اصللری
باک هم سماویدر. خیال و خرافات ایسه دینلرگه سوگرده دن، جاهل
آدم بالالری طرفندن غنه یا بوشدرله در. بلکه اوشبو روشده
سماوی دینلر تحریفده ایتولگانلردر.

دین اسلامنی بر طرفدن یونان فلسفه سی بر قدر زهرله دی.
یونان فلسفه سی عربجه گه نقل قیلونغان زمانلرده شول عصرنگ
یا شلری قرآن آیتلرینی یونان افکارینه تطبیق ایتودن کیری
طورمیلر ایدی. بو کون اهل اسلام آراسنده تاریخ طبیعی و هیئت
عالم حقه ده غنی اصلسز فیکرلر یونان فلسفه سینگ تاثیر ایله
میدان غه چیقمشدر. «تحمی قواعد رستطالیس تحسبها - دیناً لك
الویل نبهناك فاستبق» (۱). باشقه طوغرولرده علی الخصوص
اسلاملر آراسنده تارالغان خیال و خرافاتلر همه سی یهودی خیال
و خرافاتلری، ماصال و قصه لریدر. شونگ ایچون درکه، بولارغه
«اسرائیلیات» دیب اسم بیرلر. «حدثوا عن بنی اسرائیل
ولا حرج» حدیث صحیحنه موافق بر قدر استشهد ایچون بنی
اسرائیل قصه لرن حکایه ایتارگه درست کورمشلدردر. بلکه زمانینه
نسبت ایله بو موافق حکمتده اولمشدر. لکن ایندی بو کون
اسلامیتی بو کبی خیال و خرافاتدن، خلاف حقیقت فکولردن،
عقل و فن گه قارشى عقیده و اوها ملردن تصفیة و تهذیب ایتک
تیوشلیدر. چونکه مدنیت ترقی ایتکان صایون، دین اسلامده ترقی ایتهدر.
«ادع الی سبیل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة و جادلهم بالتی
هی احسن» . میان عبد الاول الغفاری .

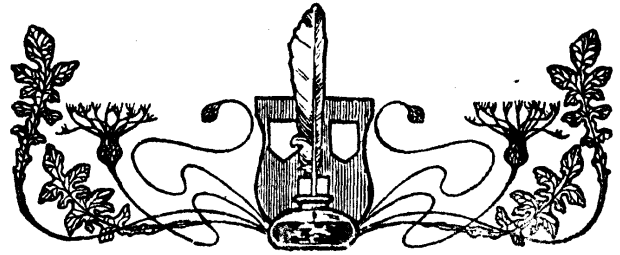
(۱) موسی جارالله .

ایتدیلر. بو ایسه قرآن کرینگ علم و فن دوستی ایکانلگن
آگلاتادر. بتون اجرام سماویه ننگده حیوانات ایله مسکون
اولوونیه همده بولارنگ بر وقت جیولاجینه دلالت ایتمکده
اولغان بر آیت کریمه نی شوشی کونلرده کشف قیلغانلر ایدی.
همه دینی و علمی و فلسفی مجله لرده حتی روسیاده الک محافظه کار
بولغان بر ژورنالده هم باصلوب تارالدى (۱). آیت کریمه بودر:
«ومن آياته خلق السماوات والارض و ما بث فیهما من دابة
وهو علی جمعهم اذا یشاء قدیر». دیک بزم قرآن بو کونگی علم
و فن گه برده مخالف اولماونجه، بلکه جدی بر صورتده خدمت
ایتهدر. علم و فن اوزلریگنه کشف ایته آلمان شیلردن ده خبر
بیرهدر. محنده مذکور اولدیغی وجه ایله بو کونگی کشفیات
و اختراعات همسی ایلکدن اونگ قرآنده اشارت ایتولمشدر.
قرآنده همان تفسیر اولوغان حقیقتلر بلکه بیک کوبدر. عالم
طبیعتدن حکایه ایتکان آیتلر، عموماً مجمل کویونجه قالمشلدردر.
زمان بولارنی البته کیله چکده اوزی تفسیر ایتهدر. «ولتعلمن
نبأه بعد حین...»

شولایوق بتون اجرام سماویه ننگ فضای غیر منتهای ده
سیاحت ایتدیکلرن «کل فی فلك یسبحون» دیگان سوز ایله گنه
آگلاتمشدر. دینده بولغان همه کره لر، قویاش و آیلر، یولدوزلر
همه سی ده اوز دائرلرنده و یکک بوشقلرده سیاحت قیلوچیلر
ویوزوب یورویچیلردر. الله عشقینه برانصاف قیلکرت: بو- نلله نیچه
مکملر بللردن بیرلی کیلگان هیئت و تاریخ طبیعی علماسینگ خارق
العاده اجتهادلر صرف ایتوب کشف قیلغان بر نظریه لری توگمیدر؟
محمد عبده: «منیم کتابینی اوقوچیدن رجا ایتهدر من که: جمال
طبیعت و نظام کائنات حقه ده غنی آیتلر نی بلو ایچون قرآن کریمنی
مطالعه ایتسون ایدی: «اولم ينظروا فی ملکوت السماوات والارض

(۱) بو سوز عربی مجله و جریده لرده، آندن صوک استانبولده نشر
ایله طورغان مجموعه لرده باصلوب تارالیدندن صوک. روسیه ده گئی تورک
مطبوعاتده کورلش ایسه بو ایندی مذکور سوزنگ بزنک آرازغه برنجی
مرتبه کیلوب، کرووی توگل. بلکه قایتوب کیلوی ایدی. موندن ۱۷-
۱۸ یلر مقدم یازلش آثار ده حبیب التجار الاوتاکی جنابلردن نقل ایله
شهاب الدین المرچانی ترجمه سینده اوشبو سوزلر یازلش: شهاب الدین حضرت،
و من آياته خلق السماوات والارض و ما بث فیهما من دابة وهو علی
جمعهم اذا یشاء قدیر- ایتنی اوقوب: بو آیتده اجرام سماویه (بولدزلر)
ک خلق ایله مسکون اولولرینه اشارت بار. دیور ایدی. «آثار» ده
یازلغان مرچانی ترجمه سیننی آلوب مطالعه ایتدیکندن صوک خیرالله العثماني
(اوقا آخوندی) مذکور سوزنی غایت اوخشامش و- مصرده باصدوغان
بر اثرینه درج ایتش ایدی. خیرالله العثماني بو کونده وفات ایسه ده حبیب
التجار جنابلری سلامتدر. انشاء الله «آثار» صاحبه روایت ایتش سوزی
و شونی ده مرچانی حضرتلرندن ایتکان تاریخی، تخمینا بولسه ده خاطر-
نده در.

«شورا» .

تورکی املا لرنی برله شدرو حقنده

۲ نچی عدد «شورا» ده بهرام بیک افندی تورکی املا لرنی برله شدرو حقنده سوز قوزغاب اوزینک فکرینی یازغان ایدی. املا برله شونک تلر برله شوگه ده یارده می تیه چگندن، بو مسئله بیک اهمیتلیدر. «تاتار محرر لرنی تورلیسی تورلی املا برله ن یازالر، عربی و فارسی سوز لرنک املا لرنی بوزالر» دیگان سوزی ده حقلیدر. اوزمزنک تورکی املا لرنی بر یولغه صالحانچیه قدر فارسی و عربی سوز لرنی اوز املا و رسم خط لری برله قویا طورو تیوش ایدی. حتی ممکن قدر محرر افندیلر یازغان اثر لرنی اجنبی تلردن صافلارغه، عربی، فارسی سوز لرن اورینه تورکی سوز لرن تابارغه طرشولری کیرهک ایدی. اولچاقده تلمز بر زمان چن تورکی تلی بولوب کمالک ایرشور، چیت تلرنک املا لرن توزه تورگه توگل، آنلرنی استعمالغه ده حاجت قالمز ایدی.

فقط، تورکستان تورکلرنک تل و شیوه لری برله بر آز تانشلغم بولغانلقدن بهرام افندی نک بعض جمله لرنی ایضاح و تقید قیلوب کیتونی ده موافق کوردم. بهرام بک افندی: «بزنگ بورنغی ادیب و محرر لرنی تورکی سوز لرنی اوشبو تورکی مخرجلی ۲۰ حرف: اب پ ت ج چ د ر ز س ش غ ق ک ل م ن و ه ی ایله یازمشلر» دی. تاتار محرر لرنی تقید قیلغاندن صوگ اوزینک مذکور حرف لرن ایله گنه یازغانلغینی دعوی قیلر اراق باشقه تورکی خلق لرنی ده شول حرف لرن برله گنه یازدراسی کیلکمالکنی بلدره.

لکن اول یکر می حرف، تورکی تلده گی تاوشلرغه مع التأسف یتیمی، آزلق قیلا، مقصد یزغه یتکره آلی. چونکه یالغز ۲۰ حرف برله گنه تورکی املا لرنی توزه توو برله شدرو ممکن توگلدر. قایسی غنه تورکی قومنک تل و شیوه لرنه قاراسه کده تاوشلری ۲۰ تورلیدن آرتق بولغانی معلومدر.

حرف: بر تلده سویله نه تورغان تاوشلرنی بلدره تورغان علامتلر دیک اولدیغندن، هر تاوشقه بر علامت یعنی بر حرف لازمدر. تورکی قوملرنک همه سنده سویله نه تورغان: گ، ک، ف حرف لری تورکستان تورکلرنک سوز لرنده ده بیک کوبدر. بهرام افندی نک اوز یازوونده ده بو حرف لرنک اولگسی بیک یش اوچری.

و حالانکه اوزی اول حرف لرنی صاندن چغاروب قالدر. «خ» حرفی تورکستان تورکلری برله قازاقلرده بولماغان شیکیل، تاتارلرده ده بیک آز ذکر قیلنه در. اما، کافکاز تورکلرنک شیوه لرنده مذکور حرف بیک کوب بولدیغندن آنی بوتونی چغاروب تاشلاو موافق بولماز.

ایندی املا لرنی برله شدرو جهتیه کیسهک بو بیک آسان اش. چونکه بز (تورکلر) نک حرف لرنی عرب حرف لری اولدیغندن، همه سی ده بر توسلیدر. نهایت شولقدریسی بارکه، عرب شیوه سینه باشقه بولغان تاوشلر ایچون بعضیلری بر آز اوزگار تلگان. مثلا: گ، ک، پ و باشقه لرنکی. دیک حرف لرنک اصلی بردر. فقط املا لرنی برله شدرمک ایچون همه تورک قوملری اوشبو: اب ت پ ج چ خ د ر ز س ش غ ق ک ل م ن و ه ی حرف لرنی قبول ایتهرگه همده عربی حرف لرنک حرکه لری اورینه یعنی ضمه، فتحه، کسره تاوشلرنه مخصوص حرکه حرفیه و علامتلر تابارغه کیرهک. براق اول علامتلر حاضرگی کچی: ا، ی، و صورتده بولماسونلر؛ چونکه آنلر اصل حرف لردر.

مونه شولای ایتوب املا لرنی برله شه باشلار. املا لرنی برله شسه ابتدائی مکتبلر من ایچون ده بیک یاخشی بولور. شونک ایله برابر یاش بالارمزنک تورکی تلینی برله شدرو باشلاولری ده تیز زمانده میدانغه چغار ایدی.

تورکستان تورکلرنه یته بر التماس:

بورنغی محرر لرن عرب املا سینه ایروب، تورکلرگه مخصوص تاوشلرنی ده عرب حرفی، عرب املاسی برله یازغانلر. و حرکه لرنی قالدراغانلر. حاضرگی اصول صوتیه اسمی برله یازغان القبا و قرائت کتابلری هم شول ایسکی املا برله یازغان. اما حرکه لری قوبلماغان و حرکه حرفیه ده آرتدرلماغان. مثلا: «تخته، ایشک سه اوشل» صورتده یازغان سوز لرن بیک کوبدر. حرکه حرفیه برله یازغانده بولار «تخته، ایشهک، سه لله، اوشان یا که اوشل» صورتده یازلورغه تیوش. شول سبیدن (تاوشلر علامتسز قالغانلقدن) بولسه کیرهک تاجک و اوزبهک بالالری اوچ، دورت یل مکتبده یوروبده اوقی و یازه بلملر.

موکچاچه نیچک بولسه ده بولغن، ایندی اول اوتکانده کیتکان. مونه موندن صوگ طبع قیاناچق اثر لرنی و خصوصا مکتب ایچون یازلاچق القبا و قرائت کتابلرنی ترتیب ایتکانده محرر لرن شیوه لرنده بولغان تاوشلرنی علامتسز (حرفسز) قالدرماسقه طرشسونلر ایدی. همده بتون تورک قومی آراسنده معروف مضاف ایله علامتی بولغان «نک» نی مفعول به اداتی بولغان «نی» برله قارشدرماسونلر ایدی.

بصره اینسیکلوپیدیستلری (لغات علمیه و فیه یازوچیلری)

اوتچی عصرنک آخرینه تاباراق، مسلمانلر آراسنده یونان فیلسوفلرینک فکرلرینی تاراتو قصدی ایله، حر فکری علملر و فیلسوفلر اویاسی بولغان «بصره» شهرنده، حر فکری عالمردن «اخوان الصفا» اسملی بر یاشرن جمعیت اوبوشمش ایدی. بو جمعیتک اعضاری: «اسلام دینی اسمندن سویله نگان و آکارغه قوشلغان بعض بر سفسطهلرینی بتروگه و اسلام دینن اصلاح قیلوغه، یونان فلسفهسی برله اسلامی تطبیق ایتو سبب بولاجق» دیب فرض قیلوب، یونان فیلسوفلرینک فکرلرینی خلق آراسینه چاچارگه قرار بیرگانلر (۱).

جمعیتک باش ادارهسی «بصره» ده و بولملری باشقه کوب شهرلرده بولوب، هر بر بولم اوزینک تیره سنده گی خلقته ممکن قدر یاشرن صورتده و عظلم سویله توب خلقنک ذهنینی آچار ایچون مخصوص ککشیلر طوقشدر. جمعیت، بوندی و عظلم برله گنه قناعتله نینجه، بلکه شول کونگه چاقلی آدم بالاسینک عقلینه معلوم بولغان بارچه فنلرینی هر کم آکلارلق خلق تلینه کوچروب، یوک بر اینسیکلوپیدییه (قاموس) یازوب تاراتورغه کرشکان. مذکور قاموس تیز زمانده بتون شرق مملکتلرینه تارلمش. شولوق اوتچی عصرده بو اثر اندلسگه، خلیفه حکم المستنصر ملکیتینه ده ایرشمش. صوگنی فرضلرغه کوره، بو قاموسنی «اندلس» گه الوب باروچی ابوالقاسم مرحیطی حضرتلری ایدی دیلر. حتی، قاموسده محررلرنک اسملری بولماو سببلی، بو ذاتی شول قاموسنک محرری دیبده کورسه تکان یرلر بار.

«اخوان الصفا» جمعیتک قاموسی بتونی برله بو کونگه چاقلی صاقلانغانی معلوم توگل. موندن ۱۵۰ ییل الک، فرانسیز مستشرقلرندن موسیو پ. قازاناوا، باریرنک «بیبلیوتیک ناسیونال» نام کتبخانهسندن بو قاموسنک بر قدر یرن کوچرگان و آنک حقدنه کیگ معلومات یره طورغان بر اثر تابقان. حاضرگی کونده «اخوان الصفا» قاموسی حقدنه معلوماقز شوشیدر: قاموس

(*) ابن القفطی نک فیلسوفلر قاموسی. صحیفه ۸۳.

مثلا: «احمدنک قلمی» دیه چک اورنغ، «احمدنی قلمی» دیمک خطادر. صوگرده سز لرده، باشقه تورکی خلقلر آراسنده سویله نه و یازیلا تورغان: گ، گ، الخ... کبی حرفلرینی قبول ایتسه گر، آندن صوگ بر گوب حرکه حرفیه لرگنه وجودگه کیتره سی قالور و آلارنی ده وجودگه چغارسه ق املا لریمزده برله تکیان بولور ایدی. اولچاقده سز نک ایتو و گزجه تاتارلر ایچون «ط، ص» حرفلری ده کیردک بولماز. چونکه اول وقتده لباس معناسنده بولغان «طون» کییلرینی «تون» صورتده یازوب، لیل - تون کییلرینی حرکه حرفیه برله باشقه تورلی (مثلا: تن) یازیلور. التباس فلان بولماز. بو البته بیک تیزگنه ایشه نوب بتماز، شولایده بر باشلانسه باشلاغان اش بتمی ده قالماز. بالارمز: «باشلاغان اش بکان اش» دیگانلر. تل برله شدرو مسئله سینه کیسه ک همه تورک قوملرنک لغتلرن جیناب بر زور لغت کتایی ترتیب قیلوب نشر ایتو مونک ایچون فائده لی بولور ایدی.

نوشیروان یوشف. (کرکی).

ش

دوستلرمدن برسی میگا

بر سؤال قویدی بولای:

نیگه برده توقتامیجه

قامک کوگلیک جلائی؟

نیگه یازغان جرلرکده

برده یوق شادلق ایسی؟

دنیاده گل قایغوده تو-

رامنی همه کشی؟

دیدم آکار: - دنیاده بار

در قوانسچلی آدم

نیگه در میگا قارا بخت

یازوب اوتکان ایچ قلم؛

جرلم مینم اوزمنک

موگلمنی کویلیر؛

آهلم مینم اوزمنک

حسرتمنی سویلیر.

مراق.

بولوب مونك ايسه «بصره» دهگي «اخوان الصفا» ايله مناسبتى يوق ديرلر (امام غزالي رساله سى . ص ۶۲) . حاشيه دهگي «ابن الفطى نك فيلسوفلر قاموسى» ديمكدن مرادى ابن الفطى نك «اخبار العلماء باخبار الحكماء» نام كتابى بولسه كيردك . مذكور ائرده «اخوان الصفا و خلان الوفا» حقنده بحث بار (ص ۵۸-۶۳) .

ترك قاتونلارى

(اوز املاسى ايلن .)

اولده تركلر حقينده بر آز نرسه يازغان وكيه چكده نى بلسه مده روسيه لى قرداشلرم ايله بولشه چكىمى وعده ايتمشدم . بر نيچه قرداشلرم «سوز ويردگده ايندى اوزك بلگچ يتدى ، بزنى اوتدك» ديگان شيكلي سوزلر يازغانلار . يوق ، مين سزنى اوتامد اوتامده ، كوبرك بلوبده بردن يازارغه اويلادم . استرسه كز يازيم : ترك قاتونلارنىك بر نيچه خلقين بلدم . ديبرگه يارى . ترك قاتونلارى قاچوب چارشوا برله يوروكانگه قاراميجه . يك قييو واوتكونلردر . ايرلر برله سويلشكاننده آچيق . كچكنه دن شولاي يوروب اوسكان شيكلي تارتميجه مزلدده ميجه سويلشه شلر ، نه يته سى سوزلرين اوز فكرلرين يك ياقشى آكلاتالار . ترك قاتونلارى چارشاف ده بولسه لرده ايرلريندن يك آرتده قالميلار . بزده روسيه ده چارشاف يوق ديگانگه يك ايسلرى كيته وشوكارغه كوگليندن اشاغاغانلار بده يك كوب ديبرگه بولا .

ياقشيدلاب قاراغانده بونده كوب چارشاف يوقده . چارشاف ديب نى نرسه نى نه يته لر؟ مين موگار خازرگه قدر جواب آلا آمادم . يوزدهگي قارا پرده برله ، باشقه يانغان شال كوك نرسه دن عبارت بولسه بو همه سينده بار . اما بونى بولاي ديب ده بولمى . نه اوچون؟ جواب بيريم : اورامده يوربگانده قاتونلارنىك اوستلرينه ياقشيلابراق قاراساك نلله نيچه تورليسينى كوررسك . بر تورليسى (بو كوبرك قارنچقلارده وفقيرلرده) كيك گنه بر قارا نرسه ايتك برله بار (همه سينده قاراده بولماس) . آنك بر ياغيندن ييلگه قاداب ، ايكنچي ياغينى باشقه يابارلر . تاماق آستدن بر اينه قادارلار؛ يتده قارا پرده بار ، يك واق ايلاك كچي (۱) . بو احتمال چارشاف ديگان نرسه لريدر .

(۱) چارشافنى ماگلايدن ابكى ابللى توشوروب يابنورلار .

۵۱ رساله دن عبارت بولوب هر بر رساله ده يونان فاسفه سنى نقطه نظرندن بر فندن معلومات بيرلشدر . اثر دورت كه بولنمش . برنجى بولنده ۱۳ رساله بولوب ، عقلى حرىكت ايتدررگه سبب بولا طورغان فلر - ماتيماتيكة . منطق كيك ؛ ايكنچي بولنده ۱۷ رساله - علم اشيا ، علم كيميا كيك طبيعى فلر ؛ اوچونچي بولنده ۱۰ رساله - روح حقنده غى فلر ؛ دورتچي بولمنك ۱۰ رساله سنده - علوم دينيه فلرى . اون برنجى واقق رساله سنده قاموسقه عمومى بر كوز قاراشى يازلشدر .

بو قاموسنىك بر قدر يرن عبرانى تاييه ترجمه ايتكان راووين كالونيموس بويه يازادر :

«... مونده دنباده بولغان هر بر فن حقنده معلومات بيريه . فيلسوفلر طرفندن بر نرسه عصرلر ديبيرلى حقيقت صانلوب كيلگان ايكان - آكارغه اورن بار . بو اثر دانقلى علملر جمعيتى طرفندن چغارلمش . محرلر نك اسملرى قوبولماوى يالكر دينلر حقنده يگرهك حر فكرلر كر تلگانگه كوره گنه در . . . »
بتون اسلاميت تاريخنىك يولنى اوزگار توب فانائيزم و جاهلك اورينه معارف و مدنيت ، حالسلك و ياريليق اورينه قوت و بايلق بيرردى بيوك اثرلر نك قولمزدن يوغالوب ، آنلر نك اورينه ميجك گنه ياغاردى «كتاب» لر نك اويولوب ، اويولوب قالوى اميدلر نى اوزه رلك بر حالدر .

بز نك بختمز ايچون يازغان اثرلر مكلر قولنده ؛
فرانسز اينسيكلوپديستلرينك قاموسلرى برله بو كونگه چاقلى هر بر ياوروبالى فائده لاندغى وقت ، بز ، دينده شلرمز يازغان قاموسدن فائده لانو توگل ، آندى اثر نك تاريخمزدده بارلغنده ديتريستى ، ساسى ، بروققيلمان ، قرعيسى كيك مستشرقلر نك كتابلر نندن غنه كوروب بله مز .

۱۸۸۷-۱۸۸۹ نچي يلرده انگليز عالملى «اخوان الصفا» قاموسنىك معلوم يرلرن عربچه اوله رق «بومباي» ده باصدروب ، اوزلرى فائده لانوغه برابر ، بو بيوك اثر نى باصوب مسلمانلر غده اورنهك كورسه قشيلر . لكن ، فتوالر ، حديثلر ، تفسيرلر برله طولغان كتبخانه اشكافلر نده تجربه و حر عقل ييمشلرينه اورن تابلورمى ؟ ميرسياف .

سورا : بو مقاله ده «ابوالقاسم مرجيضى» سوزينك درستى «ابوالقاسم المجريضى» بولسه كيردك . مجريط ، عربلر طرفندن «مادريد» شهرينه يرلگان اسم بولوب ، يك كوب عالملر اوشبو نسبت ايله مشهوردر . جمله دن برى «اخوان الصفا» مجموعه سى ايله مناسبتى بولغان حكيم ابوالقاسم المجريضى در (۳۹۵ ده وفات) . فقط صوگنى مؤلفلر مجريضى نك بو اسمده اوزينك بر كتابى

تركار آراسينده چارشافسز يوريگانلارده كوب ايش ، اما مين خازرگه قدر هيچ برسيني كورمدم . قارتچقلارنك كوييسى يوزى آچيق يورلر . ياشلردن آچيق يوريگانلر بيك آزدر . تركه گه يالغز كيملر تيكشرمك اوچون بارغان ايكانسز ديب اويلا ماكز . يوق مين اول نه يتكانچه تركلر نك بوتون ياغيني بلورگه تليمن ديدم . شوگار كوره . اول طشقى ياقدن باشليم ده صولانن آقريئلاب ايچكه كيتمه من . انشا الله . گلنم كمالوا . استانبول - قدرعه

عبدالقيوم الناصرى حضرتلرى ترجمه حالينه عائد .

« اير اولهر دنياده قاور يخشى آد »

حرمتلو اتكايدين ايشتمكه كوره ، عبدالقيوم الناصرى حضرتلرى شاگرد چاغنده ، كوسترامانك شمس الدين بن ملا شمسوار بن اميردنده استقاده ايشكان . شمس الدين بن شمسوار قازانده بيشنچي مسجد حضورنده غي مدرسه ده اووقوغان اووقوتقان . ۵ نچي مسجد محله سنده گي ۱۸۴۱ نچي يلغى ميترك دفترنده ، عقد نكاحده شاهد بولوب « كوستراما بيسته سينك شمس الدين ملا شمسوار اوغلى قولم قويدم » ديگان سوزى بار . وفاتي ۱۸۴۸ نچي سنه ده بولسه كيرهك . قازانده وفات . مرقدينك اوستنده گي تاققاده بو سوزلر يازلغان .

استاذ ملا شمس الدين

شمسوار اوغلى وفات

۱۲۶۴ نچي سنه هجره

میلاديه ۱۸۴۹ نچي سنه

(كوستراما شمس الدين ...)

ديب معروف ایدی

تاققاسى چرگانلكدن « كوستراما شمس الدين » سوزندن صوگلى طانامى . بابانك سوبله وينه كوره ، بو تاققاسى عبدالقيوم الناصرى قويدرغان . عبدالقيوم الناصرى : « بو نرسه ، شمس الدين آبطنك ايگ حقير بر نرسه سى ! ديتلسه بن شونى ده الوغلا ايدم » ديب نه يته ايكان . شمس الدين آبطنى اوز قولى برله يازغان كتابلردن استاذ محترم داملا عالجان حضرتلرى كتبخانه سنده بر كتاب و اوز قولمزدده اوچ دورت كتابى وار . شمس الدين آبطنى نك پدرى ملا شمسوار بن امير ۱۸۴۷ نچي ياده ۲۶ نچي

ايكنچيسينه كيليك : بزنگ روسيه ده كيه طورغان كاستوم . باشده شول كاستوم توسينده دورت بوچاقلى نرسه . آلدن چاچين چيغاروب يابار . اول نرسه نى تووشدن موين يانيندن انگلييسى زور قاشلى اينه برله بوروب قابتوررلار . اولده بزنگ قاپرلارغه ، يعنى باشليقلارغه بيك اوشى . يتده شول يش ، قارا ايلهك . بونى كيگانلر اورامدن اوزغانده تركلر نك ايرلر نك كوييسى بيك عييسنوب ياتسينوب ، قايسيلارى حتى مسقل ايتوب كولوب قاراب قالالار . مين شول قاتونلار برله سوياشكانده آكلادم : آلاهم اوز كيوملر نى چارشاف ديب ايلر هم قايسيلارى شونى مى كيوم ياصاونيده معقول كوره لر . حالبوكه قارتچقلارده بوندى بيك راضى توگل . بزنگ ايلر كوك : آخر زمان علامتى ... ديب قالغانلار ينده ايشتم . مين بو كيوملر نى يازودن اويم تركنك خازر هر نرسه . سن اوزم بله سم كيگانلگه بولارنى روسيه ده طورغانلار نك هم سيدة بلعى وهر كمگه ده تركه گه كيلوب كيتونصيب توگل ديب اويلاغانه يازام . مين روسيه ده طورغانده بر نيچه آچيق خطلارده ترك قاتونلار نك رسمين كورگان ايدم . قارا كيومده ، باشلارينده تاقيه كوك بر نرسه ، يتلرينده كوزدن توبن بر چيكل گنه پرده يابونغانلار . تركه ده مين بونى هيچ كورمدم . اويلادمكه بلكه بولارنى ياز كيه طورغانلار ديب هم صورادم . ميگا : اول بولاي يوروجيلر بار حتى كوب ايدى خازرده بوتونله بوك يوق توگلدنر ، امايك آزدر ديديلر . يوزده گي پرده هر وقت قارا بولا . چارشافنى تورلى توسده وتورلى نرسه دن ياسارلار . خازرگه قدر كورگان وبر آز وقت سوياشكان ترك قاتونقيلار نك كوييسى شول چارشاف مسئله سين آچدى وسوياشكانده آلارنك شول چارشافقه بيك زور اهميت برگانلرين كورستيدلر . مين خازر اويليم : آلارنك بو قدر آرتقه قالولار نه سبيده شول چارشاف مسئله سى توگلمى ؟ چارشافنك آچولوغه علم و معرفتگه ضررى نى بولسون ؟ بر كشى اشله به ايله مکتبه گه كيتسه ده ياكه چارشاف برله كيتسه ده بارى بر توگلمى ؟ ديوجيلر بولور . بر ملت آله كيتكان بولسه كيملرگه اولقدر ايسى كيتمى . مين آگار هيچ برسوز ديمم ، اما موندى آرنى بيرلى وقتده چارشاف بر نچي مسئله لردن بولسه . چارشافسز لار نك يوزينه ايمانسز ديب قارابده چارشافسز لارنى اسلام حساب ايتمى ، بلغم قايدن كيگان شول چارشاف ، اسلاملر نك بر مى كيوملر نى صانالسه ، ايركلى ايركسز شول چارشافنى دنيا يوزيندن بترمك استرسك . استه ميم هر كم اشله به كيسون ، يوق مين مونى سوبله مدم وسوبله مم . اماشول چارشاف قالفسون ، ايك اخير چيكدده آگار اسلام كيومى ديب قارالمى ، اولندر زور اهميت برلعه سون .

۶۴ جبر، تورلی کشیلر طرفندن چغارلغان ۴۱ بیت، ۳۴ حکایه، جنلر و شیطانلر حقنده ۷ حکایه، و مکره تاتارلر تلمده ۱۳ دعا و عبادتکه متعلق مقاله یازلوب آخزینه وینگرچه ترجمه سی قوشلغان. سوگره بک سیکز یوز طوقسانچی یلده تاتار عبدالعالم فیضخانف عرب حرفلری ایله ۱۲ حکایه، تورلی کشیلر طرفندن چغارلغان اوچ بیت هم یش یوز مقالدن عبارت بر مجمع نشر ایتدی. بک سیکز یوز طوقسان ایکنچی یلده وهاپفنک، اچنده ۳۸ عشق جرلری بولغان روسچه تاتارچه ساما اوچیتلی حقدی. بک سیکز یوز سیکسانتچی یلده م. صالحف تابشماقلر مقاللر حیوب کچکنه قولده ۱۶ صحیفه لک بر مجمع نشر ایتدی. نهایت بک سیکز یوز طوقسان دورتچی یل آخزی و طوقسان یشنجی یل باشلارنده «فرانسکی تیلیغراف» غزته سی نك ۵۶۹ نجی، ۵۷۶ نجی و ۵۷۷ نجی نومیرلرنده «قازان تاتارلرنک ادبیاتی حقنده بعض نرسه لر» اسمنده ن. آ. امضالی بر کیمسه (نیکولای ایوانویچ آشمارین) مقاله لر نشر ایتدی. بو مقاله لرده عموما شول وقتنده غی تاتار ادبیاتی، خصوصا ترجمه لر و تورلی کشیلر طرفندن تألیف ایدلگان نرسه لر حقنده یازلغان.

ایندی آثار عتیقه، تاریخ و احواک امم علملری جمعیتینه، حقیقی اعضا عبدالقیوم ناصروف طرفندن ۲۸ تابشقم ۲۴۳ مقال هم ۱۴۵ جرنی اچینه آغان مقاله لر تقدیم ایدلدی. ناصروف افندی، باشلاب شول قدر مقال وجرلر تقدیم ایتدی که، قزان تاتارلرنک عوام اثرلرن الکیکی جیوچیلر اول قدر معلومات کیتراگنلری یوق ایدی. ناصروف افندی طرفندن تقدیم ایدلگان نرسه لر، آنک اوز خلقی آراسنده بتون عمرن اوتکاروب آنلرنی هر جهتدن اوگره نگان بولو سبیلی، اوز خلقینگ معیشت وتان یخشی بلگانلکینی اثبات ایدلر. بزنگ جیوچی طرفندن کیتراگن تابشماقلر، آنک خلقینگ اوتکنلگن بلگرته در. مقاللر کورساته لر. که بونلرنک. ایه سی بولغان خلق، اویلاوده و توشنوده آبرازووانتی آوروپا خلقلری کبی یخشی بولماسده باشقه شرقی تاتار قوملرندن کیم توگلر... ناصروف مجمنده گی جرلر، ناصرف ننگ اوزی طرفندن موگایو، ماقتاو، قاریشو، صاغنو، اوپکه له و. و آیرلو (فراق) بولملرینه بولنگان...

3), Н. Θ. Катановъ. Историческія пѣсни Казанскихъ татаръ. Текстъ транскрипція и переводъ. Казань, тип гр. Универ. 1899"

اوطز آلطی صحیفه لک بو کتاب ننگ مقدمه سینک باشندوق کاتانوف جنابلری آیه: «قزان تاتارلرنده تاریخی جرلرنی مین برده اوچراتلی ایدم. شونلقدن توبانده ذکر ایدله چک جرلرنی آلورغه موفق بولغاچ بیک شاد بولدم. برنجی هم اوچونچی جرنی،

مارتده یتمش یاشنده «کوستراما» ده وفات.

عبدالقیوم آبطی نك بر کوزنده ضعف بولو سبیلی، شاگرد لرینگ سوزینه کوره، کاغدنی کوزلرینه یاقین کیتروب اوقی و یازا ایکان. مرحومنگ مرقدی اوستنده گی طاشنگ یازولری اوشبودر: هذا المرفد

عبدالقیوم عبدالناصر اوغلی
بلنک یتمش یتی که ایردی عمری
نچه کتب رسائل قیلدی تصنیف
احیا ایلدی اشنی تصویب
که منک توقز یوز ایکنچی ده مکنون
یکرمی بری آوغوست ایدی مدفون
نورالله مرقده

۲۴ نجی «شورا» ده محترم هادی طاهری نه بکآنچه «خیره بنت عبدالقوی ایله زوجی عبدالمن بن عبدالحی نك بر کونده مدفون بولولری» درست ایسه ده ایکسی بر کونده وفات بولمادیلر. بلکه عبدالمن بن عبدالحی، سفرده وقتنده وفات بولوب بوندن بر نیچه کونلر سوکنده زوجه سی ده دنیادن اوتدی. زوجه سی خیره خاغه، زوجی نك آندن ییارگان بوله کلری ایله، اولم خبری ایکسی برلکده ایرشدی دیورلر.

عبدالقیوم الناصرینگ آتاری: ۱) Кабусъ نامه 1) Намъ“ переведено съ татарскаго на русскій О. С. Лебедевой. Казань, 1886г. (Тип-лит. Импер. Университета 1886г.) مقدمه و خاتمه سنده بیان ایدلگانچه: بو کتاب باشده فارسیچه یازلوب سوگره احمد بن الیاس تورکچه گه و تورکچه دن عبدالقیوم بن عبدالناصر ۱۸۸۱ ده قزان تاتارچه سنه، تاتارچه دن له به دووا، مک سیکز یوز سیکسان یشنجی یلده - روسچه غه ترجمه ایکان. 2) А. К. Насыровъ. Образцы народной литературы казанскихъ татаръ“. Казань. Типографія Импер. Универ. 1896 г. (Отдѣльный оттискъ изъ XIII т. „Изв. Общ. Арх. Этно.“ за 1896 г.)

قازان دارالفنونی حضورنده آثار عتیقه و تاریخ جمعیتینگ تعینی بونچه باصلغان ایلمی دورت صحیفه لک بو کتابده قزان تاتارلرنک تابشماق، مقال و جرلری، آنلرنک روسچه ترجمه لر یازلوب مذکور جمعیتینگ سرکاتبی ن. کاتاتف طرفندن روسچه مقدمه قوشلغان. شوندن بعض سوزلر نقل ایتیم:

«... بک سیکز یوز یتمش یشنجی یلده «بودایشت» ده وینگر علماسندن گ. بالینت نك قزان تاتارلرنک خلق ادبیاتی حقنده کتابی حقدی (*) بو مجمده ۱۲۴ مقال، ۴۶ تابشماق،

(*) کاتاتف اثرنک اسمنده ذکر ایته در.

اوجون فائدهسى تيسه كيرهك. روسچه خريطه لرده بوزولوب واوزگار تلو برهك يازلويى ممكن.

كوبدن ايندى، عبدالقيوم الناصرى طرفندن نشر ايدلگان بر قبله خريطهسى كورگان ايدم. فقط بويولى آنى تابادقدن قاير يلدە باصلغانن بلامدم. عبدالقيوم الناصرى نك بگ سيكر يوز سيكسان دورتجي يلغى كاليندارنده: «اوشبو يلغى كاليندارمزه قبله خريطهسى وضع قيلنده» ديگان سوز بولسه ده بن كورگان خريطه ايله بو خريطه ايكيسى بر يلدە باصلغانلرمى ايكيسى ايكي يلدە مى - بلميم. ينه بگ سيكر يوز يتمش طوقزنجي يلغى كاليندارنده: «بو يلغى كاليندارغه هر بر نسخه گه ياوروبا روسيه سينك خريطهسى سالونادر» ديگان سوز بار.

عبدالقيوم الناصرى نك كاليندارلرى حقتده معلومات: عبدالقيوم افندى ۱۸۷۸ نچي يلدن باشلاب كاليندار چيقاره باشلاغان. بو كاليندارلرنى ۱۸۷۸ نچي يلغه قدر «قازان كاليندارى» ديب اسمەب يورتكان. شوندىن ۱۸۸۶ هم ۱۸۸۷ نچي يلرده چيتمى قالغان. ۱۸۹۳ نچي يلغى كاليندارى «پروف» مطبعه سنده قلم يازووى ايله طبع ايدلوب شوندىن باشقه لرى حتى بوتان اثرلرى ده دارالفنون مطبعه سنده باصلغانلر. فقط بعض بر كاليندارلرنىك طشلىر غنه تاش باصمه ايله باشقه يرلرده طبع ايدلگانلر. ايجدى اوزم تابقان قدر بو يرده اوشبو كاليندارلر حقتده بر قدر آبرويراق يازام. ۱۸۷۱ نچي يل. برنجي سنه، ۶۴ بيت قدر، اوستينه قويلغان حقى ۳۵ تين. ناشرى ابراهيم عبدالرشيد اوغلى عبداللبن. مندرجهسى: قازانده ۴۵ يل مؤذن بولوب طورغان و هر يل يازوب كيلگان عليم مؤذنىك روزغه كرو حقتده غى تجربهسى. روسيه ده گى غويرنارلرده غى مسلمانلرنىك حسابلرى. غويرنا شهرلرنىك قازاندىن نيچه چاقروم ايدىكى. بالارنى روسچه اوقوتو. دوخاونوى صورائيه خصوصنده. رمضان باشى و قربان عيدى حقتده قاعده لى نظاملر.

۱۸۷۳ نچي يل. اوجونچي سنه. ۶۶ بيت. ۴۰ تين. ناشرى ابراهيم عبدالرشيد اوغلى عبداللبن. مندرجهسى: روسيه جغرافيه سندن بر نيچه صحيفه. طب و كيميادىن بر نيچه سوز. آراتى ايجارگه عادتله نگان كشيلىرگه بر نيچه سوز. خانلق قيلغان آدملرنىك اسملىرى. جه! بو قاندا لانى نيچوك بتررگه؟ (طشنده ساعت رسمى.)

۱۸۷۵ نچي يل. ييشنجي سنه. ۵۹ بيت. ناشرى قازان ميشچانى شاه احمد سليمان اوغلى بيككنييف. مندرجهسى: تيخالوغيه دن بر نيچه كله. قوانين عسكرىه. خاڤه.

بن، قازان تاتارى، آثار عتيقه. تاريخ و احوال ام علملىرى جمعيتنىك حقيقى اعضاسى عبدالقيوم ناصروف دن آدم...» (بو كتاب ۱۹۱۱ سنه ۱۷ نچي عدد «شورا ده». «مسكاو» دن «يازوچى» امضالى آدم طرفندن «قزان تاتارلرنىك تاريخى جبرلى» اسملى مقاله سنده ذكر ايتلگان، شولوق اسمده گى كتابنىك عيني در. شونلقدن سوزنى اوزايتميم. فقط بو جمله آنده ترجمه ايدلمى قالغان). بو مقدمه لرنى كوجردم. عبدالقيوم الناصرى شول جمعيتده حقيقى عضو ايدكن آكلاتو ايچون. اوشبو صوكتى كتابنىك ۱۳ نچي صحيفه سنده: «اوشبو زويه طاغنده اورص قالا صالديا» مصراعى مناسبتيله. كاتانوف: «قالا» كلمهسى عربچه دن اوزگار تلوگان، دى.

عبدالقيوم افندى نك اهميتلى اثرلرى جمله سندن «تاتارچه - اورصچه لغت كتابى» وار. بو كتابده تاتار سوزلرى الفبا ترتيبه نيچه اولوب و اصل توتولوب، روس لغتده گى مقابللرى يازلغان و رغبتلى صورتده طبع ايتلگان. «عبدالقيوم عبدالناصر اوغلى تصنيف قلوب قازانده كتاب بلان سودا قيلغوجى قازان ميشچانى فتح الله حميدالله اوغلى ماشوفنىك خراجاتدن طبع قيلدى، اولگى مرتبه قزان دارالفنون مطبعهسى بگ سيكر يوز يتمش سيكرنجي يلدە». يوز صحيفه ياكه بر آز آرتغراق بولوب بو كتابنىك مقدمه سنده عبدالقيوم افندى، تاتار تلنده گى طاوشلرغه مخصوص علامتلىر قويغان.

عبدالقيوم افندى نك «اورصچه تاتارچه لغت كتابى» ايسه ايكنچي مرتبه اوله رق بگ طوقز يوز سنه سنده كتابچى اسماعيل نجم الدين اوغلى شمس الدين طرفندن قزانده ۲۶۴ صحيفه ده نشر ايدلى. بو كتابده روس سوزلرى الفبا ترتيبه نيچه اصل توتولوب تاتار تلنده گى مقابللرى يازلغان. بو، صوكتى كتابنى، كوب شاگردلرنىك قوللردن توشورميچه استعمال و استفاده ايدولرى كورنده در. ظنمچه، زمان اوتووى تاثير ايمه گان و اهميتى كيمو- ماگان كتاب اولوب، عبدالقيوم افندى يالكر اوشبو اثرى ايله ده بو كونده گى شاگردلرگه فائده كيتوره و معلملك ايتهدر.

ترسيم ايتكان خريطه لرى. كوز آلمده ۸ × ۹ و يرشوكلى ايكي تورلى بويوده باصلغان خريطهسى ياتا. «قزان گويرناسينىك خريطهسى. الفقير ابن ملا عبدالناصر المعلم عبدالقيوم ترسيم و تصنيع قىلدى ۱۸۷۴ نچي (بگ سيكر يوز يتمش دورت) يلدە قازانده». «باصمه سنه رخصت يرلدى پيتربورغ ۱۰ نچي ايول ۱۸۸۰ نچي يل پروف باصمه خانه سنده طبع ايدلى». بو خريطه نك مقباسى كورساتلمگان. درستلگى حقتده بو فقير بر سوزده نه يته آلى. فقط تاتار آل اسملرن يخشيراق بلو

۱۸۸۷ھ نجی یل . یدنجی سنہ . ۶۰ بیت . بوکالیندار وسوندن
 صوکلرینگک ناشری عبدالقیوم افندی اوزی . مندرجہ سی : آی
 باشلرینی تابو (۱۳۴۲ھ نجی سنہ گہ قدر) . قبر تاشلری . عبدالناصر
 القورصاوی . عبدالرحیم حضرت اوتوز ایہ نی . تورلی نوادر
 و شجرہ لری . مخترعات اولیہ .

۱۸۸۸ھ نجی یل . سیکرنجی سنہ . ۳۲ بیت . مندرجہ سی :
 قسقہ تاریخلر و قبر تاشلری . ملا ایشیاز بن شیر نیاز الحوارزمی .
 داملا سعید بن احمد الشردانی . طاهر بن سبجائل آدایی .

۱۸۷۹ھ نجی یل . توقرنجی سنہ . ۵۶ بیت . مندرجہ سی :
 متوفی آدملر حقندہ قسقہ چہ تاریخلر . ابراہیم افندی بن خوجاش .
 جارالله حضرت صاشی . قازان غویبرناسندہ غی وولص ہم اول
 اسملری . (بر یرندہ : « بو یلغی کالیندارنک ہر نسخہ سینہ برر
 خریطہ صالنادر» دیگان .)

۱۸۸۱ھ نجی یل . اونبرنجی سنہ . ۴۸ بیت . مندرجہ سی :
 قازان شہری حقندہ روایتلر (جلان . قابان وقازان حقندہ سوزلر) .
 قازان بیتلری . قازان بیتدہ ذکر ایدلگان اولہس و ابوالعالمق
 حقندہ روایتلر . تمیش و اعتذار . قرآن باصمہ سندہ غی خطالر .
 (طشندہ فصول اربعہ رسمی بار .)

۱۸۸۲ھ نجی یل . اون ایکنجی سنہ . ۸۰ بیت . ۷۵ تین .
 مندرجہ سی : تاریخ و تراجم احوال . ییغمبرمز . عرب عالملری .
 بخاریلر و مرغینایلر . قازان شہرندہ بولوب اوتکان اماملر
 ومدرسلر . قازان شہرندہ گی مسجدلر . قازان شہرینک سوداسی
 وصناعتی . بالارغہ تعلیم بیرمک . (طشندہ پچان بازار مسجدینک رسمی .)

۱۸۸۳ھ نجی یل . اون اوچونجی سنہ . ۴۸ بیت . مندرجہ سی :
 تلمزدہ گی فارسی سوزلر . آلب آدملر . قازاتک مشهور اغنیاسی
 حقندہ تذکرہ لری . مطبوعات . ہیئت معلوماتی . اوزینی سوگوب
 یازلغان بر خطنک کلیشہ سی .

۱۸۸۴ھ نجی یل . اوندورتنجی سنہ . ۴۰ بیت . مندرجہ سی :
 درس اصولینی ترتیب گہ صالو حقندہ ملا حظہ . قبلہ و قبلہ
 خریطہ سی . اوت خوفندن صاقلانوی . قریہ لردہ عمارت توزو .

۱۸۸۵ھ نجی یل . اونیشنجی سنہ . ۵۰ بیت . مندرجہ سی :
 ساعت درستلہ مک . تل و لغت (تاتار تلی حقندہ) . چای ، قہوہ
 و سبرکی . التفیش و التحاکم (حسام الدین بن شرف الدین تاریخی
 حقندہ) . احوال بدن انسان و حفظ صحت ، ادویہ مفردہ
 (لاتینچہ حرفلر ایلہ) . (طشندہ سیوم بیکہ منازہ سی ہم دائرہ ہندیہ) .

۱۸۸۸ھ نجی یل . اون آلتنجی سنہ . ۵۲ بیت . مندرجہ سی :
 یورت ایچون عیش کبیرمک و مربالر حاضرلہ مک . ادویہ مفردہ
 (لاتینچہ سی ایلہ .)

۱۸۸۹ھ نجی یل . اون یدنجی سنہ . ۴۵ بیت . مندرجہ سی :
 مرہبا حاضرلہ مک . دوخا ونوی صوبرانیہ غہ تابع اماملرغہ روسچہ
 امتحان کیرہ کلگی .

۱۸۹۰ھ نجی یل . اون سیکرنجی سنہ . ۴۰ بیت . مندرجہ سی :
 احوال شارب الدخان . ایچاک بالاسینی تریہہ ایتمک حقندہ .

۱۸۹۱ھ نجی یل . اون توقرنجی سنہ . ۳۵ بیت . مندرجہ سی :
 ابتداء ممالک عثمانیہ . تریہہ (روحانی . اخلاق) .

۱۸۹۳ھ نجی یل . یکرہی برنجی سنہ . ۴۷ بیت . مندرجہ سی :
 خط باشلرندہ مستعمل فقرہ لری . مکاریہ یارمینکہ سی حقندہ غی نظام .
 باصلغان یلدری ترتیبی ایلہ کوردیکم رسالہ لری : (۱) « فواکہ
 الجلسا » ۱۸۸۴ھ سنہ دہ مطبوع . ۶۰۰ صحیفہ دن آرتق . (۲) « مختصر
 تواریخ انبیا و ہم خلفا اربعہ . عشرہ مبشرہ و اصحاب شوری »
 ۱۸۸۴ھ سنہ دہ مطبوع . ۷۸ صحیفہ . (۳) « اوتوز وعظ » قرآن
 حرفی ایلہ ۱۸۸۸ھ سنہ دہ باصلغان . ۱۸۰ صحیفہ . بو « اوتوز وعظ »
 کتاینک مقدمہ سندہ بیان ایدلگانچہ بونی ترتیب ایتارگہ باشلاوی
 عبدالناصر بن ملا حسین اولوب وفاتی آلدندن اوغللری عبدالقیوم
 و عبدالقوی نی چاقروب اول کتانی تمام ایتولرن وصیت ایتکان ، بونلر
 ایکسی تمام قیلغانلر . بو کتاینک باشندہ اجتہاد و تقلید حقندہ سوزلر بار .
 تقلید ذم ایدلگان . آتالردن حکایہ ایدوب : « و امرنا بالاجتہاد
 ونہیاعن التقلید وکان یقول مرارا التقلید مذموم ! » فہمنا مرادہ «
 دیولگان (لکن مقصدلرینہ یتدیلمی) . بو کتاب عرب تلندہ
 ایری حرف برلہ آچق باصلغان . (۴) « زبده من تواریخ الروس » .
 مک سیکر یوز طوقسان سنہ سندہ باصلغان . ۲۷ صحیفہ . ۱۸۸۰ھ نجی
 یلغہ . ایکساندر اوچونجی گہ قدر قسقہ غنہ یازلغان وقائع . (۵)
 « اخلاق رسالہ سی و ہم فروض معتقدات رسالہ سی . احادیث
 قدسیہ دن مودظہ لری » . مک سیکر یوز طوقسانچہ یلدہ باصلغان .
 طوقر صحیفہ قدر موعظہ سی عربچہ اولوب باشقہ سی تاتارچہ .
 مجموعی ۳۹ صحیفہ . (۶) « قواعد کتابت » . مک سیکر یوز
 طوقسان ایکدہ . آخزندہ دورت صحیفہ قدر « محبوب القلوب
 و ہوفقرات من تقیبات عبدالقیوم الناصری و تسبیعاتہ » . باریسی
 ۳۲ صحیفہ . (۷) « ارشاد الاطبخہ (؟) الی استحضار الاطعمہ »
 جزء اول . مک سیکر یوز طوقسان اوچدہ . سیکساندن آرتق
 تورلی آش - صو حاضرلرگہ اوگرہ تلگان آرگینالنی کتاب . ۳۰
 صحیفہ . (۸) « کالیندار الحاقاتدن ، منافع اعضا وقانون الصحتہ » .
 مک سیکر یوز طوقسان اوچدہ . آدافی صحیفہ لری نی بولغاندر
 آبروب آلتغان . قرغنجی صحیفہ دن باشلاب ۷۰ھ نجی دہ بکان .
 ۳۰ صحیفہ بولادر . (۹) « علم ہندسہ » مک سیکر یوز طوقسان
 بیش دہ . آخزندہ ۵ صحیفہ قدر شکلری بار . مجموعی ۳۰ صحیفہ .

۱۸۸۷ھ نجی یل . یدنجی سنہ . ۶۰ بیت . بوکالیندار وسوندن
 صوکلرینگک ناشری عبدالقیوم افندی اوزی . مندرجہ سی : آی
 باشلرینی تابو (۱۳۴۲ھ نجی سنہ گہ قدر) . قبر تاشلری . عبدالناصر
 القورصاوی . عبدالرحیم حضرت اوتوز ایہ نی . تورلی نوادر
 و شجرہ لری . مخترعات اولیہ .

۱۸۸۸ھ نجی یل . سیکرنجی سنہ . ۳۲ بیت . مندرجہ سی :
 قسقہ تاریخلر و قبر تاشلری . ملا ایشیاز بن شیر نیاز الحوارزمی .
 داملا سعید بن احمد الشردانی . طاهر بن سبجائل آدایی .

۱۸۷۹ھ نجی یل . توقرنجی سنہ . ۵۶ بیت . مندرجہ سی :
 متوفی آدملر حقندہ قسقہ چہ تاریخلر . ابراہیم افندی بن خوجاش .
 جارالله حضرت صاشی . قازان غویبرناسندہ غی وولص ہم اول
 اسملری . (بر یرندہ : « بو یلغی کالیندارنک ہر نسخہ سینہ برر
 خریطہ صالنادر» دیگان .)

۱۸۸۱ھ نجی یل . اونبرنجی سنہ . ۴۸ بیت . مندرجہ سی :
 قازان شہری حقندہ روایتلر (جلان . قابان وقازان حقندہ سوزلر) .
 قازان بیتلری . قازان بیتدہ ذکر ایدلگان اولہس و ابوالعالمق
 حقندہ روایتلر . تمیش و اعتذار . قرآن باصمہ سندہ غی خطالر .
 (طشندہ فصول اربعہ رسمی بار .)

۱۸۸۲ھ نجی یل . اون ایکنجی سنہ . ۸۰ بیت . ۷۵ تین .
 مندرجہ سی : تاریخ و تراجم احوال . ییغمبرمز . عرب عالملری .
 بخاریلر و مرغینایلر . قازان شہرندہ بولوب اوتکان اماملر
 ومدرسلر . قازان شہرندہ گی مسجدلر . قازان شہرینک سوداسی
 وصناعتی . بالارغہ تعلیم بیرمک . (طشندہ پچان بازار مسجدینک رسمی .)

۱۸۸۳ھ نجی یل . اون اوچونجی سنہ . ۴۸ بیت . مندرجہ سی :
 تلمزدہ گی فارسی سوزلر . آلب آدملر . قازاتک مشهور اغنیاسی
 حقندہ تذکرہ لری . مطبوعات . ہیئت معلوماتی . اوزینی سوگوب
 یازلغان بر خطنک کلیشہ سی .

۱۸۸۴ھ نجی یل . اوندورتنجی سنہ . ۴۰ بیت . مندرجہ سی :
 درس اصولینی ترتیب گہ صالو حقندہ ملا حظہ . قبلہ و قبلہ
 خریطہ سی . اوت خوفندن صاقلانوی . قریہ لردہ عمارت توزو .

۱۸۸۵ھ نجی یل . اونیشنجی سنہ . ۵۰ بیت . مندرجہ سی :
 ساعت درستلہ مک . تل و لغت (تاتار تلی حقندہ) . چای ، قہوہ
 و سبرکی . التفیش و التحاکم (حسام الدین بن شرف الدین تاریخی
 حقندہ) . احوال بدن انسان و حفظ صحت ، ادویہ مفردہ
 (لاتینچہ حرفلر ایلہ) . (طشندہ سیوم بیکہ منازہ سی ہم دائرہ ہندیہ) .

۱۸۸۸ھ نجی یل . اون آلتنجی سنہ . ۵۲ بیت . مندرجہ سی :
 یورت ایچون عیش کبیرمک و مربالر حاضرلہ مک . ادویہ مفردہ
 (لاتینچہ سی ایلہ .)

یا گلش تو گل .

I

«شورا» نك ۵ نجی عددندگی «یا گلش یازوغه قارشی» دیگان مقاله سنده حسن علی افندی بر نیچه «یا گلش» سوزلرنی درستله گان ایدی . لیکن بو اورنده حسن علی افندی یاخشیلاب تیکشرمه گانگی ، یا ایسه آرتق حسیاتینه بپرلوب کینکافی ، ثله نیچک بیک کوب درست سوزلرنی یا گلشقه صاناب توزه تکان .

حسن علی افندی : «بتون ، برون ، بلوط ، بویورمق ، کومش ، یورقا سوزلرنی : بوتن ، برون ، بولت ، بویورمق ، کومش صورتده یازارغه کبرهك» دی . بو سوزلردن قایسیلرینک اصلنده «و» حرفی بولغانغینی دلیل ایلوب کورسه ته ده ، فرعلر نه ده بولو تیوشلکنی چغارا .

لیکن حسن علی افندی نك «اصلینه قایتارو» نیگزینه قورولغان بوملاسی قبول ایلورلک تو گل ، حتی آنک املاسی بلهن «بوتن» دیب یازوغه قاراغانده ، اوزبزنک ایسکی املا بلهن «بتون» دیب یازو یاخشیراق . چونکه اول بتون ، بلوط ، کومش سوزلرنک مد (ударение) لری برنجی هجا (слогъ) ده تو گل . بلکه ایکنجی یا ایسه اوچنجی هجاده بولغانغه «و» نی مدلی هجاغه بیرو کیلوشه . هم شولای کیرهكده . ایکنجی سبی : حسن علی افندی املاسی بلهن یازغان سوزلر بوتن ، بولت ، کومش دیب یا گلش او قولورغه ممکن . سوز بیک قالدایوب و اوزایوب کیته دیب قورقلامه بوتون ، بورون ، بولوت ، کوموش ، بویورمق ، یومورقا صورتده ایکی واو بلهن یازو طاغیده یاخشیراق ؛ چونکه اول وقتده بر توسلی حرفلرگه بر توسلی علامت بیرلگان بولور ایدی . لیکن بری براملا چغاروب ، ایکنجیسی آنی عیبله ماتاشقانیچک ایک یاخشیسی : هر طاوشلی حرفنک اوزینه بر شکل یاصاب نیچک ایشولدی ، شولای یازو و نیچک یازلدی ، شولای او قودر .

توفراق ، یافراق ، قالدایق ، یفنهك ، اوفکه سوزلرنی : توپراق ، یاپراق ، قالدایق ، ییهك ، اوپکه دیب سویله رگه و یازارغه قوشا . بو طوغروده حسن علی افندی آرتدرو براق یهروب : «قالدایق ، ییهك سوزلرنی قالدایق ، یفنهك دیب سویله وچینی ایکی قولیگا شه م طوتوب ازلهسه گده ، طالبالماسک» دی . صاف تاتارتنده سویله وچینی

بو کتاب زمانه سینه کوره و باشلاب یازلو اعتباری برله — ضرر — ز . اخرنده بویله خاقه سی باز : «مقدمه لساغزغه کر ماگن فلردن مثلا . . . و علم حسابدن «حسابلق» شیکلی بره ر کتاب یازوب وطبع قیلدروب اون یل مدتده بالائر اوقوتوب تجربهمدن منفعتی ماملودن زیاده کورندی . یازو تانیرر تانیماس ، بش یل مختصر الوقیه کوتاروب یورگان بالاردن کوبرهك آچولغانی حس قیلندی . ایدی اوشبو تجربهمدن حس قیلنمش منفعت که سرورا بو دفعه قلت بضاعتمدن قطع نظر هندسه فتنده بر کتاب یازماغه مبادرت قیلدم . . . (۱۰) «افسانه گلرغ و قرجان» (. . .) مک سیکر یوز طوقسان آطی ده . عثمانلیچه دن ترجمه . ۵۴ صحیفه . ۱۱) «ابو — علی سینا قصه سی دیکله مشهور تخیلاتنک ترجمه سی» . مک ده سیکر یوزده طوقسان سیکرنجی ده . دورتچی مرتبه باصلمشدر . بر مقدمه . دورت خیال و بر خاقه اوزره طبع ایلدی» . ۱۱۲ صحیفه . عثمانلیچه دن ترجمه ایدلگان . سبب ترجمه ده ایته : «اوشبو ابوعلی سینا قصه سی ۱۲۸۱ سنه ده (۱۸۶۴) قران اهالیسندن بر آدمنگ همتی بلان بر مرتبه طبع قیلنمش ایدی ؛ لیکن عبارتده عرب و فارسی سوزلری کوبلک سیلی . . . الحال ترجمه سنه شروع ایتدم» . رساله نك آخرنده یازغان : «سواددن بیاضغه کوچردم ۱۲۸۹ سنه ده (موافق ۱۸۷۲ سنه) مترجم و مؤلف عبدالقیوم ملا عبدالناصر اوغلی ملا حسین اوغلی ملا آل محمد اوغلی یوسف اوغلی ملا عبدالعزیز اوغلی علیکای اوغلی ملا عبدالرزاق اوغلی عبدالله الشردانی البلغاری» (شجره حسینی نی یوسف حضرتلرده کوردم ایسه ده شجره رزاقیه نی کوره آمادم . بونده کوچرلگان نسب ، ۲۱ نجی «شورا» ده شجره رزاقیه دن کوچرلگان نسب که باشقه کورنه در . بونده آل محمد بن یوسف ، «شورا» ده آل محمد بن عبدالعزیز . بونده علیکای بن عبدالرزاق . «شورا» ده علیکای بن یوسف . بونده یوسف بن عبدالعزیز ، «شورا» ده یوسف بن علیکای . عجا بو ابوعلی سینا آخرنده یا گلش باصلمشمی ؟) .

بولردن باشقه «حسابلق» دیگان زور قولده قالون کتابی بار ایدی . دخی عبدالمن بن عبدالحی کازانسکی «قرقباچه» اسمنده کچرهك بر کتابی نشر ایتدی .

محمد نجیب بن شرف الدین الکوستراماوی . (قران) .

عبرتنی سوزلر :

دنیا ده پک کوب انسانلر واردرکه ، اوزلرنک نفس و شهو — تدرینه اسیر اولدقلری حالده اوزلرنی آزادلردن حساب قیلورلر .

کبی، شیولرنی ده اوزینک « صاف و اصل توروک تلی » دیب بلگان قازاق شیوهسینه آشدرماقچی بولا. مونه بولارنک باریسی ده حسن علی افندینک « اصلغه قایتارو » هوسندن کیلگان نرسه لر دیب اویلیم .

بو فیکرلرم حسن علی افندینک بلطرغی « شورا » نك ۲۱ نچی عددنده گی مقاله سندن طوغان فیکرلرگنه ؛ شخصیت آکلاشلا کورمه سون . اول آنده آیته : « قازاق شیوهسی - صاف توروک تلی . مین قازاق شیوهسینه عاشقمن . بتون توروک بالارینک شول شیوده سوبله ولرن تلمین » دی . بلکه آنک نیتی ایزگودر، عمومی توروک تلی یاصاودر؛ مین بلمیم . لکن مین تاتار؛ بو اشکه ده تاتار کوزی بله ن قاریم . هم ۵ - ۶ میلیونق تاتارنک تلی قازاق شیوهسینه محکوم بولمایاچاغینه بیک نق اوشانام .

مبارك حسنی .

II

۵ نچی عدد «شورا» ده تل و انملا متخصصلرمزدن حسن علی افندی بعض بر سوزلرننگ یا کلش یازلورلی حقنده سوز آچوب : «بتون سوزینک اصل مادهسی بوت » بولوب شوندن بوتهیمک ، بوتهیمک آلونغان ؛ شوگا کوره «بوت» قه بر «دن» طوتاشقان شونگ ایچون «بتون» صورتده یازلورغه تیوش « دیدر . اگرده اصل تیکشرلسه «بتون» سوزینک اصلی «بتهو» بولوب شوندن بتهیمک ، بتهیمک هم شونگ اوق مفعول بهسی «بتهوون» دن ییکله یتلوب «بتون» حاصل بولغان بولورغه تیوشلی ایدی . شوگا بنا «بتون» بتونله ی « دیب یازو درستردک بولسه کیرهک .

بلوت و بلوط سوزلری بولانوب طورمقدن آلتوب درستی « بولت » در، دیگان . اگرده شوندی سوزدن آلتووی احتمال بولسه اول تقدیرده «بولو، بولوب طورمق» دن آلتووی یاقینراق بولور . بو تقدیرده « بولوت » یازلوی درستردک کورله در . « یافراق ، توفراق ، قالفاق ، یغهک سوزلرینی «ف» حرفی ایله یازو غلط فاحشدر . ایکی قولیکه شهم یاندروب ازلهسهکده شول سوزلرنی «ف» حرفی ایله تلفظ ایتوچی بر آدم طابلاسک» دی هم بر نیچه قازاق سوزلرینی مثال ایتوب (کورفه ، افرا ، کوفر) کورسه ته و : «بولارده «ف» حرفن ایشتو نیقدر منافرتلی بولسه . یافراق ، توفراق ده ده شولای در؛ درستی : توبراق . یابراق » دی . لکن بو سوزلرنی « ف » حرفی بله ن ایتوچیلرنی قولغه شهم طوتوب ازلهرگه لزوم بولماسه کیرهک . چونکه تله گان بر تاتار بالاسن طوتوب صورالسه اول هیج بر وقت توفراق ، یافراق ،

سز، رحیم ایتوب . قزان و آنک کورشی گوبیرنلرینه باروب ازله گر، مونه آنده شهم کیرهک بولماس .

بو سوزلرنی نیچک سوبله سه کده یاری دیهرلک ؛ آرتق اهمیتلی نرسه توگل (اوبکهنی بزده بولایده اوفکه دعیلر) . تیک بر یاقدن تلبرنی نیچک ایتوب بایتورغه بلمیچه آبراغانده ، ایکنچی یاقدن آنی کیمتورگه طرشونیغنه آکلاب یتکره المیم . مونه طاغیده : چوار، چوان، چوالمق، یوانق . یوانچ سوزلرینی : چیار، چیان، چبالمق ، یباغق ، یانچ صورتده سوبله رگه و یازارغه قوشا . تگی دعواسینه « شهم بله ن ازله سه کده . طابلاسک » دیگان قوی بویاولی بر دلیل کیترگانی شیکلی . مونسینه ده قزق بر دلیل کیتره : « صفتقه تا کید یاصاغانده صفتک باشنده غی بر هجانی صفتک باش یاغینه کیتره ایدک . لکن چوارنی تا کیدله گانده چوچار دیمیمز . چپ چوار دیب بتهیمز . بو - چوارنک اصلده چیار ایکان کورسه ته » دی . لکن صفتنی تا کیدله و حسن علی افندی ایتکانه توگل . بر آز استنا بله ن ، مونه بولای : صفتنی تا کیدله و اوچون صفتده غی بر نیچی طاوشلی حرفنک آزاغینه «ب» یا ایه «پ» کیتلوب بر هجا یاصالاده ، صفتک باش یاغینه کیتره . ققزل ، آییاق ، یه یهش ، بوب بوش ، نپ نچکه ، یاب یالانچاق ، چپ چوار مثالاری بو قاعده نی آچق کورسه ته .

جوبالیدی سوزی جوییدی ، جوبلیدی سوگره جوبالیدی بولوی ده ممکن ، جوغالیدی سوزندن نچکرتلگان بولوی ده ممکن . باشقه نرسه لرده گی تکامل قانونینه اوشانغانم شیکلی تلرده گیسینه ده اوشانام . شونگ اوچون بزگه آنک اصلی کیرهکی ، اول سوز شول کوینچه ده بیک ماطور .

حسن علی افندینک «توروک سوزلرینی . حق توروک تلرینی اصلینه قایتارو» دیگان بر دیویزی برادر آخریسی . چونکه برر سوزنک اصلینی طابدهی ، شول سوزنی اصلینه اوشاتورغه یا ایه بتونله ی اصلینه اولردرگه طریشا باشلی . یا کلش بولو احتمالینه ، تلنک طویاسلانوینه قارامی .

مثلا : اول بتون سوزینک بوتهیمک دن آلنغان ایکان واصلده «ب» دن سوک «و» بار ایکان بلوب آلاده ، بوتن یازارغه کیرهک ، دی . بتون گه اوشاغان باشقه سوزلرنی ده شوگا ایه رته . «چپ چوار سوزنده تا کید اداتی چپ کیترلگان، چو کیترله گان . شولای بولغاچ چوارنک اصلی چباردر» دی ده «و» (ساکنلی و او) اورینه «ب» کیتوب سوبله غنکچی و یازدرماقچی بولا . جوبالیدی ، کون ایتهم ، کیتره سوزلرینی : جوغالیدی ، کون ایتهم . کیتره صورتده یازا باشلی .

آیرم ، آیرم سوزلرنی اصلینه قایتارام دیب طویاسلاندرغانی

حرفلری یتمه وگه، حرفلر ایسکوروب واطلوب بتوگه، مرتبلرنک نی عیبی بولسون؟ ایکنچیدن، خدمتچی اوز اشنده نی قدر مهارتلی بولسه ده اوستده نرهك اشهب تیزرهك بترگه تلهوی طبیعی در. شولای بولغاچ بو اشلرده التقاتسزلتی مرتبلردن گنه کورمیچه بلکه مطبعه باشقلرندن کورگه طوغری کیله در.

ضیاء افندی مطبوعاتزنی اصلاح حقنده یازوب: «اوز اشنده مهارت واختصاص صاحبی مرتبلر یشدرو ایچون خصوصی بر «مکتب» بر «تعلیم خانه» آچلمه بیک تیوشلی بیک اورنلی بولور ایدی» دیب سوزینی قام قیلا. ضیاء افندی نك بو سوزلری درست، لکن موندی اشلرنی میدانغه جغار دیب حاضرگه امید ایتوب بولمیدر. چونکه بزده بر نرسه نك بولوینه قطعی قرار ویرلوبده «ایندی بولا» دیب امیدله نوب طورغانده غنه سووناده، بولمی قالا. دارالمعلمین لر و هنر مکتبلرن شول جمله دن سانارغه یاری. حرفلرنی اصلاح مسئله سنده ده مطبوعاتز نك شولاوندن نتیجه کورنگانی یوق. اگرده موندده «مکتب» و «تعلیم خانه» نك بولغانینی کوتسهك، دخیده بر نیچه یلار باشقه لردن کولدرگه طوغری کیلور. شونك ایچون حاضرگه «مکتب»، «تعلیم خانه» بولدرو خیاللری ایله وقت اوتکارمی، محرر وناشرلرمز اوزلرینه، اش اوزاق انله نگانلکدن کیلگان مادی ضررغه قارامی، یخشیلقنی، چیسقالقنی مطبعه دن قطعی طاب قیلسونلر. مطبعه باشقلاری اوزلری ممکن قدر اجتهاد قیلوب، بلگانلری قدر مرتبلرنی اویره تسونلر؛ بلمه گانلرینی باشقه لردن قاراب اویره نورگه طرشسونلر. روسیه ده کی ۱۵ لهب مطبعه نك باشقلاری اجتهاد قیلوب خدملری ایله چاره سینه کرشسلر، بو بلجراقدن تیز وقتده چغلور دیب امید ایتمز.

فاكتور: کلیم الله محمدف .

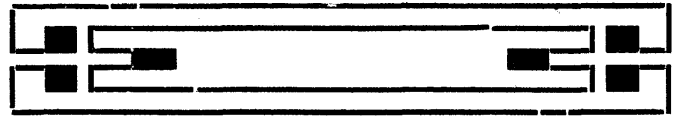
ابو حفص کبیر حقنده

اوشبویل ۳ نیچی عدد «شورا» نك «مخبره» قسمنده امام محمد حافظ یکبایوف جنابلری شهرتلی عالملردن بولغان ابو حفص کبیر حقنده ایکی تورلی سوال یازغان ایدی. مونك برینه «شورا» جواب یردی ایسه ده ایکنچیسسی بولغان: «مرجانی حضرتلری «منتخب الوفیة» اسملی کتابنده ابو حفص کبیرنی نه ایچون ذکر ایئادی؟» سوالی جوابسز قالدی. شونك ایچون بلکه جواب بولورغه یازار دیه اوزمنك فکرمنی بیان قیلورغه موافق کوردم. بزم فکرمه کوره بونك سببی اوشبودر:

مرجانی حضرتلری مدرسه لرده مستعمل بولغان کتابلرنک

یفه کنی «پ» بله ن ایتماز. (قازاق آراسنده طوروب قازاقلاشقانلر مستثنی .)

چوار، چوالمق، چوان، جواغق سوزلرینک درستی چبار، چبان، جبانچ بولوینه دلیل مقامنده، باشنده غی ایکی حرفن آلوب تا کید ایکنانده «چپ چبار» دیب ایته، چو چوار دیب هینچ کم ایتمیدر، دی. لکن بو، زور مساهله بولسه کیرهك. چونکه بزده آرتقلق صفتلرینک اولینه اوزینه مناسب ایکی حرفلی تا کید کیتلگان «قبزل، جیبجلی» شیکلی، اوچ حرفلی تا کیده کیتورله در. مثلا: «حابصاری، طوب طوری، یه یه شل، چوپ چوار. لکن مونك بله ن چوارنک چبار بولووی لازم بولماغان شیکلی، جواغق چواننک ده جبانچ چبان بولووی لازم بولماسه کیرهك. . . مناف (ترویسکی).

مسلمان مطبعه لری حقنده

معتبر «نور» غزته سینك ۲۸۲ نیچی نومردند ضیاء افندی ناصری طرفندن ۳ نیچی عدد «شورا» غه جواب اولارق مطبوعات، خصوصاً غزته لرنک باصلو روشلری حقنده بویله فکر بیان ایته له: «مطبوعاتز نك رعایه سز باصلووی. مرتبلرنک اوز صنعتلرنده مهارتسزلکلرندن کیله؛ چونکه محرر وناشر، نی قدر آرزو ایسه ده اوزینه یات بولغان بو صنعت خصوصنده آرتق اشلی آلمی» دی.

مرتبلرمز نك مهارتسزلکلرینی اقرار قیلمه قده بتون عینی آلاردن غنه کورو اورونسزراق بولسه کیرهك. چونکه محرر وناشرلرمز نك کوبسی مطبعه خوجه لیدر. حرف ایله ماراشقنه نی آیروب بتره آلمان کشی گه مطبعه آچو بیک چیتن بولغانلقدن، خوجه اوزی بلمه سه ده، اش باشنده بر بلگان کشی نك بولووی لازمدر. شول باش بولغان کشی اوزی تله گانچه اشله تورگه قادر بولسه ده مرتب اوزی بلگاتنچه اشلرگه ایرکی یوقدر. چونکه یخشی اشلی باشلاسه بر ساعتک اشکه ایکی ساعت، بلکه آرتقده وقت اوتکاررگه کیرهك بولا. مطبعه باشی آنی کوتاره آلمی: «اوزاق اشلیسن، اویناب طوراسن، خوجه گه ضرر ایته سن. . .» دیب شله لی باشلی. شونك ایچون مرتب نیچک طوغری کیلگاتنچه تیز اشهب بترگه مجبور بولا. نابورنک تیگر جیولماونه مرتبلرده عیب بولسه ده، غزته نك چیتلرنده بوش اورون قالوغه، مطبعه نك

تربیه و تعلیم:

ابتدائی مکتبلر حقنده غنی سؤال گه جوابلر:

۱۳

(۱) ملی مکتبلر مزدن اصل مقصود، یاش بالالارغه دین بلدروپ شول دینگه محبت قویدر، مونگ اوستینه ده حساب (اعمال اربعه) و جغرافیادن یش قطعه نی قصه غنه اولسه ده بلدرودر.

(۲) اصل مقصوده یتو ایچون یگره کده کتابلر کیردک.
(۳) کتابلر نی برله شدرو و ممکن قدر شونی اصلاح قیلورغه طریشو کیره ک. جلال سراجف. (آونسکی).

۱۴

(۱) ابتدائی مکتبلر مزدن اصل مقصود. «لسان ملی» مزنی درست یتوب اوقورغه هم یازارغه اوگره تو بولورغه تیوش.

(۲) رول اویناویچیلر، معلملردر. درست، اصل مقصوده ایرشو توغروسنده کتابلر ننگ ده بر قدر تأثیری وارلغن انکار قیلماین، اما معلملر ننگ تأثیری، کتابلر ننگ تأثیری قاراغانده آرتوغراقدر. ایندی معلملر اقتدارسز اولوب کتابلر یاخشی بولغان صورتده اصل مقصوده ایرشوگه ایک قوتلی مانع، معلملر ننگ اقتدارسزلغیدر. اوشنداق معلملر اقتدارلی بولوب کتابلر ناچار بولغان تقدیرده اصل مقصوده طوتاشدرغان نرسه ده اقتدارلی معلملر مزددر. شول سوکئی ایک جمله دن چقغان نتیجه: تعلیم باندده معلملر ننگ تأثیری یک زوردر. چونکه معلملر مزدده اقتدارسز بولوب کتابلر مزده ناچار بولسه، بو وقت مقصوده ایرشو ممکن بنا علیه تعلیم باندده ایک آرتق رول اویناویچیلر، معلملر مزددر.

(۳) مقصوده طوتاشمق اوچون درس کتابلر نی برله شدرمک ضرور بر اش. اگر درس کتابلر مز برله شسه اصل مقصوده ایرشوگه کوب یاردمی تیه چکدر. لکن حاضرگی کونده، بزنگ مکتب کتابلر قرق کشی طرفدن قرق توری املا ایله یازغانلردر. ایندی درس کتابلر اهللری (یعنی معلملر) طرفدن بر توری قرارغه کیلوب برله شسه، شول ذکر ایتدیکم اوگهایسز افلر

مؤلفلری و مشهور مذهب باشلقلری ایله مختصر صورتده بولسه ده شاگردلر نی آشنا قیلیمق آرزوسنده ایدی، لکن شول وقتده مطبوعات ترقی ایتادیکندن موندی وظیفه نی ادا قیلورلق بر کتاب یوق ایدی. شونک ایچون اوزینک «وفیات الاسلاف» اسملی کوب جلدلی الوغ کتابندن انتخاب قیلوب «منتخب الوفیه» نی یازدی. بو اثر، شاگردلر نی علم تاریخ و تراجم علما ایله لازم درجه ده آشنا قیلورلق بولماسه ده اوزلر ننگ قوللر نده و اشکافلر نده بولغان کتابلر ننگ مؤلفلر ننگ اسم و فامیلیه لر نی، عصر و وفات تاریخلر نی بولرک درجه ده بولدی. دیباچه سنده بولغان عبارتلر نندن اوشبو نرسه بر قدر آکلاشه در.

اوشبوگا کوره «منتخب» نه ابو حفص کبیر ذکر ایدلما. یکنک سببی اوز اوزندن معلوم بولور. چونکه بو آدم، بزم مملکتیز اسلاملی آراسنده اثرلری استعماک ایدلگان عالملردن توگل. مرجانی حضرتلر ننگ بو اثرده کافیه. شرح عقائد نسفیه، شرح عقائد عضدیه، شمسیه، حکمت العین، موافق و توضیح کتابلری و بونلر ننگ مشهور شرح و حاشیه لر ننگ مؤلفلر نی ذکر ایدوبده الک الوغ عالملر مزدن بولغان ابن المبارک، لیث بن سعد، یحیی بن معین، اوزاعی، حماد بن سلمه، ابن ابی شیبه، اسحاق بن راهویه، ابن ماجه، ترمذی، نسائی، ابو داود، ابن رشد، ابن باجه، ابن تیمیه، ابن القیم، ابن حجر عسقلانی، عینی، ابن خلدون، ابن الاثیر، ابن هشام، ابوالفدا و غیر و غیر بونلر کبی اسلام خادملر نی ذکر ایتادیکنک سببی ده اوشبودر. چونکه آنک عصر نده بو ذاتلر ننگ اثرلری استعمال ایدلو توگل، حتی یک کوبلر ننگ اسملری ده معلوم توگل ایدی. مرجانی عصر نده الوغ عالملر ننگ اثرلری آچق شیخ علی توتتاری، حسین افندی فیضخانی، عبدالحیر المسلمی و مرجانی کیلر گه گنه معلوم بولوب باشقلر ایسه «بخارا» دن یوک یوک ایدوب واهی ورکیک حاشیه نر توپاب قایتمشلردر. مونک سببی بو سوکیلر ننگ علم قدری بلماولر نندن توگل، بلکه مطبوعات ترقی ایتادیکندن و اسلام دنیاسینه عزیز اثرلر نشر ایدلما دیکندن.

امام محمد حافظ افندی سؤالی حقنده مینم جوابم اوشبودر. اگرده خطا بولسه توزاتوچیلر بولور. آنلرغه ایسه مین رحمت اوقورمن. محمود بن عطاء الله المسلمی.

اوصتایک گه!..

کوبله، قارت شیطاندن آرتدرغان بوزوق قارچق بیکم!
قارت فرشته دن دد یاخشی، ایزگی قورقنه چوق میکان!..
«أ».

اوگره نوجی شاگرد، خطا یازغان کتابلردن بیزدیکی، آلاغه بولغان رغبتینگ سوندیکی تجربه ایله معلومدر. یاخشی کتابلر ایله قوراللانغان ناچار معلمگه کیلسه: هر حالده بالالرنفندن کچکنه بولمغان معلم باشی ایله بالالر باشی برگه اشله یهچک. یاخشی کتابده بولغان (یاخشی کتابدن مراد: بالالرنگ اقتضای روحینه موافق و تعلیم اصولنجه اسلوبه نگان اثرلردر) علمنی بالالر کیمچیلک ایله بولسه ده رغبت و هوسلری قورلمغان حالده آلاچقلردر. شونگ ایچون مکتب اشنده کتابلرنگ طوققان اورنلری زورراق بولادر. شولایده، بو مسئله نی تطبیقاتلی تیکشرر ایچون اول معلم و کتابنگ ناچار، یاخشیلغن بر تورلی تعیین ایتەرگه لزوم بارلق سسیزیله، حالبوکه آندی اشلر بزده یوقدر.

ایندی اولگی سؤال یعنی مکتبلردن نهرسه کوتوله؟ بو سؤالغه واقع بلهن جواب بیره آلمایه چاغمز معلوم؛ چونکه توگل عمومغه بارو، حتی بر اولده بولغان ایکی مکتب بزده ایکسی ایکی تورلی اش کوره. حالبوکه ایکاری ده اصول جدیده مکتبی. بر مکتبده اوقوغان بالا علم حال و دین درسلینه یک اوستا، اما حساب یوق، درست یازا بلمی؛ ایکنجی مکتبده گی یک درست یازا، اما غاز اوقی بلمی... شولر اوخشاشلی ئلله یقندر آیرمالر کوره مز. شونگ ایچون ده مذکور سؤالغه واقع بلهن عمومی جواب بیروب بلمی. اما روسلرده بتونله ی باشقه. آلارده، مثلا چیسطای اویازنده گی بر اشقول ایله طامبوف غویبرناسنده گی اشقول بر تیگر اشلی. چونکه روسلرده عمومی پروگرام بار. اول پروگرام جدی صورتده تعقیب ایتله. بزده ایسه اول یوق، بزده هر مکتب اوز باشینه اشلی هر مکتبینگ اوزینه مخصوص کوتوله تورغان نهرسه لری بار، یا که یک کوبسینگ بتونله ی یوق، اتفاق غنه اشیلر. بزنگ مکتبلرده گی دین درسی، روسلرنق کبک بر نیچه دعا ایله گنه بتمی، بلکه قرآن، ایمان، غاز، روزده، زکات هم آلارننگ احکامی، ادالرنده بولغان بر قوچاق دعا وسورلر، حاصل شول چاقلی کوب، حتی مکتبینگ یارتی عمری دین درسلی ایچون آز کورینه در، دنیا علملرینه وقت یک آز قالا. حالبوکه شاگردلرنگ کوبسی، خصوصاً اول بالالری ابتدائی مکتبدن آری کیتیلر، شوندن آغان معلومات ایله دنیا کوتهرگه چغالر. دنیا ایچون آغان علملری ایسه هیچ بر اشکه یاراقسز بولا. ملی تاریخن، وطن جغرافیا سن ته یتیمیم ده، حتی درست یازاده بلمی، حسابلری مکتبدن چغو ایله اشکه یاراقسز حساب قیلونه. دنیا درسلینه کوب وقت بیروب، دین درسلرن قصارغده معقول توگل، چونکه غاز، نکاح، طلاق مسئله لری آنارده بلنگان بولورغه کیرهک. بولر نچکه مسئله لر، آرزغه اش ایله بوزولوب کیتلر.

آقرنلاب بولسه ده کیمور ایدی. چونکه درس کتابلری برله شکان تقدیرده کتابلرنک مرتبلی هر قایوسی، ایکنجی طبع وقتنده اوزینگ اثرن اصلاحته طرشور ایدی. شولای ایتوب درس کتابلرنده بولغان کیمچیلکر آزایوب هم املالرده برله شوب، ابتدائی مکتبلرمننگ بر تورلی یولغه صالنوونه سبب بولور ایدی. اما درس کتابلری برله شمه گان تقدیرده، حاملز هنوز شول سهله مه کونجه بارر. معلم قربان رضوانی. (اجی).

۱۵

۱) ابتدائی مکتبدن مراد، انسانی قرآغه موافق انسان ایتوب دینمزی محافظه و ملتمننگ حیاتن تأمین قیلور ایچون یول باشلامق. ۲) اول مقصدغه یتک اویچون اقتدارسز معلم ایله برگه توزوک کتاب مانع بولوب، اقتدارلی معلم ایله برگه بولغان بوزوق کتاب مانع بولمسه کیرهک. چونکه معلمنگ اقتدارلی سایه سنده اول بوزوق کتابده توزوک بولور. اما اقتدارسز معلم قولنده گی توزوک کتاب، اقتدارسزک فلاکتینه دوچار بولوب بوزوق کتاب قطارنده قالمایغی بعید توگل. هر نچوگ بزگه اقتدارلی معلم لازم. اول بزگه یخشی کتاب قیلوب بیرو، یاخشی کتاب ایسه اقتدارلی معلم قیلوب بیرمگی خیلی مشکل. هر ایکسی بولغانده نور علی نور.

۳) درس کتابلرینی بر یولغه قویق لازم.

داده میرزا قاری. (ننگان).

۱۶

«شورا» نك صوگهی سؤالاری: مکتب نك اش کوررونده کتاب می، معلمی زورراق اورن طوتا منهومنده. شبهه سز مکتب اشنده معلملرده زور اورن طوتالر، حتی معلمسز مکتبینگ شلی آلمایه چغی ده آچق معلوم، اما بالالرنک کوبرمک وقتي خصوصاً اوز باشلرن اشله ته طورغان ایک قدرلی ساعتلری کتاب اوستنده اوتوون اوبلاسه ق، کتابلرنک اورنی ده کچکنه توگل. مکتب علمن اچینه آدیغی ایچون کتابلر هم مکتبینگ روحی در. بو صورتده معلم کتابلرده گی علمنی اولجه ب ایضاحات ایله بالالرغه ایرشدروچی واسطه غنه بولوب قالالر. مسئله نی طاعی ده آچا توشدر ایچون، ناچار کتابلر ایله قوراللانغان یاخشی معلم ایله، یاخشی کتابلر ایله اوقوتوچی ناچار معلم آراسنده گی فرقنی کوریک. یاخشی معلم بر تورلی، ناچار کتاب ایکنجی تورلی سویله ب، بالالر تردده قالاچق، نهایت معلم تأمیری ایله بالالر کتابدن بیزه چه کدر. مثال اوله رق املا ماده سن آلیق. یاخشی معلمدن درست املا قاعده سی

و مکان شونی تقضا قیله . شول یول بلهن بارغانلرمزنگ حالی ایله ۱۵-۲۰ یل تاتار مدرسه لرنده یاطوب (اوقوب) چققان ذاتلرنک حالارینی کوز آلدینه کیلتروب قاراغانده بو مقصدنک اصل بولورغه لزومی بیک آچق کوریندر .

(۲) موندده رول اویناچی معلم افندیلر ایدیکندن شبهه یوق . شوبله ایسه ده کتابسز هم بولمی . معلمنی بر اوستاغه تشیه قیاسق کتابلرده اول اوستانک قوراللی حکمندهدر . اوستا، نی قدر اوستا بولسده قورالسز اشلی آلمادینی کیپی اشله وچی ، اوستا بولماغان تقدیرده هم نی قدر یاخشی قورال بولسون آنک قولندن بر اشدده کیلمی . دیک: برنجی رول اویناچی معلم . اما یاخشی کتابلر ایسه معلمگه قورال وایده شلردر . (۳) تعلیمنگ عمومی بولووی غایتده فائده لی بولاچق . افکار عمومی هم شونی تلی . فقط عمومی بولغاندهده بایاغی قید ایسگه توشه . یعنی ابتدائی مکتبلرده اصل مقصد : طورمش و استقبالغه فائده لی روشده بولوب ، پروگرام ده شول مقصدغه موافق خدمت قیلورلق بولسون . بالعکس تعلیم برلشدرلوبده همان شول ایسکی و فائده سز مجهول مقصدلرغه بنا قیلنغان تقدیرده ، هر معلم اوزی بلگان یول برله ن بارغانی آرتق .
معلم نوشیروان یاشف . (کرکی) .

الحاصل ابتدائی مکتبدن چققان بالا دنیاسی ایچون تری علملر آلدغی بیک ، دینی ایچونده عمللرنی اجرا ایتهلرک معلوماتی بولسون . شونی اعتبارغه آلوب مکتبنک وقتن کیگایسه ک ابتدائی مکتبنی بترگچ ده روسچغه کیته چک بالالرنی یووانقان یعنی یه شلرن اوسدرگان بولاچقمز . حتی بالالرن گیمنازیاغه بیردچک کشیلر حاضرگی کوندهده بالانک یه شی اوتده دیب ابتدائی مکتبگه بیرمیلر ، خصوصی اوقوتالر . هر ایکی یاق توگه لله نسون ایچون ابتدائی مکتبلرنی ایکگه آیررغه تیوش . برسی بیش یللق ، برسی اوچ یللق . بیش یللق مکتبلر کوبره ک اوللرده بولور؛ اوچ یللقلر شهرلرده .

اوچ یللق مکتبنک دائره علمیه سی آز ندرسه لردن عبارت بولوب « یازو » مکتبی دیه اسمله نور . « یازو » مکتبینگ عمومی پراگراماسی شونلردن عبارت بولور:

(۱) صرف ، نحوگه طوقتامانغان ، ساده املا قاعده لرن رعایه قیلغان حالده ، تاتارچه درست وماطور یازو . (۲) تاتار تانده یازغان اثرلرنی درست اوقو . (۳) حساب (آرتق تفصیلاتسز اعمال اربعه) . (۴) قرآن . (۵) غاز اوق بلو . بو مکتب شهرلرده بولوب ، مسلمانچه رشدی مکتبلرگه ، یاگه روسچه گیمنازیلرغه کیته چک بالالر اوقور . بیش یللق مکتب اوللرده بولور . بو مکتب مکتب ابتدائی دیه یوریتلور . یازو مکتبدن چققان بالالر « ابتدائی مکتب » نک دورتیچی صنفه ، « ابتدائی مکتب » دن چققان بالالر عرب صرفدن غنه حاضرله نوب « رشدی » نک ایکنچی صنفینه کره آلورلر . « ابتدائی مکتب » نک دائره علمیه سی شونندن عبارت بولور: (۱) یازو ، اوقو ، تل ؛ تاتار صرفی ، تاتار نحوی (۲-۳) حساب . اعمال اربعه مکمل ، تحویلات و اعمال صیدرا آلمان همه عملیات . (۳) انشا و تحریر ؛ (۴) رسم ، اشکال ؛ (۵) عصر سعادت بتکنچی اسلام تاریخی ؛ (۶) تاتار تاریخی ؛ (۷) روسیه تاریخی (قصه لقی ایله) ؛ (۸) جغرافیا بیش قطعه اوسته ننگنه ، روسیه جغرافیاسی یاخشوق اوزون ؛ (۹) قرآن ، غاز ، روزه ، زکات ، حج ، نکاح ، طلاق . ضرورت قدر مسئله لری ایله . (۱۰) سوگئی ایکی یلده کون صاین ایکشر ساعت روس تلی .
معلم : ن . دوماوی .

استانبول مکتبلری حقنده بر قدر معلومات

II

خصوصی مکتبلرنک مشهورلری بونلردر:

نفیض مکتبی - بو مکتب ابتدائی ، رشدی ، اعدادی قسملردن عبارتدر . اوقو مدتی: ابتدائی ، رشدی اوچهره ؛ اعدادی دورت اولق اوزره باری اون یلدر .
ابتدائیسینه هیچ نرسه بامگان کچکنه بالالر آلونا . بو مکتب یالغز ایر بالالرغه مخصوص . اوقوتولغان فنلری و طوتولغان قاعده لری حکومت نک رسمی ابتدائی ، رشدی ، اعدادی مکتب لرنده گی شیکلی در . موندده کرو ایچون تورکیه تبعه سی بولو شرط توگل . مکتب نک لیلی هم نهاری قسملری بار . اچنده قونوب مکتبینگ اوزندن آشاب اچوب طوزو ایچون ابتدائی قسمنده شا کرد بائندن یلغه ۱۸ لیرا ، رشدی قسمنده ۲۰ لیرا ، اعدادی قسمنده ۲۱ لیرا آلونا . اوقو حتی شونک اچنده . اما کیوم ، سالوم ، کتاب شا کردنگ اوزندن . جایگی تعطیلده مکتبده قالور ایچون ینه دورت لیرا ؛ کرلر یودرتو و آظنه سنده بر مرتبه جمعه

(۱) ابتدائی مکتبلرده اصل مقصود بالالرنی تاتار ادبیاتی ایله تانشدروب ، ملتک محبت اورقلرن قلبلرینه ییرلشدرودن عبارت بولورغه تیوش . ایکنچی نقطه دن: آنده اصل مقصد حکومت مکتبلرینه حاضرله و بولورغه کیره ک . چونکه ، زمان

دورت، ایکی درس آغانده سیکز ایرا حق توله نه. موزیقه درسی
آوچیلرغه هر کون ۴۰ مینوت تعلیم یاساو مجبوریدر.

اجرت تدریسه لیلی لر ایچون سنهوی قرق لیرادر.
کیوم و کتاب شاگردنک اوزندن. صکره شاگردلر آیده اوج
کون مکتبدن چغوب اوزلرینک ولیری یانده قالاچقار، همد
یاکی یل باشنده اون کون، پاسخده اون کون، تعطیل وقتنده
اوج آی مکتبدن چغوب طور اچقار. اگر بو وقتلرده مکتبده
قالسه لر هر کون ایچون آیروم اون بیشه ر غروش توله رگه مجبوردرلر.
مکتبنگ اوزنده کتبخانه، کیمیا خانه، حیوانات، نباتات
موزیخانه لری، گیمناستیکه سالونی، تیس اوپونی و سائرلر ایچون
آیروم زالر، اوزینه مخصوص خسته خانه، دوقتور، سیسترا
میوسیردی لری بار. خسته خانهده یانقان ایچون هر کونگه اوج
غروش آلونا. دوا آچه سی شاگردنک اوزندنر.

حاضرگی حالده مکتبده اوچیوز ایلی قدر شاگرد بار.
بونلر تورلی ملترگه منسوب اولوب، اوچدن بر مقداری گریک
قزلری، اوچدن بر مقداری بلغاریادن کیلگان بلغار قزلری،
قالغانلریده یهودی، ارمنی و تورک قزلریدر. حاضرنده بو مکتبده
اوچوچی تورک قزلری ۵۵ قدر اولوب، دورت دانه سیده روسیه لی
تاتار قزلریدر. گیرمانیادن، فرانسیه دن، ایتالیادن کیلوب اوچوچی ده
برر قز بار.

مکتبگه کرو ایچون تبعه لک اعتبار ایتلمی. اون یاشدن کیم
بولماو شرط. برنجی صنف غه هیچ نرسه بلمه گاتی ده آلار.
باشقه مملکتلرده، باشقه تللرده فن اوچوب کیلگان قزلر موند
کیلوب انگلیزچه اوگره ننگاچ امتحان بیروب مکتب ننگ
تورلی صنفلرینه کره آلار، همد بر شاگرد بلوینه و امتحان
بیروینه کوره، مثلا: حسابدن ۳ نجی، هیئت دن ۵ نجی، فرانسوزچه
دن ایکنجی قلاصلرده اوچورغ، ممکن. فقط، رشیدن یاخود اعدایدن
شهادتنامه آلق ایچون همه درس لرنگ بر صنف غه جیلوب بئکان
بولوی لازمدر. بو مکتبده حاضرگی حالده تورکجه تل وادیات
اوچولمقده اولوب، معلمی تورکلرنگ مشهور شاعرلرندن توفیق
فکرت بک در. اسلامچه دین درس لری اوچولمی.

آلک بو مکتبده اوچوچی شاگردلرنگ بارسینک ده آطنده
بر مرتبه مکتب چیرکاوینه کروب وعظ طکلاولری مجبوری ایکان.
بو سنه یاکی یل باشنده کلیساده نیندی دعا اوچو مسئله سی
مذاکره گه قریلغاچ بر بلغار قزی خریستانلقنک اعتلاسی، صایب ننگ
هلال گه غلبه سی حقه ده غی دعانی اوچورغه تکلیف ایکان. بو
حال تورک و اسلام قزلری طرفندن شدتلی پروتست ایتلوب
طاوش چغارلغان و شول مناسبت ایله بونلر چیرکاوگه اصلا

کیچلرنی ده مکتبدن چقمانچه قالو ایچون ایکی ایرا توله و
لازمدر.

نهاریلر ایچون اوچو حق: ابتدائیلرده سنهوی ۳ لیرا،
رشدی و اعدایلرده دورته ر لیرادر.

منبع العرفانه، صرافه مشورت مکتب لری - بو مکتب
لرده مکتب تفیض شیکلی ابتدائی، رشدی، اعدایدن عبارت
اولوب، لیلی و نهاریلدرلر. اوچو حق لری، اصول و قاعده لری،
اوچولغان نرسه لری آزمی کویجی فرق ایله بارسیده بر توسلی
دیهرلک در. بو اوج مکتب ننگ شهادتنامه لری حکومتنگ رسمی
ابتدائی، رشدی و اعدادی مکتبلرینک شهادتنامه لرینه مساوی
طوتولمقده در. بو صوگهی ایکسیده یالغز ایرلرگه مخصوص اولوب،
قزلر شعبه سی یوقدر. بونلردن باشقه، شوشی مکتبلر توسلوک
«غونه ترقی» مکتبی ده بار. آلک بونک قزلر شعبه سی بولغان.
صکره بئرلگان. حاضر یوق.

بو خصوصی مکتبلرده اوچوچی معلم لرنگ معاش لری:
ابتدائی لرده ساعتیه یوز یارهدن بیش غروشقه (۲۰ ددن ۴۰ گه)
قدر؛ رشدی لرده ۵ غروشدن ۸ غروشقه قدر؛ اعدایلرده
۸ غروشدن ۱۵ غروشقه قدر، در.

دارالفنون، نواب، مدرسه الواعظین، دارالمعلمین لرده هر
فن و علم ایچون بر تکر اوله رق ساعتیه ۷۵ غروشدر.

آمریکاه قورلر - آمریکالی بر جمعیت طرفندن تأسیس
ایدلگان بو مکتب رشدی و اعدادی قسملردن عبارتدر. شیمدیکی
حالده رشدی قسمی بوغاز اچنده آرناود کوننده، اعدادی قسمی
اسکنداره «باغلی باشی» دیگان ایگ یوکسک، ایگ گوزل بر
اورنده. قزلرغه مخصوص بو مکتب لیلی و نهارلی قسملردن
عبارتدر. مکتب طوقز سنه لک اولوب، ایلک بش سنه سی ابتدائی
و رشدی، قالغان دورت سنه سی اعدادی سانالا. اعدادی شهادت
نامه سن آلغان قزلر یاوروبانک همه دارالفنونلرینه هیچ امتحانسز
کرو حقیقه مالکدر. عادتده اورتا مکتبلرده گی درس لرنگ بارسیده
موند اوچولا و علوم طبیعه گه یک زور اهمیت بیرله. اوچو
تلی انگلیزچه. فرانسوز تلی هر کم گه مجبوری و هر ملت
بالاسینه ده اوزینک آنا تلی مجبوریدر. اختیاری اوله رق آیروم
حق توله ماینچه یاورویا تلرینک هر قایوسی، روم، ارمنی کبی
محلی تلرینک کوبسی اوچولمقده در. رسم، گیمناستیکه درس لری
مجبوری. موزیقه و طانس مجبوری توکل. طانس درس لری
ایچون سنهوی بر لیرا، موزیقه ایچون هته ده بر درس آغانده

دوام ایته . سفیر جنابلی فخری پاپوچیل سانالا . حاضرنده . مکتب آلی قلاص . طاغن برنی آرتدروب یدی یاصایه چقلم . اوقو تلی روسچه . نیمسچه ، فرانسوزچه تلر مجبوری . روم . انگلیز ، تورک تلری اختیاری . مکتب نهاریدر . فقط معلملر اداره سنده پانسیونیه ده بار . آشاو اچو ، اوقو حق اولمق اوزره پانسیونده طوررغه سنهوی ۵۰ لیرا آلار . کیوم ، کتاب شاگردنک اوزندن . تعطیل آیلرنده شاگرد پانسیوندن چفارغه تیوش . مکتب گه کرو ایچون تبعه لک شرط توکل . تله سه قایسی تبعه دن ، تله سه قایسی ملت و دیندن بولسون ، آلار . حاضرنده مونده ۱۵۰ قدر شاگرد بار . ایک کوبسی گریکلر . عثمانی تورکلری برده یوق . شمال تورکلری (روسیه تبعه سی) ایکو بار . بر دانه عجم ، بر نیچه یهودی و بایتاق کوب روس بالالری بار .

بو مکتب نگ شهادتنامه سی ایله روسیه ده گی عالی تجارت مکتبلرینه امتحانسیز کروب بولا . نهاریلر ایچون اوقو حق ۴ نچی قلاص غه قدر سنهوی ۳ لیرا ، ۵ نچی ده دورت لیرا . ۶ نچی ده کینه ۵ لیرا . ۱ - ۲ - ۳ نچی قلاصلرغه شاگردنی یاراتوب ، ییکلره ک قبول ایتلر . اجرت تدریسیه نی ده اوچوزراق ، مثلا ۲ لیرا غه راضی بولالر . حتی فقرا بالاسن بوشلای ده قبول ایتلر . معلملرنک کوبسی روسلر . تل معلملری شول تلرگه منسوب مات کشیلری . مکتب گه باشلاب ۸ - ۹ - ۱۰ یاشلرندن قبول ایتلر . یاشی زورراق لری یوغاری صنفلرغه امتحان ایله کررگه تیوش بولا . اوز معلملری حاضرلرگه قبول ایتلر . تل امتحانلرن مکتب گه کرگاج بولاب ، بولب نه بیررگه ممکن . مدیری ، مکتب نك اوزینه مخصوص زور بنا سالدررغه حیوانامز ، دیدی . یاخشی ، سوعلی کته بر کشی . مکتب نگ روسچه اوصتاوی صوفیه ده حکومت مطبعه سنده باصلغان .

بونلردن باشقه ، استانبولده فرانسوز ، انگلیز ، نیمیس ، ایتالیا ، گریک ، ارمنی ، بلغار و سائر ملتلرنک بیک کوب و منظم مکتبلری باردر . بونلر حقنده تفصیلات بیروب طوررغه لزوم کورمه دم . مع مافیه . بو اجنبی مکتبلر تورکیه حیاتنده غایت مهم رول اوینامقده درلر . گریکلرنک هکبلری آطه ده غی سیمیناریلری و تجارت مکتبلری مخصوص کیوب کوررلک و اچلرنده برر هفته طوروب تشکیلاتلرن اوگره نرلک درجده ، کمکل و نارات ، چرشی اوزمان لری آراسنده ، فوق العاده لطیف منظره لی بر یرده گی . عظمتلی بنالریده ساعتلرچه اوستلرینه قاراب طورغانده ده طوبولماسلق درجده ماتوردلر . استانبول . ۲۱ فیورال ۱۹۱۳ . ف . کریموف .

یورومایه چکلرن بلدرگانلر . هر نه قدر مکتب اداره سی بوگا راضی بولوب یتمه ده شول وقتدن بیرلی بونلرنی چیرکاوگه یوررگه مجبور ایتمی ایکان . هر ملتک آنا لسانی شول ملت گه منسوب معامله لر طرفندن اوقتولا . معلملرنک بارسیده خاتون قزلردر . ایر اوله رق مکتبده یالکز بر مدیر بار . بو ذات ده ۶۰ - ۷۰ یاشلک بر قارت در . مکتب ده اخلاق و تربیه گه فوق العاده زور اهمیت بیرله . جزا دیگان نرسه قطعیا یوق . اگرده بر شاگرد بر عیب اشله گن بولسه صنف ده ایده شلری یاننده آنی آباق غه طورغوزوب : « سز شول اشنی اشله دیکرمی : » دیه اوزندن صوریلر . شاگرد اشله دم دیه اقرار ایته و مسئله شونک ایله بته . اگر شاگرد انکار ایتسه . تحقیق بعدنه ، آگا : « سین شونی اشله گانسن » دیلر . شول آگا جزا بولا .

مکتبده هر دورت یش قز بر عائله حکمنده ایتوب یورتوله . یوغاری صنفدن برسی آنا حساب ایتله . دورت یش قزده بر برسینه همشیره سانالار . بولار اوز آرا بر برسینه گل طوغانم ، سکم ، طوتام دیب دده شرگه و تگی یوغاری صنف قزینی ده آنامز دیب یورترگه مجبورلدر . بو همشیره لرنک احوال ، حرکات ، سوتوک ، یرتق ، اوست باش و تمیزلکلرندن « آنا » مسئولدر . « آنا » بونلرغه تمامیله اوز بالالری توسلی ایتوب قاری . بولای ایتودن مقصدلرنک بارسیده قزلرنی ، مکتبده وقتدوق عائله تربیه سینه اوگره تو ، عائله ک حسی کروتودر .

مکتب نك زور باغچه سی بار . شاگردلر هر کون شونده چغوب اوینارغه ، آریغانچه یوکررگه ، شاولارغه مجبورلدر . نهاریلر ایچون اوقو حق سنهوی ۱۵ لیرادر . اگرده کوندز آشن مکتبده آشاه سنهوی یش لیرا آرتق توله رگه تیوش درلر . مکتب نك طشده رسمی کیومی یوق . یالکز مکتب نك اچنده همه شاگرد قارا بر فارتوق کهرگه مجبوردر .

کینه اوشبو آمریکا جمعیتی نك استانبولده عین اصولده یاصلغان ایرلرگه مخصوص بر مکتبی ده باردر .

روس تجارت مکتبی -- مونده روسیه نك بر تجارت

مکتبی بار . بناسی بک اوغلنده روسیه سفارتی نك آرتنده طار بر طفرقده خصوصی بر ایوده در . بناسی روسیه ده گی ، مکتبلرگه قاراغانده طار وچکمه . مکتب نك اوستنده و یوسقه سی ده یوق . یانیه بارغاچ ده باشده طابووی چیتن . مدیری غالادجیف آدی یاش کته بر غوزین . بو مکتب روسیه نك تجارت و صناعت نظارتی اداره سنده سانالا . درجه جهندن روسیه نك اورتا مکتب نرینه مساویدر . مکتب روسیه نك استانبول سفارتی حمایه سنده

معارف اشی

III

امیر بطره ایرانی تعلیم. یا اروپا مملکت‌نمده ابتدائی تعلیم‌نگ عمومی کورنشن بیانندن صوگ کوپ اوسده وشولایوق معارف مسئله سنده ده. دنیاده برنجی درجه ده بولغان آمریکایا و آنک مکتب‌لری، بیگره کده آندوغی ابتدائی تعلیم مسئله سی حقنده سویله رگه توغری کیله. آمریکایا مکتب‌لرینگ روحی. آندوغی تربیه و آندوغی اصول تعلیملر حقنده کیله چکده تفصیللیراق یازارغه اوبلا دیغمندن حاضرگی مقاله منی آمریکایا دغی ابتدائی تعلیم‌نگ رقم جهمتن بیانغه حصر قیلوب، کوبره استاتیسیتیکا خدمتی گنه بولاجق.

ابتدائی تعلیم‌نگ بیشگی شمالی آمریکایا «ماساچوزیت» اشتاتی بولب مونده انگلتره دن قوولغان و هجرت استکان پورتیان مذهب‌نمده گی کیشیلر دورت یوزیل نلوک ابتدائی تعلیم گه نیگز صالحانلر. بو انگلتره ده گی دینی قصقیلق سبیلی کوچکان یا که کوچهرگه مجبور بولغان خلق یا گایا اورنغه کوچوب بر جماعت تشکیل ایتو برله نلوک توبه نده گی مهم اشلرگه قرار بیرگانلر: هر جماعت اوز آرالرنندن بر نیچه کشینی صایلاب، شولار آرقلی تیره یاقده غی ارقواشیرینی تیکشروب توررغه تیوش. بو اعضالری جماعت آراسندن صایلابانغان، چککنه گنه مکتب کامییتی کیی اویوشمه‌نگ وظیفه سی مونه نیلردن عبارت بولغان: اوز نظارتده بولغان ییرلرگه مجبوری. عمومی ابتدائی تعلیم کرتورگه طرشو. آنک عمل گه قویولون کوزه توه؛ هر اوقو یاشنده گی بالانک مکتبک مرتب یوروون تیکشرو. ضرورتسز مکتبک باری قالوچیلرینی قاراو. آتا. آنا اوز بالاسن، خوجهلر اوز قول آستلرنده اشلی تورغان اوقو یاشنده گی بالانلرینی مکتب گه ییروگه مجبورلر. بر کشی کیرهک اوز بالاسن و کیرهک خدمتچی بالانی بولسون مکتبک باریمی قالسه. برنجی مرتبه ده مخصوص اشتراف توله تلوب. بو اش تکرار ایتولسه بالانی آنک قولندن قام آلوغه قدر بارولا. هر بالانک جماعت ملکی بولون بو مهاجرلر موندن ۴ یوزیل نلوک آکهاروب، شول نیگزگه طایانوب اش اشلی باشلاغانلر.

بو بتون اشلرنده فقط اوزلری گنه تام خواجه بولغان مهاجرلرنک صانی کوندن کون کوبایوب، اورننه اورنلاشوب ایتو برله، برنجی کوچودن بیش ییل اوتکاج بو جماعتلر دخی مهم رهک قرارلرگه کیلگانلر: هر جماعتک زورلق چککنه لگینه قارامیچه. حقسیز اوقولا تورغان بر ابتدائی مکتب، جماعت

۱۰۰ یورطقه یتدیسسه بر عالی مکتب تربیه ایتووی مجبور ایتولگان. عالی مکتبلرنک پروگراملری بیک کیگک اشله نوب، آنی بترگان کشی توغریدن توغری دارالفنون گه کررک یا صالحان. جماعتک بو قراری ده. برر عائله وفامیایه طرفندن تیوشنچه رعایه ایتولمه دکده، اشتراف صالحو برله برکتلگان. اوقو اشینگ شول قدر جدی بر نیگزگه قویولوی بر «ماساچوزیت» اشتاتده غنه توگل ایدی؛ بلکه آنک کبگوک انگلتره حکومتینگ دینگه متاسبتدن راضی بولمیچه کوچکان پورتیانلردن تشکیل ایتولگان باشقه اشتاتلرده ده ابتدائی تعلیم‌نگ قویولوی شولایوق توبی ایدی. انگلتره حکومتی بو مهاجرلرنک اوقو اشینه برده قاتوشماغانلقدن، معارف اشده آلا رقام حر حرکت ایته، جماعت طرفندن معقول کورلگان هر تورلی یا کالقلرنی اشکه قویا آلا ایدیلر. بو اشتاتلرنک معارف مسئله سنده انگلتره حکومتی برله هیچ

بر به یله ننگان ییرلری بولماسه ده، باشقه بیک کوب اقتصادی و اجتماعی مسئله نرده آنک اشارتی برله یوررگه مجبور ایدیلر. چونکه بولار یا گاییرده انگلتره مهاجرلری صنتی برله گنه یاشی ایدیلر. بو باشدوق حکومتک دینی سیاستندن راضی بولمیچه کوچکان مهاجرلر. انگلتره حکومتینگ هر بر حرکتن کورننده بیک هیهت لهب یوتا بارسالرنده، اچلرنده کربدندن ییرلی حکومتگه آچو جبالر هم آقرون آقرون غنه اوستلرنده گی آور بالقلرنی سلکوب طاشلارغه حاضرلنه ایدیلر. برنجی اشتاتک تشکیلندن ۱۳۳ ییل اوتوب. بو آرا ده بیک قورقچلی کوچ حیارغه اولگرگان اشتاتلر، اوزلرنک قام استفاللری ایچون، ۱۷۷۵ نجی یلده، انگلتره حکومتی نه صوغش آچلار. کوب مشقتلر کورودن، کوب قانلر. کوب آچهلر توگودن صوگ ۱۷۷۹ نجی یلده اوز مقصودلرینه ایروشه لر هم اوزلرینه بر حکومت تشکیل ایتوب آکارغه «شمالی آمریکانک جماهیر متفه سی» اسمی بیرلر. اشتاتلرنک برگه قوشولویونک معناسی و نتیجه سی فقط بتون اشتاتغه قایتا تورغان عمومی هم خارجی اشلرده گنه کورنوب، هر اشتاتک داخلی اشلی قام اوزلرینه گنه نابشرلوب، اچکی مسئله لرده قام مستقل حرکت ایتارگه اختیارلی بولالر. شول کوندن باشلاب آمریکایا دغی ابتدائی عوام مکتبلرنک زور زور آدوملر برله آغا آطلولری باشلانا.

قوشمه آمریکایا دغی مکتب اشلی نک عمومی کورنشی هم آنک اداره طرفی مونه بو حالده:

بزده گی وولص زورلقنده بولغان ییرگه «اوقروغ» اسمی ییرلوب، بو اوقروغلر دخی واق - واق مکتب اوچاستقه لرینه بولونه لر. هر اوچاستقه ده مکتب اشلرن قاراو ایچون بر کاهیسیده

تشکیل ایتولہ یا کہ بو خدمتکہ بر دیریکتور صایلانوب قویولا . کیرہک کامیتیت و کیرہک دیریکتورنگ بولسون بتون حرکتی او قوروغده غی مکتب صاویتی نگ کورسہ نکان یولی برلہ بولورغہ تیوش . صوکھی و قتلرده کوب اشتاتنگ مکتب اشئ باشندہ حکومت کشیلری تورا باشلی . بولار یا بتون اشتاتده غی خلقنگ عمومی طاوشی برلہ صایلانوب حکومت طرفدن تصدیق ایتولگان . یا کہ غوییرناتورل طرفدن توغریدن تعیین ایتولگان کشیلر بولا . هر ایکی تقدیرده ده بولار مکتب اشئ قاراورده اشتات اداره سی طرفدن ترتیب ایتولگان و کورسہ تلگان مکتب پلانی برلہ حرکت ایتارگہ مجبورلر .

مکتب اشئ باشندہ بولای حکومت کشیلرنگ کورونہ باشلاوننگ برنجی و ایگ یاقین سببی ده قوشمه آمریکاده ابتدائی تعلیم ایچون کوبرہک آچہ نگ حکومت طرفدن طوتولووی بولسہ کیرہک . مکتب بناسی هم باشقه واق - تیاک نهرسہ لرنگ مصارفی محای اداره لر اوستینہ یوکلہ نوب ، قالغان مصرفنگ همہ سی ده حکومت طرفدن توتولا . شوکگ برابرندہ حکومت ، اشتات اداره لرینگ کورسہ نکان رامکاسندہ مکتب اشئ تشیش قیلوب توررغہ اختیارلی .

موندہ غی معلم و معلمہ لرنگ حالی کیرہک مادی و معنوی یاقدن و کیرہک حقوق جہتدن بولسون باشقه ییرلرگہ اورنہک بولوراق . موندہ غی معلم و معلمہ لرنگ تورمشی یاؤروپا مملکتده گی ادیبال و «میچتا» غہ مطابق بولسہ کیرہک . موندہ کوبدہ نوگ ایندی معلم و معلمہ لر ناچالستوا طرفدن ییلگولہ غیلر . بلکہ قایدہ او قوتاجق شونده غی خلق طرفدن صایلانوب ۱ - ۲ یلغہ قویولار ایدی . معلم بولاجق کشیدن هر معلم ایچون کیرہک قدر اصول تعلیم و تربیہ دن خبردار بولو اوستینہ ، ثلله نیکدر سیاسی و اجتماعی مسئلہ لر هم شول اورننگ توری طرفلری برلہ مکمل طانوش بولووی طلب ایتولگانلکدن ، معلمگہ صایلانغان کشیلرگہ تیز - تیز آلاشورغہ توغری کیلہ . شونک ایچون ده معلملر فقط بر یا کہ ایکی گنہ یل مدت برلہ صایلانالر ایدی . هم بر اورندہ ۴ - ۵ یلدندہ آرتق بر کشینگ معلم بولوب تورغانی یوق . حاضرگی کوندہ ایسہ معلم و معلمہ لرنی اورنغہ تعیین ایتوجی ، اوز وظیفہ سن ادا ایتہ آلاسغی بونگان معلملرنی اورندن چغاروجی مکتب کامیتیتلری ؛ شولایده کامیتیتنگ برہ قرارن اورنسز تابقان معلم آنک اوستندن ، معارف اشئ قاراوچی زورراغراق و بدمستغہ مراجعت ایتارگہ حقلی سانالا .

ثلوکده آمریکاده معلملر يتوشدرر ایچون سیمیناریا و دار - المعلمین کبی اورنلر بولماغان . معلملر گیمنازیا یا کہ دارالفنون بترگان کشیلردن صایلانا تورغان بولغان . شونک ایچون ده او قوغان

خلقنگ کوبسی بر گنہ یل بولسہ ده معلم بولوب اوزدرغان بولا . دارالمعلمین لر فقط ۱۸۵۰ نجی یادن باشلاب غنہ آچولا باشیلر . ابتدائی تعلیم و خلق معارفی ایچون آمریکاکا قدر کوب آچہ صرف قیلوجی دنیاده هیچ بر مملکت یوق . او قو ایچون طوتولا تورغان بو قدر زور مصارفنی قابلاز ایچون منبعلری ده - کیلور اورنلری ده کوب . جان باشینہ ۷۵ تین دن بر صومغہ قدر توشہ تورغان عمومی مکتب صالومی ؛ فائده لری مکتبلر ایچون تخصیص ایتولگان مملکتنگ منقول و غیر منقول ملکترینک کیتورگان فائده لری ؛ بولار آراسندہ برنجی اورون اشغال ایتکانی البتہ مملکت ییرلری . چونکہ فائده لری مصارف ایچون تخصیص ایتولگان ییرلرنگ ۲۲۰۰۰۰۰۰۰۰ دیساتینہ بولوون خاطرگہ آونسہ ، بولارنگ نیکدر صوما تشکیل ایتوون آگوارو ممکن بولسہ کیرہک . مکتب مصارفی ایچون ایگ زور منبعلرنگ اوچنجیسی - مکتب فوندندن معلوم پروتسیت آلونا کیلوی . مکتب فوندی دیگانلری موندہ نیدن عبارت : ۱۸۳۵ نجی یلدہ قوشمه آمریکانگ عمومی مملکت وارداتی ، مصرفینہ قاراغانده ۵۳۰۰۰۰۰۰۰۰ صوملر آرتوب کیتکان . شوشی صوما مکتبلر ایچون قوزغانلای تورغان کایتال ایتدروب قالدزلغان . بو صوماغہ اوزندن کیلہ تورغان پروتسیتلرغہ باشقہ ، مملکت بائقہ لرنگ وارداتلرندن ، استراخاؤای اوبستتوالرنگ پوشیلنلرندن ، کوپرلردن آلونا تورغان توری صالوملردن هم کوب اشتاتلرنگ یل صابن معلوم مقدارنی بو فوندغہ تعیین ایتہ بارولرندن حییلغان صومانی قوشقاج بر نیچہ یل اچندہ بو مکتب فوندی ایس کینکچ مبلغگہ ایرشکان . حاضرگی کوندہ ایسہ بو فوند مکتب مصارفی ایچون کوب آچہ ییرہ .

بو اوچ منبجنگ گنہ بیرگان آچہ لرینی حسابلاغانده ده آمریکاکا مکتبلری نگ کوجوگہ تشوون چامالاب قاراو ممکن بولسہ کیرہک . اوتکان عصرنگ ۷۰ نجی یلارندن باشلاب آمریکاکا مکتبلرندہ او قو حقی آلونگی باشلی . مجبوری او قو ایسہ بو کونگہ قدر ۲۸ اشتاتقہ قام کرتلوب بئکان ایندی .

آمریکاکا مکتبلری اوچ درجہ گہ بولنہ لر : ابتدائی یا کہ حاضرلک مکتبی ، گراماتیکا هم عالی مکتبلر . بولارغہ باشقہ بو تینگ برہ وینده کرمی تورغان توری توری ثلله نیکدر چاستنی مکتبلر بار . تیکی اوچ درجہ مکتبلرنگ هر قایوسندہ او قو مدتی ۳-۴ یل . شونک ایچون آمریکاده هر بالاغہ عموما ۱۲ یا کہ ۱۷ یلر او قورغہ توغری کیلہ .

قوشمه آمریکاده مکتبی تورمشقہ حاضرلہ نہ تورغان اورون دیب طانودقلرندن ، هر ییر و اوروننگ اوزینہ مخصوص تورمشی بولوونی اعتبارغہ آلوب ، مملکتده گی بتون مکتبلر ایچون

بالار بولغان (۸۱۳۶۶۰۸۵۵ ایر، ۰۱۴۴۵۰۱۲۰۲ قز) اوقوچی بالار بتون خلقینک ۱۹۰۹ پروتستین تشکیل ایتلر. اوقوچیلر ۴۶۰۰۲۶۹ کشتی (۱۱۰۰۷۳۲ معلم، ۳۴۸۰۷۳۷ معلمه) بولغان. بو یلده ابتدائی تعلیم ایچون بارلغی ۵۸۳۰۲۳۳۰۳۲۰ سوم آقچه صرف قیلونغان، جان باشینه ۶ سوم ۱۰ تین توشه. بو یلده بر اوقوچی مملکتگه ۵۰ سوم ۸۰ تین گه توشکان بولا.

IV

یوقاریده هر مملکتنک معارف اشن تیکشروده کیتلرگان صفرلرنی تیوشنجه ترتیب گه سالوب آنکلیه، فرانسیه، گیرمانیه، قوشمه آمریکایا، شویتساریا، شویتسیه هم نارویگیا کبی مترقی مملکتلردهگی معارف اشنی برله روسیهدهگی اوقو اشن چاغشدروب قاراساق کوز آدمزغه ایس کیتکچ بر کارتینا کیله چیک.

مخصوص بر پلان و برگنه درس پروگراماسی یورتلمی. هر یرنک اوز مکتب پلانی و اوز درس پروگراماسی بار. بو حقده هر اشتاتقه مکمل اختیار یرلرگان. اشتاتک مکتب ادارهسی اشنی اوزی تله گانچه یورگره در.

آمریکایا معلملری کوکلاری تله گان وقتده هیچ بر مانعسر اسیزدلر یاصارغه. تورلی جمعیت و اوبشستوالر تشکیل ایتارکه اختیارلیر. آبلق وظیفه لری ۷۵ - ۸۰ سوملر چاماسنده.

اوتکان عصرنک ۱۸۹۰-۱۸۱۱ نچی اوقو یلنده قوشمه آمریکاده مکتبلر ایچون ۲۸۸۰۴۳۴۰۲۵۰ سوملر آقچه صرف ایتولرگان. شولوق یلده مملکتدهگی ۲۱۹۰۱۱۸ دانه مکتب بناسی نک بهاسی ۷۴۵۰۹۰۰۰۰۰۰ سوملق بولغان. اما ۱۹۰۵ نچی یلنک استا-تیسیتکاسینه کوز صالماق قوشمه آمریکاده غی اوقو اشنی حقده توبه ندهگی قارتینانی کوره چکمز: بو وقتده آمریکاده ایری و خاتونی ۸۲۰۵۸۴۰۰۶۱ جان بولوب ۱۶۰۴۶۸۰۳۰۰ سی اوقوچی

مملکت اسلری	ایری خاتونی کوبو جان بار	مکتبده بالار نکی اوقوچی	ایتنائی مکتبلردهگی معلم و معلملر نکی	مکتبده ایتنائی مکتبلردهگی معلم و معلملر نکی	مکتبده ایتنائی مکتبلردهگی معلم و معلملر نکی	مکتبده ایتنائی مکتبلردهگی معلم و معلملر نکی	مکتبده ایتنائی مکتبلردهگی معلم و معلملر نکی	مکتبده ایتنائی مکتبلردهگی معلم و معلملر نکی	مکتبده ایتنائی مکتبلردهگی معلم و معلملر نکی	مکتبده ایتنائی مکتبلردهگی معلم و معلملر نکی	مکتبده ایتنائی مکتبلردهگی معلم و معلملر نکی	مکتبده ایتنائی مکتبلردهگی معلم و معلملر نکی	مکتبده ایتنائی مکتبلردهگی معلم و معلملر نکی
قوشمه آمریکایا	۸۲,۵۸۴,۰۶۱	۱۶,۴۶۸,۳۰۰	۱۹,۹	۴۶۰,۲۶۹	۳۶	۵۸۳,۲۳۳,۳۲۰	۷	۱۰	۵۰	۸۰	۵۰	۵۰	۸۰
شویتساریا	۳,۳۲۵,۰۲۳	۶۴۳,۰۸۵	۱۹	۱۴,۱۴۲	۴۵	۱۸,۲۳۷,۰۳۴	۵	۴۰	۲۸	۴۰	۲۸	۴۰	۴۰
آنکلیه	۳۴,۱۵۲,۹۷۷	۶,۰۲۴,۵۴۳	۱۷,۶	۱۶۰,۷۳۶	۳۷	۱۳۰,۰۵۱,۶۲۰	۳	۸۰	۲۱	۶۰	۲۱	۸۰	۶۰
پروسیه	۳۴,۴۷۲,۵۰۹	۵,۶۷۰,۸۷	۱۷,۳	۹۰,۲۰۸	۶۳	۱۲۸,۴۸۰,۴۹۲	۳	۷۰	۲۲	۷۰	۲۲	۷۰	۷۰
نارویگیه	۲,۲۴۰,۰۳۲	۳۴۴,۴۰۴	۱۵,۴	۷,۶۱۱	۴۵	۶,۴۳۸,۶۴۶	۲	۹۰	۱۸	۴۰	۱۸	۹۰	۴۰
شویتسیه	۵,۲۶۰,۸۱۱	۷۵۲,۸۹۹	۱۴,۳	۱۷,۹۹۴	۴۲	۱۳,۳۱۱,۴۴۸	۲	۵۰	۱۷	۷۰	۱۷	۵۰	۷۰
فرانسیه	۳۹,۲۵۲,۲۶۷	۵,۵۵۴,۲۰۸	۱۴,۳	۱۵۶,۱۸۴	۳۱	۶۶,۰۸۵,۰۹۸	۱	۷۰	۲	۷۰	۲	۷۰	۷۰
روسیه	۱۴۱,۴۰۳,۹۰۰	۵,۳۴۴,۹۴۷	۳,۸	۱۶۹,۴۰۱	۳۲	۶۲,۰۰۲,۲۰۹	-	۴۳	۱	۲۰	۱	۴۳	۲۰

بزنگ ارقو اشلرمز

بوروننی بالارمز، اوقو مسئله سینی: «اینه برله قوی قازوب صو چیقاروه دیب تعریف ایتکانلر. شولای بولسه ارقو و اوقونو طوغروسنده «آلما پش، آوزمه توش!» دیب طوررغه طوغری کیلماز. بلکه عالملر علملری ایله، بایلر ماللری ایله چنلاب اجتهاد قیلورغه تیوشلی بولور. «آلما پش، آوزمه توش!» دیب طورسوق آوزغه آلما توگل، بلکه اوکنج یشی توشار. روسیه مملکتنده اوقو اشلری باشلانوغه ایندی یوز یلدن آرتوب کیتدی، روس خلفلرندن بو طوغروسنده کوب عبرتلر.

بو جدولنک بزگه یرگان درسی غایتده عبرتلیدر. روسیهده بر اوقوچی بالاغه یلینه ۱ سوم ۲۰ تین مصرف توتولا. دیمک قوشمه آمریکاده غی غه قاراغانده ۴۲-۴۳ مرتبه لر آز. اوقوچی بالاسی ۱ سوم ۲۰ تین گه توشه تورغان مکتبنک قویولوی برله، هر شاگردی ۵۰ سوم ۸۰ تین گه توشه تورغان مکتبنی چاغشدروب. اویلاب قاراساک بیک کوکلسز کورنشلر آله کیه. استاتیسیتکانک وظیفه سی کوبردک بالانغاج صفرلرنی کورسه تو، اما آندن کیردک تیجه لرنی چفارو اوقوچی و مسئله برله ایتیریسووات ایتوچیلر اشنی. خلیل آبولخان.

بولماز: «اورژوم» اوبازینگ زبستواسی: «هر بر نالوغ، باشقه خاقلر ایله برلکده مسلمانلردن ده حیولا، اما آنلر فانائیزمه سببای دناوی قنلرنی اوقورغه کرملر، توله گان نالوغلرندن علم و معرفت طوغروسنده فایده لنه آلایلر. آنلرنگ فتط دین گنه اوقولا طورغان مکتب و مدرسه لری بار. شول دینی مکتب و مدرسه لری نه پاصویه بیررگه ممکن بولمازمی؟» دیب مینیستردن صورغان. معارف مینیستری حضورنده غی کامیسه طرفدن چیقارلا طورغان ۲۷نجی دفترنگ ۵۷نجی بیتده یازدیغینه کوره مذکور سؤال غه قارشو مینیستر طرفندن بیرلگان جواب اوشبودر (عینا):

Не признавая за магометанскими Мектебе общеобразовательнаго значенія, Министерство Народнаго просвѣщенія нашло не обходимымъ сообщить земству, что выдача пособія уржумскому уѣздному земству изъ суммъ министерства не предрѣшаетъ вопроса о назначеніи субсидіи на татарскія конфессіональныя школы епредъ го пресбразаванія такихъ школъ въ общ образовательныя училища.

«دناوی قنلر، معیشت که فائده لی هنرلر اوقولمی بلکه دین گنه اوگره توله» دیب بزنگ مکتبلر مزرگه پاصویه لر بیرلماو مصلحت کورلگان .

مسلمانچه غنه بولسه ده اوقورغه یازارغه بلوچی. دینی بر آز آ گلاوچی بالا ایله هیچ نرسه اوقومغان بالانک روسچه اوقو- لری بر درجه ده بولماسه کیرهک . مونی اوچیتلر یاخشیراق بولرلر. شونک ایچون بزنگ مکتبلر مزده دین هم اوقورغه یازارغه اوگره تونرنی روسچه اوقو، فن تحصیل قیلو ایچون فائده لی نرسلر دیب آ گلارغه ممکن . شوشی نرسلرنی یاخشیلاب بیان ایتولسه حکومت آدملری اعتبار قیلورلر بلکه پاصویه لر بیررگه تیوشلی تابارلر ایدی. یوقسه مکتبلر مزرگه برده یاردم بیرلماسه، باشقه مکتبلر ده گئی دین درسلی آرزغه ساعتلردن عبارت بولسه اول وقت، بالالرمزنگ دین تانودن بتونله ی محروم قالولری لازم کیلور. شونک ایچون روسچه درسلیر ایکی اوچ یل صوکهه قالسه ده بالالرمز الگ الگ اوزمزنک دین درسلیرین، تل و یازوومزنی یاخشلی بلوب اوتسونلر. مونک ایچون اصول بلوچی معلملر اداره سنده بولمق شرطی ایله ملی مکتبلر مزنک یاشاولری ضرور. آلارنگ یاشاولری باری زبستوا و شهر صومالردن یا که خزینه دن پاصویه آلو سببلی گنه تأمین قیلنورغه ممکن .

مذکور مکتبلر ده دین ایله برلکده بر آز فن اوقورغه ده وقت بولور ایدی. بیک اعمیتلی نرسلر روسچه دن ترجمه قیلنسه دین درسلیرینه قاتشدروب شاگردلر برلکده اوقوب اوتارلر و روسچه اوقورغه باشلاو ایله مونک فائده سینا کوره باشلارلر ایدی .

محمدکمال مظفریوف .

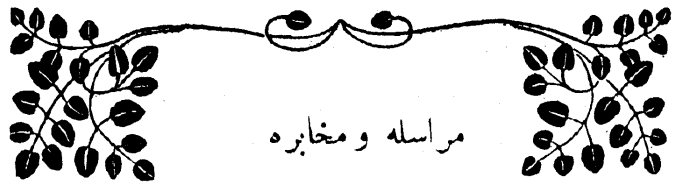
عقللر آلورغه ممکن . دناوی قنلرنی اوگره نور ایچون روسچه اوقورغه ده مجبوریت بار. بزنگ ایچون حکومتنگ توبان. اورتا ویوقاری مکتبلرینک هر بری آجیق. مونک قدرینی بلسهک ضرر بولماز. ناچالنی (ابتدائی) اوقولردن باشقه لرده بزنگ اوزمزرگه مخصوص اوقو اورنلری بولو ایچون اول قدر ضرورت یوق . شونک ایله برابر بز مسلمان بالالری ایچون بیک کیرهکلی بر نرسه بار. اول یندی نرسه . دیسزمی؟

اول . دین بلو و اوز یازوومزنی اوگره نو مسئله سیدر. بزنگ بالالرمز اونیورسیتیت. غیمازیه، ریالنی و باشقه هر تورلی مکتبلرگه کرگانلرینه قدر دینمزنی، تل و یازوومزنی یاخشلی بلسونلر، اوک برله حولنی آیرا آلسونلر ایدی. کوب نرسه آرنی، کوچلی نرسه کوچسزنی یوتوی طبیعی بر اشدر. شونک ایچون بالالرمزنگ دینلری و دین آ گلارلری دنیا طرفدن یوتولورلق درجه ده ضعیف بولوب قالماسون ایدی. هر بر بالا روسچه اوقورغه باشلانغنه قدر الوغ درسلیر ایله گنه بولسه ده اسلام دینی، اوشنداق تل و یازوومز ایله آشنا بولسونلر ایدی. ترتیسز و چواچلق اشلر حکومت ایچون ده فائده لی توکل. شونک ایچون دین درسلیر اوزمزنک صوبرایه مزنک نظارتده بولسه البته یاخشلی بولور ایدی. مکرده حاضرگی زاقونلر بونچه دین و باشقه نرسلرنی اوقوتو اشلرینه نظارت قیلمق صوبرایه اوسینه یوکه تامگان . اورنبروغ دوخاونوی صوبرایه سی حقتده ۱۱نجی طوم برنجی قسم زاقون دفترنده بولغان ۲۷ استاتیه آراسنده مکتب و مدرسه لر. معلم و معلملر حقتده برگنه استاتیه ده یوق . صوبرایه زاقونلری اصلاح ایدلگانده شاید بو طوغورلر اعتبارغه آلور و دین درسلیر. دینی مکتب و مدرسه لرگه نظارت قیلمق شاید صوبرایه غه تابشدرلور. بز شولای امید قیله مز .

اگرده دینی درسلیر دین محکمه سی قاراب طورسه خلقمز آراسنده غی کتاب و اصول نزاعلری بتوکه، واق توپاک شبهه لر و قورقولر کیتوکه سبب بولور هم ده فن و معرفتنگ بر آرنی بولسه ده اوز تلرنده تحصیل ایتو سببندن هنر و دناوی علملر اوقورغه محبت آرتور ایدی .

برافیسور رادلو ف جنابلی: «مسلمانلر اوز تلرنده فن بلسلر روسچه اوقوغانده مونک یاردمی و فائده سی کوب بولور» دیب «بلیک» هم «پلانیت سیستماسی» اسملی اثرلرنی باصدرغان. اوز تلنده بر قدر آ گلان و لذتینی سیزگان شاگردلرنگ روسچه اوقورغه باشلانغنده شول نرسلرنی محبت ایله تحصیل قیلورنده شبهه یوق .

اوشبو مناسبت، ایله بو یرده بر واقعه سویله ب کیتسهک ضرر

مراسله و مخابره

سوزنيك لغت معناسى حقتده سوز كوپ بولسه ده كوكل قرار قيلولوق بر نرسه كه اوچراديفمز يوق . فكرمزه كوره « آتلى آدم » (عربجه فارس) معناسنده ديگان كشيئك سوزى بر قدر درست بولسه بولور . چنگيزنك آلدن يوروجى آتلى عسكرى « تاتار » اسمنده بولديغندن چيتلر « چنگيز عسكرى كيله در! » معناسنده « تاتار كيله » ديه تعبير ايتكانلرده شول اسم بتون تورك و مغول غه بيرلگان بولادر . هر حالده « تاتار » سوزى عرب ، تورك ، روس و فرانسز ديك قيبلىندن اتئوغرافى اسم توكل ، بلسكه سوداگر ، اشچى ، ايگنجى ، بدوى ديك قيبلىندن صفت اسمدر . (۳) « تاتار » اسمينك منفور بولوويئك سببى تاريخ اوقوچيلرغه معلوم . اكرده روسلر طرفندن « تاتار » اسمى بيرلگان خلقلر مملكت كه كيلوب تارمار ائتمه گان بولسلر بزنك قومز بو كونگى يايونلردن اخلاقلى ، آمرىقالولردن هنرلى ، انگليز و فرانسولردن باى . نسه لردن عالم بر قوم بولاجق ايدى . موندهغى تورك ملتنيك فلاكتينه سببچيلر شول « تاتار » اسمى ايله معروف بولغان قوملر بولدى . بزنك مى اسممز « شمال توركلى در . بزرگه شولاي اسم يروچيلر بزنى اوز اسممز ايله يورتوچيلدر . اونكان پريس وقتنده روسيه مسلمانلرى اوزلرينى تورك قومى و تللرينى ده تورك تلى ديب يازدرديلر . بو حقتده بعض بر اورنلرده ماجبرالرده چيقدى . اورنبورغ دوخاونوى صورائيه سينگ آرخيؤاسنده اوشبو اشلرگه دائر رسمى كاغدلر و تيلغراملر بار . شونگ ايچون « تاتار » سوزنيك بزرگه مى اسم بولووى شبهلى . اكرده اول سوز مى اسم بولسه ملت اوزى آندن قاچار ايدى . مرجانى حضرتلرى قازان وولغه مسلمانلرينى « تاتار » ديه يورتديكشندن خبرمز بار . بونگ سببى شايد « آتار » ده تفصيل قيلنور .

ساوبنگه . دنيا و دنيا ده بولغان هر نرسه نك اوزگه روونى بتون دنيا ده هيچ بر كشى انكار ايتاسه كيرهك . اوزگه روونى : ته ولك ۲۴ ساعتدن آرتا يا كيمي ياكه شونگ كيلر ديب هيچ برده ائتمه سه كيرهك . بلكه تورمشقه متعلق هر نرسه نك زمانه اقتضاسى ايله ئلو كگيسى ايسكروب مشقتلى بولا و آنگ اورينه يا كيسى ينگل كيله ديب بله لر . مع هذا اشانلغان شول اوزگه رشتى قبول ايتوده . هر زمانتك قارتلرى ، خصوصاً دين علملرى قارشى توروب ، به شلرى و فن علماسى قبول ايتوونده نى حكمت بار! ؛ جاهلر معذور بولسلرده علملر نك بله توروب كيربله تولرنده نى معنا بار! ؛ بتون دنيا اهل اسلامينك ، مثلى كورله گان كيمچيلكده باشاولرينه باش سبب شول زمانه اقتضاسى بولغان يا كى لضى قبول ائتمه ولرى ديوله سه ده ايگنجى بر نرسه ديب بولمى . شونگ ايچون مونگ

اورنبورغ . حاضرنده توركيه دولتى ايله صوغشا تورغان بلغارلر نك وولغه بوينده بولغان بابالرمز بلغارلرغه باقيلق و برر مناسبلرى بارمى ؟ (۲) بزرگه ملت اسمى اولاروق تاغلغان تاتار لفظى نه معنا كه طوغرى كيله در؟ « روسيه تاريخى » اسملى كتابده تاتار نك قضايجه اجنبى معناسنده ايتكانى بيان ايدلمش ، بو سوز درستمى ؟ (۳) آچى بولسه ده ائتميجى حال يوق : بو « تاتار » لفظى نه سييدن بو قدر منفور سوز ، هر قوم بو سوزدن نفرت ايتدر . اوقوغان ، كوزى آچلغان صنفمزنك ده بو سوز حقتده ايكي كه آيورلغانى معلوم . برسى نفرت ايتديكى حالده ايگنجيسى ياخشى كوره در . عثمانلى توركلى ، قفقازيلرده « تاتار » ديه قوللانمى اورنده « شمال توركلى » ديه قوللانلر ، بوده آلار نك بو لفظدن چيركا نولردن بولسه كيرهك . ظن ايدرسه م يوروياليلرده بو لفظغه ياخشى قاراميلر . منه بو حاللرگه سبب نه در؟ عبدالمجيد السلى .

شورا : (۱) وولغه بويلرنده طوروجى بابالرمز « بلغار » قومى ديه اسمله نوب يوردىكلرى و شهرتلى بر قوم بولوب طوردقلرى تاريخ ايله معلومدر . بو « بلغار » قومى « هون » و « خزر » توركلردن و ايگنجى بر روايت كه كوره « فين » لردن هم قاتش بر قوم ايدى . بو مسئلهلر « شورا » ده كوپ مرتبه لر يازلدى . اشته اوشبو بلغار قومندن آزغه بر فرقه سى ايرلوب غرب طرفينه هجرت قيلدى . بونلر « طونه » بويلرينه و صوگرده م ماكدونيا كه اورنلاشديلر و سان اعتبارنجه اوزلردن كوپ بولغان اسلاوانلر ايله آرالاشديلر . بلغارلر ، تورك قومندن بولدقلرى حالده اسلاوا نلرغه مغلوب بولوب تللرينى ، عرف و عادتلرينى حتى ديللرينى تاشلاب كامل اسلاوان جنسینه قئل ايتديلر . اولگى وقتلرنده غى ائولردن پالسكر بر « بلغار » اسمى گنه قالدى . بو توركلر هر نرسه لر نى فدا قيلدقلرى حالده شوشى اسمنى گنه فدا ايتاديلر ، حتى بو كون كه قدر صاقلاديلر . چيتدن كيلوب ده يرلى قوملرگه قئل ايتديكلرى حالده غالب بولغان يريلرگه اسملرينى بيررگه موفق بولوچيلر تاريخده يوق توكل . چيتدن كيلگان يش اون روس ، روسيه كه كيلوب قام اسلاوانلرغه يوتولدقلرى حالده بتون مملكت كه اوز اسملرينى قالدرمىشلدر . وولغه ، اورال بويلرنده هم ده كاسى دگر نك شمال طرفنده ميمش ائدوجى تورك قوملرينه ، واتو ، يرو ، تالو اولدردون باشقه يادكارلرى بولمغان ايكي اوچ يوز « تاتار » اسمى يرلووى ده اوشبو قيبلىدن بر اشدرد . (۲) « تاتار »

اوپا. بابل و آثور، مصر و یونان، روما و عرب، ایران و باشقه یک کوب مدینتیر دنیاغه کیلوب منقرض بولدیلر. بوکون دیناده آوروپا مدینتی حکم سورمکده ایدیکی معلوم. منقرض بولغان مدینتیر فیلندن آوروپا مدینتینگ ده کونلرنگ برنده منقرض بولوی احتمالی، یوقسه علم و تجربه که بنا قیلندیغدن آوروپا مدینتی « لایوت » دبه حکم ایدلگان مدینت بولوب دنیا بتکانچی حکم سورده چکمیدر؟ بو طوغروده غی فکرگرنی «شورا» ده یازسه گز ایدی. عبد الکریم القارماسانی.

سورا: بو کونگی آوروپا مدینتینگ علم و تجربه که بنا قیلندیغده و شونگ ایچون اساسلی ایدیکنده شبهه یوق. شولای بولسه ده آنگ دائمی و ابدی هم لایوت بولاچق فکرنده توگلمز. احتمال، کیله چکده انسانلر شوندی مدینتیر که ایرشورلر، آنلرغه نسبت ایله بو کونگی آوروپا مدینتی بالارل اوینچغندن یا که ظلم و وحشت قازاندن عبارت بولوب قالور.

«شورا»، او قوچیلرندن سؤالر:

I

آزراق او یلاب قاراسق حاضرگی کونده گی نیچه میلیونلر ایله سانالغان انسانلر باشده آزرغه بولغانلر وشوندن تورلیسی توری یاقفه کیتوب تارالوب بتون بیرنی استلا قیلغانلر، آرالرندن اجتهاد لیری چغوب عقللری اشلی اشلی ترقی تابوب باشلرندده معنوی اوزگهرش سایه سنده قایوسی آله کیتکن - ترقی ایتکن، قایوسی اوزنده بار قوتتی عکسینه کیروسینه اورنسز یرگه صرف ایتدیگی سبیلی آرتده قالغان. لکن شول انسانلرنگ اصللری همان ده بر. نیچکگنه بولسه ده بر نیچه بوون ایله برگه باروب توناشلر. دیک بر طوغان بولالر. یاخشی. شولای بولسه نی ایچون آدملر برسینی برسی کوره آیلر؟ نی ایچون برسی برسینه دشمان بولالر: صوغشله، اوتریشله، صویوشله... بولر، نی ایچون بولای؟ صوغشولرینه، اوتروشولرینه، صویوشولرینه نی سبیلر بار؟ مونه شونلرغه «شورا» او قوچیلرندن جواب کوته مز و محترم «شورا» نگ ده جوابلرغه صحیفه لرنده اورن بیرینی، مع الاحترام، اوتته مز. ملا جمه نیاز سلطانرادف. (خیوه).

II

خلقتک آغاروینه، فکرلرینگ نورلانوینه غزته لر، ژورناللر، علمی، فنی وجدی اثرلرمی یگره ک خدمت ایته؟ یاخود طورمشدن آذرب یازلغان تاتلی رومانلرمی؟ شول سؤالرگه «شورا» او قوچیلرندن آچق وجدی جواب یازولرن اوتته م.

معلم عبد الله ییگی. (قوزیتسقی - ییگی).

حکمتی بله سمز کیله. معتبر «شورا» ده یازلسه ایدی.

کینه عبدالشکور الامینی. (بوکه یلی).

سورا: یاش کولکلرده هر بر بلمه گان نرسه لر نی بلورگه آرزو قیلو و هر وقت بر یاکی نرسه آکلارغه طرشو استعدادی کوچلی بولادر. شونگ ایچون بولر دائما مجهول بر نرسه نی بلورگه و یاکی بر حکمت کشف قیلورغه طرشه لر و بو اشلرندده یاخشی غنه موفق ده بولالر. «من جد وجد و من قرع بابا و ل و ل» مشهور سوزدر. شونگ ایچون یاش کولکلر علمی و فنی نرسه لرنگ هر برینی قبول ایتوب کیله لر. اما قارت کولکلر، طوققان ماشینلر، مثالنده اشدن توقالوب قالغانلر، حرکتله نو احتماللری یوق، حرکت ایتسه لرده بر نتیجه چیقارولری ممکن توگ. بلکه مجرد قارتلق یا که دین عالمی اسمی کوتاروب گنه حرمتلو اولوب غنه طوراسیلری کیله. «قارت کشی و دین عالمی بولغان کشی هر نرسه نی بلورگه تیوشلی» دبه، نادان خلق آراسنده بر بوزوق فکر تارالغان. شوشی فکرگه یاروب قارتلر و روحانیلر اوزلری ده بلکلو اسمینی آسیلری کیله. فن اهللری و یاشلرنگ علمی و فنی معلومات تاراتولری تمام بولرنگ فرضلرینه خلاف بر اش بولدیغدن بونی ایسه اوزلرنگ بازارلری توشو دیب ظن قیلالر. ایسته شونگ ایچون قارتلر جزافا و روحانیلر «دین» اسمندن هر یاکی اش که صوغش اعلان قیلالر. بوندی مسئله لرنگ اصل سیلری «تازاع بقا» و حیات محاربه سیدر.

بورسی. ۱۸۵۴ نجی ییلده قازان شهرنده «کوکوبین» مطبعه سنده باصلغان بر قرآن نسخسی کوردم. اینیا سورده سنده گی «تج المؤمنین» سوزی مونده «تج المؤمنین» رسمنده موسی جارالله حضرتلری دعواسینه موافق روشده باصلمش. مکرده بسم الله صوکنده طنش علامتلی یوق. آخرنده: «بو کتابنگ باصمه سینه اذن بیرلدی بو شرط ایله که بعدالطبع لازم اولان نسخله لر امضا محکمه سینه اظهار اولنسون. قازان فیورال ۷ نجی رومیه ۱۸۵۴ نجی سنه. الممضی الیاس بره زین». مونده بولغان امضا محکمه سندن مقصود نیندی اورن هم ده بو بره زین اوزی کم؟ زینت الله نوشیروان.

سورا: بره زین، شول وقتک سینزوری بولوب و امضا محکمه سندن مرادده طبع قیلورغه رخصت بیرلگان کتابلرنگ رخصت بیرلگان نسخه که موافق صورتده باصلو باصلماولرینی تیکشره طورغان اداره خانه در. دو قور محمد صدقی سوزلرینه قیلغان بخلرگرنی آکلادق و شونگ ایچون بو یرده درج ایتادک.

اشعار

اوتیش حالردن تأسف واستقبال اوچون کوشش .

اثر بارمو بو کون اولده گی فعال ملندن؟ کوروغز کوزگه بر ایش غیر انفعال ملندن،
 نشان هیچ قالمادی اولگی... ماتدن! نه بولدی دیب خبر آغوجی بارمو حال ملندن
 کیلیکدر سوزلاشایلوک ایمدی استقبال ملندن!
 خبر آلیب تورایلوک چوخ فنا احوال ملندن!
 بره ر ملت جهانده بارمو بزله دیک عطلالتی! اوزینک نفعینی هیچ یلمگان غافل ضاللتی؟
 هنرسز، علمسز، ناموسسز نادان جهالتی! کوروب میک خورلیک بر بولمغان آندن خجالتی؟
 بزک دیک بی خبرلر بارموکین احوال ملندن؟
 تون کون اونکاران فکر ایهای استقبال ملندن؟
 کیلور هر ایلی آغزیندن بو «ملت، ملت» آوازی! ایرر ملت ایشی هر قایسینک کوکلنده گی زاری!
 همه سی ملت ایچون سعی ایدر تنهای قیش یازی! بولور ملت سوزی آنلر سوزینک اصل آغازی!
 کیلیکدر سوزلاشایلوک بز هم استقبال ملندن!
 خبر آلیب تورایلوک چوخ فنا احوال ملندن!
 یزی ملت ایمازمو ابتدا دنیانی نورلاتقان! همه غفاتنک اویقوسینه یاتقانلرنی اویغاتقان!
 مدنیت تاراتقان هر اوروقفه علم تاراتقان! تجارت برله مشرقدن آلیب مغرب باریب ساتقان!
 کیلیکدر بحث ایٹایلوک ایمدی استقبال ملندن!
 باقیب عبرت یله اوتیش زمان احوال ملندن!
 یاتیب غنلت ایله بز قولده باریمیزنی آلدردق! جهالت دشتیغه علم هنرنی برکه فالدردق!
 ... تمقاسین آخیرده مانغایلرغه سالدردق! اوزیمز بوغزیمزنی اوز قولیمیز برله چالدردق!
 کیلیکدر فرصت اوتغای فکر ایٹایلوک حال ملندن!
 قرائقولیک ایچنده قالغان استقبال ملندن!
 اولگی وقتلردیک شیخلرغه یار اولمایلوک! حماقت زهری برله بز ینه بیمار اولمایلوک!
 قویوب قولدن همه عزتتی تبتل بار اولمایلوک! تیلانچیلیک ایله ایشسز قالیان خار اولمایلوک!
 کیل ایمدی «ترجمان» سین هم خبر آل حال ملندن!
 تدنی دیگرینه چومیش استقبال ملندن!

بهرام بیك ترجمان . (بخارا) .

توگك شوشى حاللرنى اعتبار ايله ملاحظه قىلوجىلر، توركيا نك مغلوب بولونه سبب نابودن عاجز قالمالزلر.

اوپال : ياخشى بر مکتب بولمادىغى حالده مسلمان قريه لرى مسجدر ايله طولوغدر. قريه لرنك بو روشده دورت بش محله گه ايرلولرى سببندن هر وقت نزاع و خصومت چيقوب طورر. بر قريه ده يش اون اوى آرتدى ايسه مسجد صالو فكرينه كره لر. حالبوكه مسجدرنك. مسجدايچنده غاز اوق بولجىلرنى حاضرله مك لازم ايدى. مکتب قاغوسىنى مسجد قاغوسىندن آده يورقاديكلرى سببندن مسلمان دىناسى آباقدن يغلدى. بو حاللردن ده عبرت آلهاسه ايندى نرسه دن عبرت آلتور؛

اقتصاد : تجارتنك روحى بائقه بولوب اقتصادى سياستده معيشت ايتو، آندن باشقه ممكن توگل. توركيا باشينه بو كون كيلگان هلاكتلر بائقه سزلكدن بولدى. بائقه آچوده شريعت گه خلافتق يوق. ربا مسئلهسى بائقه لرده متصور توگل. بائقه مؤسسه بولديغندن مؤسسه برله خلق آراسنده ربا يوزميدر. خصوصى آتش يرشدرده بر طرفده آزغنه آرتقلىق بولسه ده ربا بولادر. بائقه لر، ربادن قورتولو ايچون بر دن بر يول بولدقلى نندن مسلمانلر آراسنده آنك كوبايووى مطلوب.

ترجمانه : (بو غزته ده «باغچه سراى» شهر نندن خفيه خاتم نك اوشبو مضمونده بولغان بر مکتوبى درج ايدلمشدر) : شهر مزده قزلر ايچون گيمنازيه آچلودن بز (مسلمه لر) گه نيندى فائده بار؛ يكرمى مك مسلمانندن عبارت شهر مزده بر گنه دانه بولسه ده منتظم روشده قزلر مکتبى يوق. حالبوكه گيمنازيه گه كرر ايچون اك الك منتظم بر مى مکتبده تربيه المق ضروردر. اوزمزنى ديناغه كيتورر گه سبب بولغان آتالرمز موندى مسئله لر گه اهميت يرماد. يكلر نندن بو طوغروده غى مسئوليت، سز كبن (محرر حضرتلرنى قصد ايتهدر) معنى آتالرمز حصه سینه توشار. علم و معارفدن محروم قالدقلى سببندن مسلمه لرنك حنظ صحت كبن نرسه لردن خبرلرى يوق. اوشبونك تيجه سى اوله رق مسلمه لرنك يارومى چاخوتقه ايله مبتلار، چروب به لر. خسته خاتونلردن صاغلام بالار ديناغه كيليه چكى معلوم. بو حاللر ايچون كملىر مسئوللردر؛ خاتونلرنك ده اتم بالارى ايدىكلرى، آدم روشنده تربيه وتعليم گه محتاج اولدقلى هميشه فكر ايدلامزى؟ خلقلر اوز حيوانلرنك حتى ماچى وانلرنك تربيه لرينه ده آزاراق دقت قىلورلر، وقتنده آشاتوب اچرتورلر. بز مسلمه لرنك شوشى حيوانلر قدرده قيمتمز

مطبوعات خبرسى

انهراد : صوغش و عسكرك علملرنده متخصص بولغان عالمر. توركيا عسكركنك مغلوب بولونيك سببلرنى تيكشروب وتدقيق قىلوب شغلانديكلرى بر رقتده بو مسئله نى ملالر قهوه ايچوب او طوردقلى وقت ايچنده اوزوب تمام قىلدیلر. ملالر طرفندن يرلگان قرارغه كوره، مونك سببى عسكردده دين غيرتى بتو وعسكرك باشقلىرنك دىن سزلكلر يدر. بو كوئنگى توركيا عسكرك نده كى دينى حس. حضرت عمر عسكركنده بولغان دينى حس درجه سنده توگل، حتى ايسكى توركيا عسكركنده كى قدرده بولمسه بولماز. بر توركيا ده گنه توگل، بلكه بتون دينا مسلمانلرنده بر تيگر اوله رق دين محبتى و دينى حىمت كيمودى. شولاي بولسه ده دين. بتونله يبتكاني يوق. «دين» هميشه ده اك اهميتلى بر عامل وظيفه سىنى اجرا قىلوب طورمقده در. توركيا عسكركى حقنده بولغان ملالرنك قرارلرى درست بولوب بولمادىغى هنوز معلوم توگل. اكرده بو طوغروده غى قرارلرى درست بولسه مذكور ملالر ياخشى بلسونلر كه، بو نرسه اوزلرى ساچكان اورقلىرنك محصوليدر. خرستيان روحايلرى بر قوللرنده صليب و ايكنجى قوللرنده انجيل بولديغى حالده بالقان اتقاي اردولرنك اك آلداعى صفلرنده يوردیلر، قارشولرينه كيله چك پوله لر گه كوكر دكلرنى جايوب طورديلر، عسكركرينه قالقانلق خدمتلىرى ايتديلر، تمام راحتلك اوزرنده جانلرنى فدا قىلدیلر. بالقان عسكركرينه روح بيروب يوروجى روحايلرنى اوزرنندن يك توبان درجه ده صاناوچى بز نك ملالرمز اوشبو الوغ حادثه ده نيندى هنرلر كورساتديلر عييا؟! كوب اورنده عسكركلرمز گه ايمان تلقين ايتوجى روحانى تابلمادى، دينى مراسم اجرا قىلوب شهيدلرمزنى دفن ايدوجى ملالرغه قحظلك بولدى. عسكركلرده دينى حىمت يوقلق، آقيسرلرنى دىن سزلك ايله تهمت قىلوجى بز نك ملالرمز اوشبو حاللرنى بر آز فكر گه آسه لر يامان بولماز ايدى. قربانلر نك بدللرنى عسكرك حاجتى ايچون صرف ايتو مسئله سى چيقديغنده ملالرمز: «قرباندى اصل مقصود قان آغز مق!» ديه تاوش چيقاردیلر، اورتالقتى تشويش گه توشردیلر. بالقان ولايتلرنده ايكوز مك مسلمان قانى آقدى شول وقتده بز نك ملالرمز حتى جهه لر نى ده بوزمادیلر. بلكه هميشه باشقلىرنك ايتالرنى تيكشروب طورديلر و هميشه شولاي طورالر. هيچ كم طرفندن انكار ايتولى و انكار ايتولور گه ممكن

پاشا بر تین بیرمادیلر. بایلرمن آراسندن شوکت پاشا ۱۰۰۰ لیرا. راغب بک ۸۰۷ لیرا بیردیلر. شوشی ایکی کشیدن باشقه نری ایسه شول ایکی کشی اعانتی ایله قناعت ایقوب قالدیلر! . . .

♦♦

الربین والاروب (نجیب افندی ملا حظه سی): رمضانده افطار و سحر وقتلرینی رصدغه بنا قیلنغان ساعتلر ایله یورتوله. غاز وقتلرینی بلودهده ساعت استعمال قیلنه. بو اش کوبدن شولای بولوب کیلسهده حساب برله عمل قیلو درست توگل «دیب بو طوغروده نزاع ایشتملی. ایندی رمضان باشینه کیلگاج حساب برله عمل درست توگل» دیب نزاع قوزغالا. هر کونگی روزه وقتینی. غاز وقتلرینی تعیین قیلورغه یاراغان حساب. رمضان باشی حقتده یارامیدر. حالوکه مسئله بر دیورلک. رمضان باشینی حساب برله تعیین قیلورغه آجیق دلیل بولغان کبی (یقینی قطعی نرسه لر اسلام شریعتینه کورهده دلیل بولدیغندن. باشقه بر شرعی دلیل که حاجت توشماسه کیرهک) امساک و افطار هم غاز وقتلرینی ساعت برله تعیین کهده دلیل یوق. شونک ایچون ممکن بولغانده آینی کورر که طریشورغه، ممکن بولماسه رؤیت وقتنی بولوب، آی باشینی تعیین قیلورغه تیوشلی بولور (حتی وقت رؤیت یتمی طوروب، رؤیت ایله بیرلگان خبرلر قبول ابدلماز که تیوشلی؛ چونکه قطعی نرسه که قارشی ظنی دلیللر ناک قوتلری یوقدر).

♦♦

سباب: بر ملتک سعادتینی واستقبال امیدنک اولجای شول ملتک خاتونلریدر. علم و فضیلت هم حسن اخلاق و ادبده خاتونلر نه درجهده ترقی ایشمش بولسه لر ملتده شول درجهده ترقی قیلور. عام و حسن خلقی خاتونلر اولزرنک معلوماتلرینی بالارینه اوگره توب تربیه ایتسه لر هر بر فضیلت که مستعد یاکئی بر نسل وجود که کیلور. بر مملکت خلقی خاتونلرینی علم و فضیلتدن محروم طوتسه لر اول ملتک استقبالی یوقدر. یاکئی و مقتدر ملت اولزرنند اوسماز، آنک ایچون بیک نق نیگر کیره کدر. بو نیگز نک «خاتونلر» ایدیکنی سوبلهب طورورغه حاجت یوق، چونکه مونی هر کم بله در. بالار وطن و ملت محبتنی. علم و ادب درس لرینی الک مرتبه آنالردن اوگره نور که تیوشلی.

♦♦

قرباسمه: (ابراهیم میرزانک چه چک حقتده غی لیکسیه سی) بو کونده جیت مملکتلرده چه چک اوطور تامغان بالا بیک سیرک هم چن چه چکدن اولوچی ده بیک آز. گیرمانیاده هر بر بالاغه چه چک اوطورتو هم ده بالا چاغنده غی چه چکنک کوچی بتو احتمالی بولدیغندن، سیکراون باشینه یتکاج ایکنچی مرتبه اوطورتو

یوقیدر؛ بز خاتونلر نک جهالت که محکوم بولورومز حقتده غی قباحتمز نیندی نرسه در؛ کوزلر مز که، بون و آغزلر مزغه پرده لر قویدر، طوغروسی بزنی اولمازدن مقدم اولدر دکر! غزته که موندی مکتوب باصدروومز ایچون احتمال بزنی عیب ایدرلر، لکن معلوم بولسون که موندن صوگ بو روشده گی مکتوبلر کوبایور.

♦♦

تصویر اولار: «مدافعه ملیه» اسمی ایله تأسیس ایدلگان اعانت صندیغینه جیولغان آچه، امید ایدلگان درجهده کورلمادی. بار قدرسی ده فقیر هم ده اورتا حالی آدملر طرفندن غنه جیولدیغندن. کوبلر مز «یوقسه بز لرده بای آدملر یوقیدر؛ مملکت مز نک بایلغی بتولنه ی جیتلر که کیتوب طورادرمی؟» دیب تشویش که توشدیبار. عمومی افکارنی شوندی تشویشن قورتولدر ایچون اهلیمز نک بایلغی حقتده باقیه لردن معلومات حیدق. بز نک بایلر مز نک جیت باقیه لرده غنه صاقلانا طورغان بایلغی قرق ایکی میلیون لیرا ایکان (۳۶۰ میلیون صوم). موندن معلوم بولدیغینه کوره خیر ایشر ایچون آچه تابلاماغانلق، بایلق یوقلغندن توگل، بلکه حیت یوقلغندنر. بایلر مز نک بایلغی جیت باقیه لرده صاقلانغان آچه لردن غنه عبارت توگل، بلکه یورت یرلری. حیوانلر و مملکتری اوز قوللار نده صاقلانغده بولغان آتونلری دخی بار. شوگا کوره بایلر مز نک حیتسز لکتری باقیه لرده غی آتونلری نسبتده گنه توگل، بلکه آنی بر قاج کره لر آرتدرمق لازم کیلور. دین و عرض یاکه ناموس قورال ایدلوب جیولغان ماللرغه لعنت بولسون! شول قرق ایکی میلیون آتون حبس ایدلوب یاتدیغندن دینی عقیده لرمز حقارت کوردی، ناموس و عقنلر قربان کیتدی. اگرده شول آتونلر نک بر قسمی «مدافعه ملیه» که اعانت ایدلسه یا که صوغش یرنده گی مجروحلر مز نک جراحاتلرینی باغلار ایچون صرف قیلنسه، بلکه شول آتونلر نک صاقلانورینه سبب بولور ایدی. لکن بایلر مز موندی فکر که هنوز کرمادیلر و همیشهده کرمیلر.

♦♦

الحی بعلو (استانبول. عربی): ملت مز نک بایلری شاید اعانت قیلور، شوشی مملکتدن و اوشبو ملتک کوچلری ایله جیغان بایلقلرندن بر حصه سینی بلکه شوشندی محتاج وقتده ملت حاجتی ایچون صرف ایدرلر دیگان امید ایله «مدافعه ملیه» اسمنده بر جمعیت تأسیس قیلنغان ایدی. لکن تجربه کورساندی که، بایلر مز موندی خصوصلرده اعانت بیرونی فقیرلر و اورتا حالیلر اوستینه گنه لازم اش دیب بله لر ایکان. مثلا تورکیانک اشجیلری و قول کوچلری ایله معیشت ایتوجیلری آراق غروشلرینی اعانت ایکان بر وقتده تورکیانک الک بای آدملرندن بولغان کامل پاشا ایله سعید

حقنده زاقون چيقيديغندن صوڭ، چه چك آورووی بتونلهی بئكان. بزنگ روسیه خلقی اوزلرینی وباللرینی چه چكدن صاقلانو حقنده تیوشلی درجهده طرشمیلر. بزده چه چك قويدرمغان عائله لر كوب بولا، ايكنچي قات اوطورتونی بلمیلرده. روسیهده چه چك بتاوده، ياش بالالرنك آناسز قالولرند، يورت خوجهلرینك چه چك ایله صوقرايولرند، قزلرنك شادرا بولوب يامسزله نولرند آنا آنارغنه عیبلی. چه چك آشلاتو گناه توگل، بلکه عائله لرنك شوشندی قايغو حسرتلرگه، فقيرلك و بختسزلكلرگه توشولرینه سببچی بولمق گناهدر. چه چك اوطورتقان سببندن گنه، روسیهده هر یل يكرمی مك جان اوله در، ضعيفله نوب قالوچیلرنك حسابی يوق. قای وقتده چه چك اوطورتقان، خصوصا بو اوطورتو برگنه مرتبه بولغان كشیده چه چك برله آوری، لکن بو آورو يینگل اوته، صوقرايو بيلك سیرهك بولادر. شونك ایچون دورت يیش آی طولغاچده بالاغه بر مرتبه، اوشنداق سيكر توقز ياشینه بئكاج ايكنچي مرتبه چه چك اوطورتورغه تیوشلی. اگرده اولغه چه چك خسته لکی كرسه، قارت وياشدر، صی ويكتلرنك هر برینه چه چك اوطورتو لازم بولادر. چه چك صالدرونك هيچ وقتده ضرری يوق. چه چكنی دوقتورلردن ياكه فيلدشدرلردن صالدررغه كیرهك. چه چك صالور وقت يتكان بالا. خسته بولسه سلامتله نووینی کوتارگه تیوشلی، اما اولغه چه چك آورووی كرگان بولسه چه چك صالدررغه ياریمی يوقمی؛ ديب دوقتوردن صواررغه، ياری دیسه صالدررغه كیرهك. چه چك قویار ایچون یاز هم كوز كونی اوگھیراق. اما چن چه چك یوری باشلاسه اون چاغنده وقت تيكشروب طوررغه يارامی. چه چك قويدرر آلدندن بالانی ياخشی ایتوب قويندررغه هم كيك ييگی پاك كولمك كيدررگه كیرهك. چه چك قويدررغاچده بالانك قولینی بر نرسه ایلهده به یله رگه كیرهكمی. چه چك قویغاندن صوڭ بالانی دورت كونگه قدر قویوندررغه یاری، اما دورتچي كوندن اون دورتچي كونگه قدر قویوندررغه يارامی. یووندرغلاب آلودن ضرر يوق. ياخشیراق كولمك هم یيله ولرن آشدررغه كیرهك. قویوندرغاندن صوڭ سورنكانده قوتورلارینی قوتاررغه آورتدررغه و شونك سببندن بالانی كوبرهك آورو قیلوررغه ممكن بولديغندن قویوندررغه تیوش توگل. سيكرنجی طوغرنجی كونلرده بالا قزا باشلی، ناچار يوقلی، كویسزله نه. چه چهك قویونی كورگان آنا بونی بلور، برده بوشماز. چه چهك قوتورلری تولغان وقتده تیره لرنده قزلق بولا، اما قای وقتده قزلق بتون قولینه وقول باشینه تارالا. بالا، قوی آورتقانه كوره یغلی، كویسزله نه، آلی بولغانده شوندوق دوقتوررغه باررغه كیرهك. دوقتور دارووی سببندن بالانك قوی سزلامی

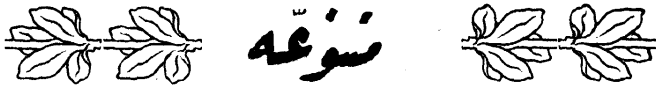
باشلار وطنچلانور. سیره گرهك وقتده قوتور اوزاق كيیمی طور، چن قوتور اورنده جراحت بولا. بو ایسه بالانی چيستنا طوغانندن، كولمگینی سیرهك آشدرغاندن ياكه بالا اوزی يالغش ترناغاندن كیله. تیز توزالسون ایچون بو جراحتی دوقتوررغه كورسه تورگه كیرهك. كورسه ته گانده اوزاقفه بارووی احتمال. قای بر وقتده بالاغه صغر چه چه گن اوطورتالرده اول قولغدهده چغا، ته نینگده تورلی توشینه، اچینه و آیقلرینه شوندی قوتورلر چغا. تيك بو قوتورلر قولده اوطورتقانلردن بر آز كیرهك بولا. آنالر قای وقت بو قوتورلردن قورقالار: «چن چه چهك قوتیادیلر می ئەلله بالاما» ديب اویلا نالر. اما موندن قورقوررغه كیرهكمی. صغر چه چه گینگ ئرینی بلهن كشی چه چه گینی اوطورتوب بولمی. آنا اوزی ده موندن برده قاتی آورو بولغانن بيلك تیز كوره. ته نده گي قوتورلر قولداغیلردن بيلك تیز كیه لرده توزه لهر. بو قوتورلردن بالاغه برده ضرر بولمی.

وقت: روسیه مسلمانلرنك كویسی اول خلقی بولوب ایگنجيلك ایله ياشیلر. یرسوررگه ده، يوك يورتورگه ده يارادینی ایچون آت نی الك فائده لی حیوان صانیلر. لکن اول خلقی ایچون آت غه كوره دوه آسرامق فائده لی بولسه كیرهك، اوشبو سببلر ایچون: ۱) آت غه صولی وبوتاب بیرو كیرهك، اما دوه آشاو طوغروسنده بيلك قناعلی، آگا تاری صالامی ده یته، چوب چار آشاو ایله ده آریمی یوری، صوسزلقدن یاقی، كویمی. ۲) آنا دوه هر كون ۳ چيرك قدر ياخشی سوت پیره وصیر اورینی طوتا. ۳) دوه سوتدن قز یا صالا، آنی اچوچیلر ياخشی سیمه لر. ۴) بر دوه دن یارتی بود یون بولا. ۵) عادی گنه دوه لرده ۴۰ بود یوكنی ينگل تارتار، ۲۸-۳۰ ياشلرگه یتمی طوروب كوجلری كیمومی. ۶) صویغانده دوه دن ۲۵ بود ایت اوستینه اور گچندن ۵ بود مای آینه. بو ایسه بر عائله ایچون يلق آزوق بولادر. شونك ایچون سامار غویرناسنده غی ایگنجی روسلر قراشلیرینه دوه استعمال ایته باشلاديلر. فقط دوه نی ده تریه ایته بلوررگه كیرهك.

بولررغه: (چو طوغروسنده ابراهیم میرزا ليكسیه سی) قچو تیریده بولا طورغان یوغشلی آورو. بو آورو كوبرهك زور جماعتلی، كوب بالالی، پچراق هم طغزلانوب طورغان يورتلرده بولادر. بو آورو ده ايلك اول تیری چتا باشلی، آندن صوڭ صتقیلر چغا. آوری باشلان كشی كوب وقت تیرسن قاشوب قاناتاده آنك ته نی طرنالوب قوتورلاب یته. ته تك قچتووی هم صتقیلر كوبرهك تیرله ب یووشله نه طوزغان هم كیوم بلهن اشقیلا طورغان یرلرده سیزله: بارماق آرالرنده، اوچلرده، تیری چيورلوب

ئېسى سېزۇ قوتىنىڭ سۈرى . كشىلردە گى ايس سيزو حاسەسى (قوتى) كوندن كون كىمى و بته بارادر. احتمال كىلەچك بر وقتدە بو قوت بتونلەى بتهر. صونار اتلرنىڭ حيوانلرنىڭ ازلرنى ايسناپ بلدىكلرنى هر كم تجرېه قىلغاندر. بورون زمانلردە ھندىلر اوز دشمانلرنى ازلردن ايسناپ تابار ايدى. حاضرندە شول ھندىلرنىڭ بالالرنندە مذكور قوت بىكان. بو ايسناو قوتنىڭ ضعيفلەنويىنە برنجى سبب قاو توشودر. بورون زماندە بوغشلى خستەلكلردن بولغان قاو توشو خستەلگى كشىلردە بولماغان. ايكنچى سبب ايسە دنيادە هر تورلى ناچار و آچى ايسلر كوبودر. دائم شول اش برلە مشغول بولو سېيندن، بديرف توگوچىلرنىڭ بوزوق ايسنى سيزمى باشلاولرى قېيلندن عموما خلقلردە بوزوق ايسلرگە كونوب كيتوب ايس سيزماز بولالار. اوچونچى سبب، ايس سيزو قوتىنى خلقلر استعمال ايتى باشلاولريدر. بورون زماندە خلقلر يىك كوب نرسەلرنى ايسناپ بلەلر ايدى، اما حاضرندە ايسە شيشە و صاوتلردەغى نرسەلرنى يازولردن قاراب بلە باشلايدىلر. استعمال ايتولمەگان حاسەلر ضعيفلەنەر، بلەكە بتونلەى بتهلر.

تېمىر بول قىضاسىزى صاقلا نۇرغە مەرسە . تېمىر يول قىضالردن صاقلا نۇر ايچون تجرېه ايدىلگان چارەلردن بعضىلرى شوشى نرسەلر: ۱) پوزدنىڭ اورتالغىدە بولغان واغونلرغە اوپورور. ۲) بارو اوگھايە قارشو اوپورور. ۳) قىضا كىلدىكىنى بلگان صولو ايلە آبدراب طوراجقى يردە مېكەن بولسە اسكامىە آستىنە كرو يا كە اسكامىەدن اوست كە چىقوب يوقارى آصلنوب طورور. چونكە ھلاك بولۇچىلر كوبرەك ايكى اسكامىە آراسىنە قىسلوب ھلاك بولالار. حسابلرغە كورە كوبرەك لوقوتيف گە آرقا يېروب اوپورورچىلر قىضاغە اوچراغان كورەلەر.

حوادث .

بولشەدە شەر ادارەلرى (غرادسكوى اوپراوا) آچلو مەسئەسى غ. صاوتىدە نزاغىز قبول ايدىلدى . پاسخا پرازدنىگى بولو مناسبتى ايلە غ. دوما و كىللىرى تارالدىلر، كىلەچك مجلس ۲۴ نچى آپرىلدە بولاجىتدۇر. اوتكان مارتىك ۲۶ نچى كوندە قىطاي مملكتدە برنجى دفعە اولەرق ملت مجلسى آچلدى. قىطاي دولتى بو كوندە معروف بولغان ادارە اصوللردن « جھوريت » اصولى ايلە ادارە

طورغان توشلرندە، ترسەكلرنىڭ بولگان يىرنە، كوكرە كىنك توبەن ياغندە ھم بوپ ايتلرى اوستىدە. كشىنك تە نىنە قچو بىچە سى كرسە اول كشى قچو آورووى بلەن آورى باشلى. قچو بىچە سى اىنە اوچى قدرلى گنە، كوزگە كورغە سلك بولا (مىكراسكوب بلەن قاراغاندە اول اورمان قاندا لاسىنە اوشاغان بر جانوار بولوب كورنە). بىچە، كشىنك تىرىسى اوستىنە ھەكسە تىرىنىڭ اوستى قاتون كىمروب تىشەدە آنك آستىنە كرە. شوندىن صولك تىرى اوستىنە صتقىلر چغا. شول وقت بىچە اوزىنە تىرى آستىدە، صوقر تىچقان كىك بر يول ياصى باشلى. شول يوللردە آنا بىچە يومرقا صالا. يومرقالردن ۶-۷ كوندن طاغى ياش بىچەلر چىدا بولالار. بولاردە اوزلرئە يول صالوب، يومرقا صالوب تىرىنىڭ تورلى ياغىنە تارالار. بو بىچەلرنىڭ بولوى يورولرى آوروغە ھىچ طنچلىق يىرمى. يىگرە كدە جلى اورندە يوقلاسه. بىچەلر كشىنك تىرىسى آستىدە غە قالمىلر، بلەكە اوستىدە چغالر. آوروونك كىومىنە، كىومىندن، ياتا طورغان اورنىنە كوجەلر. آندن سلامت كشى گەدە كوجووى مېكەن بولا. شونك ايچون اويدە برەر كشى آورى باشلاسه تىزگنە دوكتورغە كورنرگە كېرەك. كىيە طورغان كرنى، يووارغە ياراغان يىرنى، سولگىنى سلتى بلەن يىچدە پارلاب قاينار صودە صابون بلەن اووارغە كىرەك. اووارغە يارامى طورغان اوستى كىوملرنى يىچكە طغوب قىزدرغە تىوش. اگرەدە اوى اچىدە ئەللە نىچە كشى آورى باشلاسه ھەمىسە بر يولى دارولانورغە تىوش. چونكە ترلە باشلاغان كشىگە صاقلا نۇوى چىتن، قچو ياكدن بوغا. اوزگىنى قچودن صاقلا نۇر ايچون قچو بلەن اورغان كشىلرگە ياقن بارماسقە، آلا رغە قاغلاماسقە، آلا ر ياتقان مندەرگە ياتودن و آلا ر سورتىگان سولگىگە سورتودن صاقلا نۇرغە، آلا ر بلەن بر اورندە بو قلامازغە، آلا رنىڭ كىوملرنى كىمازگە، تەنتى يىك پاك طوتارغە، قوللرنى يىش يىش صابون بلەن يوارغە، طرناق آستلرن چىستارتورغە، يىشقىنە كر آلامشدرغە، اوينى يوارغە، اورن يىرنى قاغارغە، يىللە تورگە تىوشلى. جاي كونى يىش قوينورغە، قش كونى يىش مونچاغە بارغە و آندە اسكامىەلرنى، طاسلرنى يووارغە كىرەك. مونچالا ھر بر كشىنك اوزىنە مخصوص بولورغە تىوش. ات، صغر، صارق، ات، مەجى كىك يورت حيوانلرى دە قچو بلەن آورىلر. اول وقتدە حيوان يىك جاغا، بونلرى قوبولا، تىرىسى كورنە. قاي بر وقت بو آوروو حيوانلردن دە بوغا. شونك ايچون قورچاگىيە حيوانلردن صاقلا نۇرغە و آلا رنى دارولرغە تىوش. چونكە آلا ر بو آوروو بلە اولوب كىتەلر. شوندى آوروو حيوانلرنى بۇتەن حيوانلردن آىروب تىزگنە ئىتىرىنارنى وراچقە كورسەتوب نىچك دارولارغە ايكانن صوراشورغە تىوش .

اوزینه ضرر بولوغه قارامی آوروپا حکومتلرینگ هر بر نکلیینه رضا بولدی . بالقان حکومتلری توشلرنده کورلمه گان ، خیالدرینه کیلمه گان روشده الوغ بر مملکت فتح ایدوب اوز تصرفلرینه کرتدیلر . احتمال بو الوغ مملکتی اوز آرا تقسیم ایتدیکلرنده اویکه لر، حتی صوغشلر چقار، لکن موندن تورکیه ایچون فائده توگل، بلکه ضرر بولو احتمالی بار؛ سرحدلرنی توزه تک و تورکیه نی کوچله ندرمک (؟) اسمی ایله ینه دن تورکیه نگ بعض قولاقلرینی . قول و قاناتلرینی کیسوب آلورلر . هر حالده بو مملکتلرنگ کپرو تورکیه گه قایتو احتمالی یوق . موندن ۱۲۰۰ یل مقدم هرقل ننگ «الوداع سوریا! . . .» دیدیکی قیلندن تورکیا دولتی و مسلمانلر بو کون : «الوداع آوروپا! . . .» دیسه لر اورنی بار .

اشقودره قلمه سی ۵-۶ آی محاصره دن سوک آرق و صوغش اسبابی بتو سبیلی قاراطاغ عسکرینه بیرلورگه مجبور بولغان . آپریل ۹ نده قاراطاغ عسکری اشقودره گه کرگانلر .

عبدالله توفایف

حرمتلو شاعرمن عبدالله اقدی توفایف ، اوشبو آپریل ۲ نجی ده (سه شنبه کون) «قران» شهرنده وفات بولوب ۴ نجی آپریلده دفن قیلندی . فقیر بر عائله دن ظهور ایتدی ایسه ده شعر سویله رگه بولغان استعدادی و کوکل بیرووی سبندن «نفس عصام سوت عصاما» قیلندن ، یوقاری اورنلرده غی کشیلرنگ یتاکله ولری ایله توگل ، بلکه ایگ توبان باستچدن باشلاب اوز همتی ایله کوتاردی و آز وقت ایچنده شهرت کسب ایتدی . شعر لرینی کتابچیلر بر برلرندن کونله ب باصدروب طوردیله و باصلغان بر اثری ده محبت و شوق ایله اوقولدی . ملت قاشنده سوتیلی بر شاعر بولدیغندن جنازه سینی طنطنه لی روشده اوز ایتدیله و الوغ آدملرنگ تعزیه لری غزته لرده باصلوب چقدی . شونک ایچون بو ذاتی . قدری بلنگان آدملردن صانارغه تیوشلی . رب مستجان مظهر غمو و غفران ایتسون !

محرری: رضاه الدین بن مخرالدین
ناشری: محمد شاکر و محمد ذاکر رامیفلر .

ایتوله باشلادی . آسیانک ایگ ایسکی خلقلرندن بولغان دورت یوز میلیون جانندن عبارت قطایلیر . مملکتده حکمدارلق قیلو ایچون کوک اوغلینه کوره ییر اوغلینی فائده لیره ک تابدیلر . عظمت و شوکتی ایله دنیاغه صیماوچی و بتون انسانلرنی اوزینه قل و بنده حساب ایتوچی بوغدی خانی تختدن توشروب آنک اورینه عادی بر آدم یوانشیقانی صایلاب قوبدیلر و آ گارغه ده : «سین ملتک حاکمی توگل ، بلکه خادم سین ، ملتک تله گانی قیلورغه ، مأمور و مجبور سین ، ملت و کیلری حیولشوب کیگشورلر ، شونلرنگ قرار بیرگان نرسه لرینی سین یورتور سین » دیدیلر . ملت مجلسی آچلو رسمی بیک طنطنه لی بولدی ، حسابسز کوب خلق حیولدی . طوبلر آتدیلر . مجلس اعیان ایله مجلس مبعوثان اعضالری حیولغاچ جمهوریت رئیسی بولغان یوانشیقانی نگ خطی اوقولدی . مجلس مبعوثاننگ ۵۹۶ اعضاسندن ۵۰۰ ی و مجلس اعیاننگ ۲۷۶ اعضاسندن ۱۷۷ سی حاضر ایدیلر . تیت و مغولستان ولایتلری اوزلرینی قطایدن ایرنوب مستقل بولغان فرض ایتدیکلرندن ، تیوشلی و کیلر یارمه گانلر . ۲۷ مارت حیولشده مات مجلسی اش که کرشدی .

مغولستانده طنچسزلقلر باشلانوی حقدده خبرلر بار . یاپون ایله قطای حکومتی آراسنده اتفاق توزولو مقدمه لری کورلورگه باشلادی . اگرده موندی اش بولسه دنیاغه زور انقلاب یاصالووی ممکن . اوشبو اتفاق غه سیام دولتی ده قاتشووی احتمال طوتولا . بو اش بولسه آزاده کوچلی و نفوذلی بر اتفاق . ملت میدانغه چقار .

قالیفورنیاده چتغان یاگ نظام بوینچه یاپونلر و باشقه آزیالیلر شول ایشاتنده یر صو (غیر منقول ملک) ساتوب آلو همده آمریکا تبعه لگینی قبول ایتو حقدن محروم بولدقلری سبیلی ، یاپونیا ایله آمریکا حکومتی آراسنده دشمنانق چیقوب طورادار . مونک نه روشده قام بولاجینی هنوز معلوم توگل .

تورکیه ایله بالقان حکومتلری آراسنده صلح یاصالونک مقدمه لری کورلورگه باشلادی . بلغاریا ایله تورکیه آراسنده اون کون مدت ایله صوغش توقاتلیدی . یاورویانک صلح حقدده غی تکلیفلرن بالقان حکومتلری قبول ایتار کبی کورله لر . تورکیه ایسه

«شورا» اورنبورغده اونه بشمه کونره بر مققانه ادبی ، فنی و سیاسی مجموعه در .

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНИЕ: НА 2-й СТРАНИЦЬ СБЛОЖКИ
30 КОП., НА 3 И 4 СТР.—20 К. ЗА СТРОКУ ПЕТИТА.

Адресъ: г. Оренбургъ, редакция журн. „ШУРО“.

آبونه بدلی: سنه لك ۵ ، آتی آیلق ۲ روبله ۶۰ تین .

«وقت» برلن برگه آلوچیلرغه :

سنه لك ۹ ، آتی آیلق ۴ روبله ۶۰ تین در .

دولت‌رننگ سیاستلری بیینه احمد افندی ایله فاتح افندی آرزولری
قییاندندر .

تابشماقلرنک جوابلری

۷ نجی تابشماق جوابی :

س	ل	م	ا	ن
م	ح	ر	ا	پ
ر	م	ض	ا	ن
ق	و	ر	ا	ی
ن	ء	م	ا	ن
د	ر	ب	ن	د

بول باشلرندن یستودن صوگ سویله شوب اوطوروغه
اسم بولغان «سمر» هم شکر معناسندهغی «قدم» سوزی چیقار.
ایکیسی برکه «سمرقند» بولور. درست جواب بیروچیلر: فاتح
ابوبکروف (حسینییه شاگردی). بدرالدین الامینی ایله محمدالدین
رمضانوف (بله بهی شاگردی). عزالدین علییف (حسینییه). میر
سیاف سعیدوف (اورنبورغ). نصرالله عثمانی (لهمبر). میرزا جان
یهودین (قازان). عبدالقیوم نعمانوف (قارغالی). عبدالحمیدالمسلمی
(حسینییه). نجیب بن بدرالدین (قازان. مدرسه محمدیه شاگردی).
خدیجه بنت نیاز محمد سلیمانیه (اومسکی). احمد هادی مبین زاده
آغییف (مسقوادده ۱ نجی رشدی شاگردی). عیاض الدین تلاکوف
(قوتلومیت). عائشه بنت لطف‌الله احمدوا (پیرم). خدیجه ولییوا
(طرویسکی). اسحاق رحمت‌الین (قازانده منصوریه طلبه‌سندن).
معلم احمد علی حلیموف (بوگولمه). محمد قیوموف (طورباسلی).
قریب ولییف (قازان). ح. عباس (مدرسه محمدیه قازان). ذاکر
آقصارین (قارغالی). حبیب‌الله دییاتوف ایله لطف‌الله عادلوف
(توقای). گوهر آق‌ایوا (کاسیم). نجیب مرتاضین (اورسکی).
صلاح‌الدین الیاسوف (استرخان-قارغالی). عبدالحکیم امیروف
(طرویسکی اوپازانده). امام علیم دولتی (یکاترینبورغ اوپازانده).
کمال‌الدین مصطفین (سیواستوپل). اسماعیل خان تیمروف (صارقه).

«تورک اوغلو» افندیگ ۵ نجی عدد «شورا» مجله علمیه
سینگ طشینه درج ایدلش دقت‌گه شایان مکتوبن اوقودق. لکن
توبانده یازلاچق سوزلرنی تورکیچه دیب سروردین حضرتلرینه
تقدیم ایتوونیه بر آز تعجب ایتدک. عربچه سوزلرنک آخرینه
«چی» شیکلی آدات کیتروب یازوغنه تورکیچه یاصاب بولماغانلی
شیکلی - عربچه سوزلرگه بعض حرفلر آرتدروب یاخود آشدروب
یازوغنه هم تورکیچه یاصاب بولمیدر. اول سوزلر بوللردر: معلم
- ساباقچی. مدرس - درسچی. مثقال - مسقال. مؤذن -
آذانچی. رزق - ریزق. منه بو سوزلرنی بز، تورکیچه دیه‌سمر
کیلمیدر. معلمنی ساباقچی دیگانچی - اوقوتوچی. اویره توجی
دیسک یاخشیراق بولماسمی؟ چونکه سبق - عربچه‌در. رزق -
اورینه «دهم» دیهرگه ممکن. قزاقلر رزقغه دم دیلر. منه شونک
شیکلی تورکیچه سوزلرنی باشقه لرینه ده تابوب یازوونینی «تورک
اوغلو» افندیدن اوتنه‌مز. عبدالحمید المسمی (حسینییه شاگردی).

۵ نجی عدد «شورا» طشنده احمد افندی: «بزنگ ایچون
شورا طشنده شعرلر، حکایتلر یازلسه ایدی» دی. شورا طشنده
اورن آز بولدیغندن شعرلر و حکایتلر یازار ایچون تابشماقلرنی
چیقاروب تاشلارغه حاجت توشار. بو اش بزنگ منفعتمزگه
خلافدر. تابشماقلر یازوب آنلرنی حیثوب شغلنو ذهن بوکررگه.
اوتکونله نرگه سبب بولدیغندن تابشماقلر بزنگ ایچون لازم نرسه‌لر.
بز اوز حقمزنگ یوغالوونیه رضا بولاسمز کیلمی. یاش شاگردلر
ایچون «بالالر کتبخانه‌سی»، کبی حکایت کتابلری و تورلی
شعرلر کوب، اما بزنگ ایچون تابشماق یازلاچق اورنلر
«شورا» طشندن باشقه یوق. هر حالده بزنگ تابشماقلر مزغه
ضرر کیلماسون. بز مونی اداره‌گه تیبیه قیلوب قویامز.
فاتح ابو بکروف .

اراره : بو کونگی ، علملی و مدیتلی آوروپا و آمریقا

ایرلرنک وقتسنز ضعیفلگی

وقتسنز بومشاق قالودن طبیبلرنک ایش بارانوب تقدیم ایتکان دواسی بو کونده بولغان دوالر اچنده نیروالرنی نغونا طورغان شکسز

МУЙРАЦИТИНЪ - АЛЕКСАНДЕРЪ

نیمسه وباشقه دارالفنونلرنک بیوک عالم‌لری ممد، ایشک مشهور باننسه ننگ واوز باشینه دوالرچی طبیبلر دایم هر تورلی نیروانی آعردون
بو پریپاراتنی استعمال ایتهرگه قوشار.

بو آغرو طب عالم‌لری طرفندن ایشک مهم آغرو دبه نفتیش ایتلوب بارادر. بیگرا که ایرلرنک وقتسنز حالسزله نوری اوزی بیک نورفنجلی
اشدر. بوکا یه اوتار قلی دبه نارارعه یارامی. ایرلرنک وقتسنز حالسزلگی آرتق کرچ صرف ایتودن، آغر خدمتدن، بونسز هم ایتو
وباشقلردن کیلدر مده بتون اعضالرنک بوشاوینه سبب بولادر. بوکا مبتلا کشی ده آغنه اوزگارش یعنی آش سگمار حاضر سزلک،
بونلر فالترانو، تورفو، یوراک حیلکنو کیلار نیروالرنک اش دن چقغاننی کورسانلر.

بونلای وقتلرده هیچ کم مویراسیتندن نائکله نودن تارنونماسون. چونکه بونلای حاللرده ایشک زور یاردم ایتو، طوزغان دواهر. بوکا
دائر طبیبلرنک تجربه نام‌لرنی اوتونی اوتنه‌مز. استگانلرگه توففسز بوشلای بیهرلدر.

مویراسیتین - آلیکساندرنی هر بر آیتیکلردن الورغه بولا

Ш У Р О

№ 8.

АПРѢЛЬ 15 = 1913 ГОДА

«تورک یوردی»

بو ژورنال استانبولده ۱۵ کونده بر چغا. آچق تورک تندنه یازیلا. ادبیات دن، اقتصاد، اجتماعیات، سیاحت، علم وفنلردن بحث ایته. تل بحثلرینه اهمیت بیرده. تورکلک ننگ ترقیسینه عائد نرسه لر نی کوب یازا. بو ژورنال غه تورکلر ننگ معتبر یاش ادیبلری مهم مقاله لر یازالر. مدیری مشهور تورک شاعری محمد امین بک در.

ژورنالنگ آبونه بدلی روسیه ایچون یللق ۳ صوم ۵۰. آلی آیلق ۲ صوم.

Константинополь. Въ ред. журнала „Тюрюкь-Юрды“ ул. Нуръ-Османіа, № 40.

آدریس:

اداره رده:

کوب اورنلردن «شورا» ننگ بورون یل لرده چقغان نومر لری بارمی؟ حقلری نیچک؟ دیه مکتوبلر کیله. شولار غه عمومی جواب بیرمهز:

شورانگ ۱۹۰۸ سنه ده چقغان بتون نومرلری بار یللی ۳ صوم ۵۰.

شولایوق ۱۹۰۹ سنه ده ۳ صوم ۵۰.

۱۹۱۰ نیچی سنه ده چقغان لر ۱ نیچی، ۲ نیچی، ۳ نیچی هم ۲۰ نیچی نومرلردن باشقه لر ی بار. حق قالدان یکر می نومری ۴ صوم —

۱۹۱۱ سنه ده چقغان بتون یللق ۴ صوم ۵۰.

۱۹۱۲ سنه ده چقغان ۲۱ نیچی نومردن باشقه سی ۴ صوم ۵۰. توبله و حق هر یانتق ۵۰. بوچطه مصارفی هر یلنقینه ۵۰.

اخطار: زاقاز کیلگانچه بونده کورسه تلگان بعض نومر لر صاتلوب بسه، بار قدرسی گنه یبارلور.

«شهبال» ژورنالی

استانبول ده چغا طورغان رسملی ژورناللر ننگ اینگ اعلا وایک نفیسی ۱۵ کونده بر مرتبه چغا طورغان «شهبال» مجموعه سیدر. بو ژورنال ادبیات دن، علم، فن، صنعت، مدنیت دن و ترقیات عصریه دن بحث ایته. رسملری غایت گوزل انتخاب ایتله. کاغدی وبصلووی ییک نفیس اولوب، باورویا رسملی ژورناللرندن قالشمیدر. بونک هر نسخه سی ایو ایچون بر زینت در.

آبونه حق روسیه ایچون یلغه ۱۰ صوم. آلی آغه ۵ صوم.

Константинополь.

آدریس:

Въ ред. журнала „Шарбаль“

Стамбуль. противъ Новой-почты № 9-10.

آقه نی عادی پیراودانی بلانقه ایله، آدرسنی یالکڑ روسچه غه یازوب یباررگه ممکندر. آندن ژورنال کیله چک آدرسنی روسچه اوقوناقلی و آچیق ایتوب یازارغه تیوش.